

T.C

**ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

**YAŞAM, YAPI, İZLEK ÜÇGENİNDE NESRİN ERBİL ŞİİRLERİNİN
ÇÖZÜMLEMESİ**

Serpil GÜLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2017 - ARDAHAN

T.C

**ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

**YAŞAM, YAPI, İZLEK ÜÇGENİNDE NESRİN ERBİL ŞİİRLERİNİN
ÇÖZÜMLEMESİ**

Serpil GÜLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Vedi AŞKAROĞLU

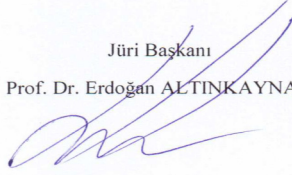
2017 - ARDAHAN

KABUL VE ONAY

Serpil GÜLER tarafından hazırlanan “Yaşam, Yapı, İzlek Üçgeninde Nesrin ERBİL Şiirlerinin Çözümlemesi” başlıklı bu çalışma, 21.04.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Prof. Dr. Erdoğan ALTINKAYNAK

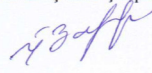
Danışman

Yrd. Doç. Dr. Veda AŞKAROĞLU

Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Çulpan ÇETİN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım. 26.04./2017

Yrd. Doç. Dr. Zafer AYKANAT

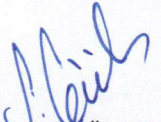
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Ardahan Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 36 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Sevil GÜLER

ÖNSÖZ

Edebi eserler insanın, insanlığın fiziksel ve sosyal değişim ve gelişiminin somut kanıtıdır. Yazmaya ihtiyaç duyan kişi, şair, bellek mekanlarını donatarak toplumun maruz kaldığı tahribat ya da zorlamalara tanık olur ve bu tanıklığını kalemiyle okura yansıtır. Bu açıdan incelemeye aldığımız Nesrin Erbil şiirlerindedetanık olunan toplumsal ve zihinsel parçalanmışlıklar öncelikli yer alırken, şairin okura iletisinin birlik ve kimlik algısı üstüne kurulduğu görülmektedir.

Çocuk yaşlarda başladığı şiir hayatında ailesinin bilgi birikiminden faydalanan şair, ait olduğu toplumun yaşam mücadelesine uzak kalamamış ve izlek seçiminde toplumsal var olma çabası dikkat çekecek şekilde işlenmiştir. Orhan Veli ve Cahit Sıtkı Tarancı gibi Türk şairlerin etkisi ile şekillendirdiği şiir biçiminde daha sonraları kendine ait bir biçim belirleyen Nesrin Erbil, 1960'lı yıllarda Irak'ta serbest şiirin gelişmesinde önemli katkıları olan usta bir şair olarak Iraklı Türkmenlerin sesi olmayı başarır. Nesrin Erbil'in yayımlanmış üç şiir kitabı bulunmaktadır. *İki Şehir* ve *Deniz Rüyası* adlı kitaplarında toplam 92 şiiri bulan şair, çeşitli sağlık sorunları yüzünden bırakmak zorunda kaldığı okul hayatına kendi imkanları ile devam eder, ancak vatan toprağını da terk etmek zorunda kalınca uzaktan seyrettiği dramlar şiir dünyasını biçimlendirir.

Şairin şiirselliğini donatan kaynak, vatan ve yapılan zulümlerken kitaplarında annesi, babası ve erkek kardeşi için yazdığı şiirler dışında bireyselliğin ön planda olduğu şiirleri bulunmamaktadır. Şiirlerin birçoğunda ben öznesinden biz öznesine ulaşan içsel yolculuk söz konusu iken bireysel acıların şekillendirdiği, biz eyleminin gerçekleştirildiği edimlerle dolu olan dizelerde hüznün, acının, içten içe kırılmaların, kopmaların, üstten altta uzanan yok saymaların, yok olmaya mahkum kılınan kültürel ve sosyal oluşumun varlığı söz konusudur. Medeniyeti, gelişmeleri ve değişimleri sadece gözleri ile takip etmeye mecbur bırakılan kadının dünyasında, şair kendiliğini ve içsel hesaplaşmalarını vatan toprağında oluşturulan kaotik ortamın dile getirilmesini sembolize ederek kullanır.

Mekânın belleklerde bıraktığı iz, barındırdığı anlamların kişinin sosyal ve ekonomik bakımdan doymuşluğunu belirleyen bir etmen olması dolayısıyla Nesrin Erbil'in şiirlerinde

geçmişini temsil eden mekanlar açık, nefes alınan, içtenlik mekanı iken dış güçlerin müdahalesi ile şeyleşen ülke, kapalı ve dar bir mekanı temsil etmektedir. Seçilen izleklerin birçoğunda öze giden yolun dar, karanlık, düşmanlarla dolu olduğu ifade edilirken labirentleşen bir mekanın varlığından da bahsedilir.

Kutsanmış değerlerin nesillere aktarılışında etkin rol alan, almak zorunda olan sanatçı, kendini gerçekleştirdiği eylemlerle yoklaştırırken Anka Kuşu gibi küllerinden yeniden doğacak, doğmaya cesaret edecek imkânlar, ruhlar yaratmalıdır. Yazma eylemini seçen kişi, hem düşünceleri hem de eylemleri ile topluma yön veren, çağın gerçeğinin içinde harmanlanan; sosyal, kültürel ve ekonomik çıkarımları bünyesinde barındıran çok katmanlı bilinç olması sebebi ile Nesrin Erbil de bu bilincin ağırlığını taşır ve uzağında olduğu zulüm gerçeği karşısında gerçeğin ağır sorumluluğunu idrak eden bir bilinç sergiler. Bu bilinç ile oluşan Nesrin Erbil şiirlerinde izlek geçmişe duyulan öfke, öfkenin nedeni olan gelecek kaygısı ve an'da benin farkındalık algısını oluşturabilme gayretidir.

Bilinçli ve sosyal bir varlık olan insan, içinde yaşadığı mekânı, sosyal, kültürel ve siyasi yapıyı bütünlük içerisinde aktarırken yaşanan gerçekliğin ifade olanağı bulunduğu şair kimliği ise bu bilincin okura yansımalarını kolaylaştırır. Bu açıdan şiir, dünyanın anlamlandırılmasında farklı pencerelerden bakış açısı sağlayan değerli bir güç, önemli bir söylemdir.

Çalışmamız giriş hariç beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Nesrin Erbil'in hayatı, fikri dünyası ve edebi görüşünü geliştirme aşamaları ve şiirsel söylemdeki etkilenmeleri, ikinci bölümde şiirlerin izleksel açıdan incelenmesi ve şairin şiir dünyasını oluşturan dramlar ve geleceğe dair beklentilerin dile getirilişi, üçüncü bölümde şiirlerin yapı bakımından değerlendirilmesi, dördüncü bölümde şiirlerin dil ve üslup bakımından değerlendirilmesi, beşinci bölümde ise şiirlerin imge ve sembol dünyası açısından değerlendirilmesi söz konusudur. Çalışmamda göstermiş olduğu sabır için eşime, danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Vedi AŞKAROĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Serpil Güler

2017/Ardahan

ÖZET
YAŞAM, YAPI, İZLEK ÜÇGENİNDE NESRİN ERBİL ŞİRLERİNİN
ÇÖZÜMLEMESİ
GÜLER, SERPİL

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Vedi AŞKAROĞLU

2017, Sayfa 115

Bu çalışmada Iraklı Türkmen şair Nesrin Erbil'in şiirleri yapı ve izlek açısından incelenmiştir. Şiirlerinde Iraklı Türkmen halkın içerisinde barındırdığı ben öznesinin bireysel değerlendirmelerinin, biz öznesine yansıyan yanları üzerine çıkarımlarda bulunan Nesrin Erbil, uzağında kaldığı yaşamsal alanın, vatanın, belleğinde meydana getirdiği sancılı değişim ve dönüşümleri söylemlerinde kimi zaman hayal kim zaman da gerçeği yansıtacak biçimde resmeder. Edebi dünyamızda önemli bir yere sahip olan şiir ve şair, dünyaya bakış açımızı ve yaşamışlıklarımızın, belleklerimizin arka bahçesinde yaşamasını sağlaması açısından oldukça önemli bir görev yüklenmişken bu açıdan incelemeye aldığımız Nesrin Erbil şiirleri de bir dönemi ve o döneme damgasını vuran siyasi ve sosyal gerçekleri değerlendirmemiz açısından oldukça önemlidir.

Sözcük işçisi olarak tanımlayabileceğimiz Nesrin Erbil yapay tedirginliklere ve heveslere tutsak olmadan gerçek vatan özlemi ve aşkı ile dizelere etki eden bir söylem yaratarak gayreti ve başarısı ile incelememizde yer alır. Çalışmamız giriş hariç beş bölümden oluşmaktadır. Bunlar; Nesrin Erbil'in hayatı, eserleri, edebi ve fikri dünyasındaki gelişmeler, değişmeler, mücadeleler, şiirlerin izleksel açıdan ve içerik bakımından incelenmesi ve izleksel yapının oluşumunu etkileyen geçmiş yaşam ve geleceğe dair şairin dünyasında oluşan belirsizlik, şiirlerin yapı bakımından incelenmesi, dil ve üslup, sembol ve imge dünyası, çıkarım. Nesrin Erbil'in yayımlanmış olan üç eserinden ulaşabildiğimiz ikisinde yer alan şiirleri yukarıda belirtilen başlıklar altında incelenmiştir.

Çalışmamızın çıkarım bölümünde de Nesrin Erbil şiirlerinin genel değerlendirilmesi yapılarak çalışmamızın amacı olan toplumsal değişmeler ve çalkantılar etkisi ile oluşan Nesrin Erbil şiirlerinin, toplum ve birey üzerindeki etkisini dile getirmesi açısından şiirin insanı dönüştüren, değiştiren, varlığını sorgulayan yanına değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nesrin Erbil, Şiir, Deniz Rüyası, İki Şehir, Erbil, Vatan Özlemi.

ABSTRACT

AN ANALYSING OF NESRİN ERBİL’S UPON POEMS IN THE TRIANGLE OF LIFE, CONSTRUCTION, CONTENT

GÜLER , SERPİL

Master Thesis, Department of Turkish Language and Literature

Supervisor : Assistant Professor Vedi Aşkaroğlu

2017, Page 115

In this study Irakian Turkmen poet Nesrin Erbil’s poems were analyzed in terms of structure and content. Erbil, who aim storeach us from the subject of me through her poems, describes meanings of social life she keptaway and homeland concept in her memory sometimes imaginary sometimes in a realisticway. The poet who has a major role in our literal world is highly important in terms of transferring ourpoint of viewan dintensity of our life experiences. In this respectthe poems of Nesrin Erbil are vital with regards to see an era and it sinfluentia political and socialrealities. The world of Erbil in which poems have a particular importance takes shape with a hiddenlongin gandorisons. Our study consist of five main sections. These arthelife, works, literal and intellectual life of Nesrin Erbil, analysing of poems in the maticand contextual way, analysing of poems in a structural way, language and style, symboland image world. Her poem in her two books were ached of her three poem books were analyzedin terms of the title sabo-ve.

In conclusion section of our study Nesrin Erbil’s poems were generally evaluated, the impact of poem on people and society, which is our aim in this study, and especially there flection of subject me on us were mentioned.

Keywords: Nesrin Erbil, Poem, Denizin Rüyası, İki Şehir, Erbil

İçindekiler

ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
KISALTMALAR.....	xi
GİRİŞ.....	1
1. NESRİN ERBİL'İN HAYATI, ESERLERİ, EDEBİ VE FİKRİ DÜNYASI	8
.....	8
1.1. Şairin Edebi Kişiliği	9
1.2. Eserleri.....	11
2. NESRİN ERBİL ŞİİRLERİNİN TEMATİK AÇIDAN İNCELENMESİ.....	13
2.1 Kimlikten Koparılış : Vatan Algısı.....	13
2.2. Zamandan ve Mekandan Kopuş: Yol.....	19
2.3. Anlatım İmkanı ve Sorgulama Nesnesi Olarak: Doğa	22
2.4 Özün Yitimi: Anne ve Babanın Ölümü	29
2.4. Kaotik, Yitik Evren: Özlem.....	32
2.5. Geçmişin Geleceğini Düşlemek: Ümit.....	34
2.6. Zaman Geçtikçe Değişen Kimlik: Yabancılaşma.....	39
2.7. Aldanışın Getirdiği Uyanış.....	43
3. BÖLÜM ŞİİRLERİN YAPI BAKIMINDAN İNCELENMESİ	54
3.1. Nazım Birimi Ve Nazım Şekli	55
3.1.1 Dörtlü Dize Terkiplerinden Oluşan Şiirler:.....	55
3.1.2.Serbest Nazım	56
3.2. Şiirde Uyum Veahenk Unsurları	57
3.2.1.Dış Uyumu Sağlayan Unsurlar	57

3.2.1.1 Ölçü ve Duraklar:	57
3.2.1.2Kafiye ve redif.....	58
3.2.1.3. İç Uyumu Sağlayan Unsurlar: Dize Örgüsü ve Ses Düzeni	59
4.DİL VE ÜSLUP	63
4.1 Dil.....	63
4.1.1 Şiirlerindeki Söz Varlığı.....	63
4.1.2. Dili Kullanım Biçimi ve Dize.....	64
4.1.3. Kurallı Cümle(Düz Nesir Cümlesi).....	64
4.1.4.Devrik Cümle	65
4.1.5. Soru Cümleleri.....	65
4.1.6. Ünlem Cümlesi.....	65
4.1.7. Kili Birleşik Cümle	65
4.2. Üslup	66
4.2.1. Etkilenmeler	66
4.2.2 Soyut Dil ve Sembolik Anlatım	67
4.2.3.Nesneler Üzerinde Yoğunlaşan Somut Dil.....	69
4.2.2.1 Dildeki Sapmalar	70
4.2.2.2. Sesbirimsel Sapmalar	71
4.2.2.3.Yazımsal Sapmalar	73
4.2.2.3. Sözdizimsel Sapmalar	74
4.2.2.4. Anlamsal Sapmalar.....	74
4.2.1.5. Tarihsel Dönem Sapmaları	76
4.2.2.6. Sözcüksel Sapmalar.....	77
4.2.2. Yinelemeler	79
4.2.2.1. Ses Yinelemeleri:	79
4.2.2.2. Kelime ve İbare Yinelemeleri	80

4.2.2.3. Paralel Yinelemeler	81
4.3. Bağdaştırmalar.....	84
5. İMGE VE SEMBOL DÜNYASI.....	90
ÇIKARIM.....	94
KAYNAKÇA.....	99
ÖZGEÇMİŞ.....	102

KISALTMALAR

Ank.	: Ankara
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
ev.	: Çeviren
D.R.	:Deniz Rüyası
İst.	: İstanbul
İ.Ş.	: İki Şehir
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
Ünv.	: Üniversite
Yay.	: Yayınları

Giriş

Yaşanılan coğrafya ve edinilen tecrübelerin dizede yansımalarını görebilmek açısından şiirlerini incelemeye aldığımız Nesrin Erbil'in izlek seçimini etkilediğini düşündüğümüz temel kavramlar şu şekilde özetlenebilir: kimlik, gelecekle yüzleşme, sürgün ve yurtsuzluk.

İnsanı birey ve toplumsal özne konumunda tanımlama çabası doğrudan kimlik ile ilgilidir. Zamansız ve mekansız bir uzamın parçası olan kimlik bireysel doğuşu ve deneyimsel belleğin oluşumunu ve sınırlarını da belirlemektedir; Nuri Bilgin'e göre; "kimlik *kendinin bilincine varmak, belirli bir anda aniden ortaya çıkan veya miras alınan değişmez bir kavrayış değil, insanın gelişim süreci boyunca diğerleriyle etkileşim içinde öğrenilen, geliştirilen bir kavrayıştır*" (Bilgin, 2007, s.78) Etkileşim ile var olan değerlerin şekillenmesi ve bireyin kendisini nasıl gördüğü şeklinde ifade edilen kimlik bireyin toplumsal var oluşudur. İnsanın kimliği ikiye ayrılır: Bireysel kimlik insanın kendine özgü değerlerine göre bir tanımlama iken, toplumsal kimlik; gelenek, görenek, sosyal yapı, kültürel eğitim vb., bireyin bir parçası olduğu toplumun kolektif doğru gerçek algılarına göre tanımlanmasıdır.

Birey tüm yaşamışlıklarını kaybetme durumunda kalınca gerçekle yüzleşme duygusunu yaşar. Bu kavram çoğu zaman olumsuz birçok olgu yüzünden bireyin kendine yönelmesine ve toplumdan kopuşuna neden olmaktadır. Bu kaygıyı yaşayan birey varlarına ve sandıklarına karşı bir şüphe duygusu ile birlikte eleştirel bir tutum da geliştirebilir. Bu açıdan Nesrin Erbil de tüm yaşamı boyunca uğruna çaba sarf ettiği, inandığı ülküsünün boş bir hayalden ibaret olduğu gerçeğiyle karşılaşması sonucu bir yüzleşme yaşar ve bu karşılaşma aynı zamanda birçok gerçek sanılan durumun tam aksi dizeye yansır.

Sürgün kelime anlamı olarak bulunan bir yerden istem dışı çıkarılmaktır. Daha çok bireysel bir dışlanma ya da yok sayılma olarak ifade edilebilir. Yurtsuzluk ise bireyin kendini oluşturan deneyimsel belleğin sınırlarının çizildiği vatan algısının aidiyetsizliğe dönüşmesi şeklinde tanımlanabilir. N. Erbil şiirlerinde sürgün yabancılaşmaya da dönüşür; "*Çekirdek bir kavram olan yabancılaşma;ayrıkstanma, yalnızlaşma, parçalanma, kopma,tekleşme, sürgün olma,uzaklaşma, hayal kırıklığı, kötümserlik, kendi kabuğuna çekilme, ya da başkaldırı gibi birçok tepki ya da yan etkiyi ifade eden konumun ve kavramın kapsayıcısıdır.*" (Aşkaroğlu, 2016, s.10) Birçok olumsuz durumu barındıran yabancılaşma kavramı bireyin

kendine ya da toplumsal olana uzaklaşması biçiminde ifade edilebilir. Yabancılaşma "*bir bireyin herhangi bir uygulama (eylem/davranış/durum) ile başka bir şeye yada kimseye karşı yabancılaşması*" (Edwards, 1967, s.76) şeklinde tanımlanabilir. Kaplon'a göre; "*yabancılaşmayı ortaya çıkaran ana unsurlar, bir bireyin kendi konumu kimliği sosyal ilişkileri yaşam tarzı ya da işi ile ilgili anlamlı bir ilişki kuramadığı anlardır*" (1976, s.118) Bireyin kendi imkanlarından yoksunluğu yani birey "*kendi yaşamsal deneyiminde kendini bir yabancı gibi görmeye başlarsa*" (Fromm, 2006, s.120) bireyin evrene ve onu çevreleyen her bir harekete yabancılaşması başlar.

Bu açıdan incelemeye aldığımız Nesrin Erbil şiirlerinde kimlik, gerçekle yüzleşme, yurtsuzluk kavramlarının şiirdeki yansımalarını bilmek anlamak için dizinin görünmez evrenine dahil olmak ve yaşanılanlar ile hayal edilenler arasında köprü olabilmek gerekir. Bunun için şairin şiirlerindeki atmosferin tanımlanması için yaşadığı coğrafyanın siyasi ve tarihi gelişimine de değineceğiz.

1534'te Osmanlı Devleti'nin yönetimi altına giren Irak; Selçuklu Devleti, Musul ve Erbil atabeylikleri döneminde Türklerin yerleştiği bir ülkedir; "*Türkmenlerin yaşadıkları bölge, kuzeydoğudan güneybatıya kadar bir şerit halinde, Irak'ın kuzey batısındaki Tellafer'den kuzey doğusundaki Mendili'ye kadar uzanmaktadır. En önemli bölgeler; Musul, Kerkük, Erbil, Duhok ve Diyala illeri ve Telafer ilçesidir.*" (Mazin, 2007, s.8) Irak 384 yıl Osmanlı idaresi altında kaldıktan sonra 1918'de İngilizlere terk edilir. İngiliz himayesi ile gelen bu dönem Irakta yaşayan Türkler için zor yılların başlangıcı sayılabilir.

Değişen siyasi çevre ile birlikte Musul, Erbil ve Kerkük'ü işgal eden İngilizlere karşı Türkmen halk birleşerek mücadele etmeye çalışır. Bu mücadelede en çok zarar gören "*Türkmenler, Orta Asya'dan göç eden Oğuzlardır. Çoğu tarihçilere göre İslamiyet'i kabul ettikten sonra Türkmen ismini alan bu Türk kavmi İslam ülkelerine yayılmış, kurduğu devlet ve beyliklerle bu ülkelerin kaderini çizmiş ve tarihinde çok belirgin rol oynamıştır.*" (Sungu, 2007, s.6) Hem kültürel anlamda hem de siyasi renklilik açısından önemli bir noktada bulunan Türkmenler bu süreçte Küçük Molla Efendi ve birçok din adamının yönlendirmesi ile İngiliz işgaline ve dayatmalara karşı birlikte mücadele etmeye çalışır.

Baskıların şiddetini artırmaya başladığı dönemde Türkmenler dayatmacı İngiliz yönetimine karşı ayaklanmaya başlar. 1920'de baş gösteren ayaklanmada birçok Türkmen öldürülür. Bu yıllar adeta Irak Türkmenleri için yıkıcı elin ağırlığının hissedildiği dönemler

olur.*Kaçakaç Yılı* olarak bilinen Telafer şehrinin boşaltıldığı ve İngiliz askerleri tarafından yağmalanan şehre halkın şartlı dönüşü ve sonrasında yaşanan işkenceler Iraklı Türkmenlerin Birinci Dünya Savaşından sonra asimilasyon gibi birçok yoklaştırmacı eyleme maruz kaldıklarının kanıtıdır. Hem siyasi hem de kültürel anlamda kaosu yaşayan çoğunluğun sayıca fazla olduğu Kuzey Irakta İngilizlerin tayin ettiği ve Türk düşmanı olarak bilinen Kral Faysal'ın baskıcı tavrı karşısında o günlerin etkili şair ve yazarları halkı olabilecek tehlikelere karşı uyarır;"*Tanınmış Kerküklü şair Mehmed Sadık da Faysal'ın seçilmemesi için: İntibah etmem seni Faysal Irak'ın mülküne*" (Saatçi, 2003, s.193) Edebiyat çevresinde meydana gelen başkaldırlara rağmen yönetimi ele geçiren Faysal birçok şair ve yazarı sürgüne yollamış hatta katletmiştir. Katledilen şair ve yazarların Kerkük, Tuzhurmatu, Altunköprü, Diyala bölgesi ve Musul doğumlu oldukları bilinmektedir. Bu dönem içerisinde Türkmenlerin karşılaştığı ilk soykırım olayı 4 Mayıs 1924'te bayram sabahı birçok Türk'ün bahane üretilerek katledilmesi ile gerçekleşir. Bu olay bölgede sayıca üstün olan Türk neslinin bölgeden silinmesine yönelik o günlerden günümüze kadar sürecek yoklaştırma eylemlerden birisi sayılabilir.

Milli mücadelenin Türkiye topraklarında sürdüğü sıralarda Mustafa Kemal Atatürk de Irak'taki Türkmenlerin durumu ile yakından ilgilenir. Ancak 5 Haziran 1926'da imzalanan Ankara Anlaşmasıyla Musul kesin olarak Türklerin himayesinden çıkar. Bu anlaşma neticesinde Irak Türkleri azınlık haline gelir.1930 yılında göstermelik de olsa Irakta yaşayan Türkmenlere bazı hakları yeniden verilir; "*1931 yayınlanmış bulunan 74 numaralı "Mahalli Diller" kanunu ile tespit edilmişti. Bu kanuna göre Kerkük ve Erbil başta olmak üzere bazı Türk bölgelerinde yargılamanın Türkçe yapılması kabul edilmiş Türklerin çoğunlukta bulunduğu ilkokullarda da öğrenimin tamamen Türkçe olması kararlaştırılmıştır.*"(Bilgin, 2007, s.46)Ancak bu gelişmeler 1936-1958 yılları arasında tam tersi nitelik kazanır. Türklere dernek kurma ve süreli yayın çıkarma yasağı getirilir.

Yapılan baskılayıcı tavır Türkmen halkı Türkiye'ye daha da yakınlaştırır. Bu yaklaşma Irak yönetimi tarafından hoş karşılanmaz ve bu duruma yol açan her türlü etmen ortadan kaldırılmaya çalışılır. 1946'da yaşanan *Gavurbağı Katliamı* ile Türkmen halkı sindirilmeye çalışılır. Bu anlamda yapılan her bir zulüm o dönem şair ve yazarlarda önemli birer anlatım imkanı oluşturur. Ülkede 14 Temmuz 1958'de cumhuriyetin ilan edilmesi ve verilen vaatlerin niteliği Türkmen halk tarafından umut verici olarak yorumlansa da sonuç hiç de beklenen gibi olmaz. Kraliyet sona erer fakat yeni yönetim içerisinde kendini üstün kılma gayreti ile ortaya çıkan gruplar arasındaki çatışmalar Türkmenleri yeniden büyük sıkıntılara

gark eder. Doğan her gün Türkmenler için daha karanlıktır. 14-16 Temmuz 1959'da *Kerkük Katliamı* olarak bilinen olayda cumhuriyetin ilanının birinci yılını kutlamak iim meydanları dolduran Türkmenlerin sorgusuz sualsiz öldürülür, bir günde kurulan mahkemelerde birçok aydına infaz kararı çıkarılır ve Türkmen halkın hafızalarından çıkmayacak bir vahşet tablosu çizilir. Bu olay dış basında da önemli yer bulur ve Türkiye gereken tepkiyi gösterir, ancak tepkiler yaşanan zulümlerin durması için yeterli olmaz. Derin yankılar oluşturan bu olayın ardından 1960 yılında ilk kez Türkmenlerin il eğitim kongresi gerçekleşir. Bu gelişme ile Türkmenlerin kendi dillerini kendi yetiŐtirdikleri öğretmenler ile sağlamasına olanak sağlar. Yayın yasağı olan Türkmenler haklı direniŐleri sayesinde yerel radyoda bir saatlik yayın hakkı ve Türkmenlerin durumuna tercüman olan KardaŐlık dergisinin 1961'deyayınlanmasızını alırlar. Bu sosyal ve kültürel gelişmelerin beraberinde askeri darbeler, lider Kasım'ın devrilmesi ve Türkmenlerin çok korktuğu Baas yönetiminin iktidara gelmesi söz konusudur. 1970'de Barzani ve Baas yönetimi arasında sıkıştırılan Türkmenlerin sokakta dahi Türkçe konuŐmasına izin verilmez. Bu yıllardayayınlanan bildiridekilerin aksine Türkmen okulları tek tek kapatılır, yayın çalıŐmalarına engeller konur, Türkmenlerin çıkardığı dergi ve gazetelere yayın yasağı getirilir. Türkmenlerin çektiği sıkıntuların en canlı tanığı olan dili kullanması engellenerek o coğrafyadan silinmesi için gerekli her tür zorbalık açık ve gizlibir Şekilde gerçekleşir. 2003 yılına kadar devam eden Türk düşmanlığı 2003 yılında bölgeyi ABD'nin iŐgali ile daha da artar. Artık Kerkük Türkmenleri peŐmergelerin iŐgali altında ya Arap ya da Kürt gruplara dahil olmaya zorlanır.

Uzun yıllar siyasi anlamda kargaşa ve etnik grup çatıŐmalarına sahne olan ve Osmanlı'nın hakim olduğu yıllarda Nesim, Fuzul, Bağdatlı Ruh gibi pek çok büyük Türk Őairini yetiştiren Irak'ta, Türk yazı dili geleneği köklü bir geçmişe sahiptir. Irak'taki Türkmenler Türkçe yönünden iki ana kaynaktan beslenir. Bunlardan birisi konuşma dilidir. "*Herkesin konuŐtuđu bu ana dilin, öğrenilip yaygınlaŐması, kendiliğinden sağlanırken, Türkmenlerin kültürünü, halk edebiyatını, dünya görüşünü, kimliğini ve etnik bilincini günümüze kadar ayakta tutan, canlılığını hl koruyan bu anadildir. Bu canlı ve yaşayan dil öylesine güçlüdür ki, Kerkük'te Türkmenler arasında yüzyıllardan beri yaŐamıŐ olan ve yörede Hristiyan Türkmenler olarak tanınan Hristiyan bir koloninin Kildan alfabesi ile yazı dilleri, konuşma dilleri, ölüm törenlerinde söylenen ağıtları hatta indileri bile TrkeleŐmiŐtir.*" (Kardeşlik dergisi, S.58, s.24) Bin yılı aŐkın geçmiŐleri ile Türkmenlerin Irak'ta geliŐtirerek, meydana

getirdikleri halk edebiyatı örnekleri, günümüzde de canlılığını koruyan çok zengin malzemeler sergiler.

Türkmen halkının acılarını, sevinçlerini, özlemlerini yaşadıkları savaşları ve ruhsal bölünmüşlüklerini dile getiren bu ürünler bir milleti millet yapan birlik ve beraberliğinin en somut kanıtı olması bakımından önemlidir. Bununla birlikte sözlü geleneğin oldukça zengin olduğu Türkmenlerin örgün eğitim alanındaki varsılları da Osmanlıdan günümüze kadar birçok siyasi ve ruhsal tehditle karşı karşıya kalmıştır. Yazı dili, Irak'ta Türkçe'nin beslendiği geliştirdiği bir kaynağı oluşturur. Irak'ta konuşma dili olarak yaşayan Türk ağızları, yazı dilinde kullanılmamıştır. Irak Türkmenleri yazı dili olarak Türkiye Türkçesi'ni benimsemişlerdir. Irak'ta 16. yüzyıla kadar ortaya çıkan Türkçe çalışmaların Azerî Türkçesi'nde olduğu bilinmektedir. Türkmenlerin halk edebiyatı mahsulleri, nazım ve nesir örnekler olarak iki grupta toplanabilir. Nazım eserler arasında en çok ilgi çekenlerin başında yedi heceli mani dörtlükleri gelir. Mani, Türkmen halk edebiyatının temelini oluşturan yaygın nazım türüdür. Bu dörtlükler atasözü, bilmece, ninni, ağıt olarak da karşımıza çıkar. Irak Türkmen halk edebiyatının kendine has örneklerinin başında horyat adı verilen cinaslı mani veya kesik maniler gelir. Bunun yanında Irak Türkmenlerinin daimi varlıklarını gösterdikleri çalışmalar arasında, tapmaca diye adlandırılan bilmeceler önemli bir yer tutmaktadır. Irak Türkmen edebiyat dünyasının Türkçe eğitimi Osmanlı döneminden itibaren varlığını korumaya çalışırken *"1918'de başlayan İngiliz işgalinden sonra, 1930-1931 öğretim yılına kadar Türk bölgelerindeki ilk ve orta okullarda Türkçe öğretim devam etmiştir. Bu dönemde Türk okullarının eğitim-öğretim müfredatı tarih dersi hariç Türkiye'dekiyle aynıdır. Ayrıca bu okulların öğretmen ve ders kitabı ihtiyacı da Türkiye'den karşılanmıştır."* (Esin, 1976, s.1128-1129) Kerkük'te haftanın belli saatlerine sıkıştırılan Türkçe öğretim, 1937 yılından sonra kaldırılır. Bu yasaklar Irak Türklerinin mahalle mekteplerine yönelmesine neden olsa da Arapça eğitim veren kurumların artması ile bu kurumlarda önemini yitirir.

7 Mayıs 1960 tarihinde Bağdat'ta kurulan Türkmen Kardeşlik Ocağı'nın *Kardeşlik* (ilk sayısı Mayıs 1961'de yayımlanmıştır) adlı dergiyi yayın hayatına geçirmesi, Irak Türklerinin kültür tarihi açısından önemli bir dönüm noktası sayılır. Özellikle yeni edebiyat anlayışlarının ele alınarak tartışma konusu yapılması, esas bu dergi sayesinde olmuştur.

Kardeşlik dergisinin yaprakları arasında, dilde sadeleşmenin yanı sıra, yeni şiir anlayışının yaygınlaşmasını görebilmek mümkündür. Bu arada sadeleşme hareketine, eski tarz şiir geleneğine bağlı olan bazı ünlü isimlerin destek vermesi, bazılarının ise bu yeni akıma katılması hareketi hem canlandırmış hem de hızlandırmıştır. Bunların arasında Reşit Akif Hürmüzlü ve Esad Naib gibi isimlerin katılması da akımın zaferini ilan eden önemli bir

gelişme sayılır. Reşit Akif'in dildeki ifade gücünün yanında, yiğitçe edasının çarpıcılığı da yeni şiir anlayışına güç katmıştır. Iraklı Türk yazarlarının, hikâye ve roman alanında fazla varlık göstermemeleri yine Türkçe'den, Türk dünyasından ve Türk edebiyatı çevrelerinden uzak ve kopuk kalmalarına bağlıdır. Çünkü bu türde anlatım yine Türkiye Türkçesi ile sağlanmaktadır. Özellikle Bağdat ve Musul bölgesi, XV. yüzyıldan itibaren Türk dilinin etkili olduğu topraklar arasında yer almaktadır. Bu kültürle yetişmiş yazar ve şairler Türkçeyi bir edebî dil olarak da ele almış ve Türkçe üzerinde önemli değerlendirmeler ve çalışmalar yapmışlardır. 1960 lı yıllarda serbest şiir akımı Irak Türkmenleri arasında hızla yayılırken bu süreçte Nesrin Erbil gibi şairler önemli eserlerini vermektedir. *Yeni edebiyat akımlarının en ateşli taraftan Abdulhekim Rejioğlu, serbest şiiri desteklerken, dilde sadeleşmeyi savunuyor, ayrıca şiirin toplum gerçeklerine sırt çevirmemesi gerektiğini vurguluyordu: "Gerçek edebiyatın iki büyük kaynağı vardır: toplumun kendisi, toplumun öz dili. Edebiyat yoluna ışık tutacak, edebiyatı milletin gerekli bir nesnesi olarak kabul edip, bütün edebî yazılara toplumun gözüyle, hissiyle bakabilecek, edebiyat idealini, zevkini, şevkini çeşnisini verebilecek tek çıkar yol toplumun vicdanına, harîmine dönmek ve toplumun öz dilini konuşmaktır"* (Rejioğlu,1982, s. 126) Serbest şiir alanındaki çalışmalar da aynı dönem içerisindeki siyasi çalışmalardan etkilenmektedir.

Irak'ta Türkçe eser veren edebiyatçılar, bu ülkede rahat yazma imkanını kaybettikleri dönemlerde Türkiye'ye göç etmişlerdir. İlk kuşak olarak Haşim Nihat Erbil, Necmettin Esin, Ömer Öztürkmen; ikinci kuşak olarak ise Nefi Demirci, Ziyat Akkoyunlu, Suphi Saatçi, Mahir Nakip, Ümit Tokatlı, Ziyat Köprülü, Habib Hürmüzlü, Ekrem Pamukçu gibi bilim ve kültür adamları Türkiye'de Irak Türkleri ile ilgili eserler vermektedir. Bu süreç Iraklı Türkmen şair ve yazarların ilgisini Türkiye'ye çevirir. Yaşanılan siyasi kargaşa nedeni ile kendi vatanlarında özgürce ifade edemedikleri duygularını Türkiye'deki edebi dili ve edebiyat alanındaki gelişmeleri takip ederek korumaya çalışırlar.

Irak siyasi anlamda her yıl daha da karmaşık bir hal alırken krallığın devrildiği 1958'den sonra Türkçe yapılan edebiyat ve yayın çalışmaları baskılanmaya çalışılır. Bu dönemde birçok Türkmen yazar ve şair hem maddi hem de manevi anlamda baskı altında tutulmuş dahası birçoğu da katledilmiştir. Yapılan bu baskıcı tavır ve sanatın evrenini kısıtlayan bu el zamanla isim değiştirmekle birlikte yapılan eylemlerin yönü ve amacı değişmemiştir. Irak Türkmen edebî dili, yapılan her türlü zorba eylem karşısında varlığını Türkiye Türkçesine bağlı kalarak devam ettirmiştir. Üstten alta yapılmak istenen tüm baskıcı ve yoklaştırmacı eylemlere rağmen söylem dili olarak Türkiye'yi izleme gayreti içerisinde olan Irak Türkmenleri, *"şehir kültürüne sahip, okur-yazar oranı yüksek elitbir toplum yapısına*

sahiptir. Ayrıca Arap ve Kürtlere göre öğretmen oranı daha yüksek olan Türkmenlerin okur yazarlık oranının yüksek olduğu görülmektedir" (Saatçi, 2003, s.12)

Yaşanılan uzun soluklu şiddet ortamı çok renkli etnik, kültürel yapısı olan Irak coğrafyasını zedeler. 2003'ten beri önemli siyasi ve toplumsal değişmelere sahne olan Irak, bir yandan geçmişten getirilen geleneksel yapı bir yandan işgal sonrası dinamiklerin yarattığı değişiklikler arasında kalmış ve bu açıdan birçok çatışmaya sahne olmuştur. İncelemeye aldığımız Nesrin Erbil de 1960'lı yıllarda Irak'ta yaşanan bu kaotik ortamda Türkçe'nin imkanlarını kullanarak eserlerini oluşturmuştur. İç ve dış dinamiklerin çatışması sonucu oluşan kaos ortamında eserin insana yansıyan yönünü samimiyetle söylemleştiren şair, edebi eserin yaşanmışlıkları yansıtması noktasında önemli bir örnektir.

1. NESRİN ERBİL'İN HAYATI, ESERLERİ, EDEBİ VE FİKRİ DÜNYASI

9 Eylül 1934 tarihinde Kerkük'ün kuzeyinde yer alan Erbil'de doğan Nesrin Erbil, tanınmış bir ailenin çocuğudur. Babası Erbil 'de tanınmış Ata Reşid Bey, annesi ise Kerküklü İzzet Paşa'nın kızıdır. Erbil'de ilkokula başlayan şair, sağlık problemleri nedeniyle ilkokulu bitirdikten sonra okula devam edemez. Yaşadığı sağlık problemi şairin, baba ve ağabeylerinin sahip olduğu kütüphaneden faydalanmasında ve kendini keşfetmesinde etkili olurken babası Ata Reşid Bey ve ağabeyleri şiir sanatına meraklıdır. Bu durum N.Erbil'in kendini tanıması ve şiir dünyasını şekillendirmesinde, şiirleri ile insanlığa seslenmesinde oldukça etkili olurken şair kendini geliştirmek için çok çaba sarf eder ve bu çabaları sonunda Türkçe'yi kısa bir süre içinde öğrendikten sonra Arapça'yı da öğrenir. Kendini geliştirmek, farklı lisanlarda da duygularını ifade edebilmek ve yaşananlara tüm insanlığı ortak edebilmek için yabancı dil öğrenimine de oldukça önem veren şair, İngilizceyi kendi imkanları ile evde kitaplar ve radyodan dinlediği derslerle öğrenir.

Daha sonra Bağdat'a gelip Britanya Kültür Merkezine girer ve başarı ile mezun olur. Dört yıl Goethe Enstitüsü'nde Almancayı öğrenir. Evde var olan zengin kültür hazinesi sayesinde kendini geliştiren şair, kendi çabaları ile Cambridge Üniversitesi ile iletişime geçer ve dil sertifikası alır.Kendi imkanları çerçevesinde içinden çıktığı kültürel birikim ve yaşanmışlıkları sözcüklerle birleştiren, bilinçli bir duyarımın adı olmayı başaran şair okuma arzusunun etkisi ile Türkçe, Arapça, Almanca ve İngilizce öğrenir. Kendini az sözle etkili ifade etme olanağı sağlayan, insanın en derin duygularına ulaşan, kişiyi işleyen ve geliştiren şiir dilini, farklı birçok dil öğrenerek geliştirir.

Çocuk yaşlarda başlayan şiir merakı zaman ilerledikçe yaşanmışlıkların anlatılması ihtiyacına dönüşürken, şair şiir yazma eyleminde aldığı ödüller ve olumlu tepkiler sayesinde etki alanı daima genişleyen şiirler yazmaya başlar. "*Çocuk yaştan şiire merakı vardı. Bu merak büyüdükçe gelişmiş. İngilizce yazdığı şiiri birincilik kazandığı için şiire olan hevesi daha büyümüştür.*"(Pamukçu, 1973, s.156)Yaşanılan coğrafyanın zorlu şartları, değişen iktidar şemaları, öz varlığın devamını etkileyen etmenler sonunda oluşanErbil'in zorlu yaşam hikayesi bize şairin kendini geliştirmek için gösterdiği çabaları ve aynı zamanda şiire olan yatkınlığını da kanıtlar niteliktedir. Bireysel deneyimlerin etkisi ile yaşadığı coğrafyanın dili olmaya çabalayan şair, dizelerin etkileyici gücünü kullanarak varlık sebebini zorlayan durumları ifade etmeye çalışır.

1956 yılı şair için dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Bu tarihte yazmış olduğu *All For Love* adlı şiiri ile ABD'de birinci olur. Alınan birincilik şairin şiire olan merakını daha da artırır. Başarılarının ödüllere perçinlendiği şiir dünyasında şairin iki şiiri daha Nordic Plak şirketi tarafından bestelenmek üzere satın alınır. Erbil'in, Türkçe yazdığı ilk şiir *Yoğurtçu Kadın* şiiridir. 1957 yılında *Grup* adlı şiirini Türkiye gazetelerinde yayımlar (Sarıkahya,1970, s.97) Erbil'in şiir alanındaki çalışmaları ve başarılarının yanında resim sanatında da ürünler verdiği bilinmektedir. Bu süreçte şiir çalışmalarının yanında resim sanatına da ilgi duyan sanatçı hakkındaki kısıtlı bilgiler sebebi ile ilk şiirlerine ve resimlerine ulaşılamasa da yazılan şiirlerin izleklerine bakıldığında gökyüzünün mavisi ile yüreğindeki özgürleşme ve vatan toprağında kaygısız yaşayabilme arzusunun şekillendirdiği bir dünyanın varlığı söz konusu olabilir. 1965 yılında annesini kaybeden şair derin bir hüznün ile içine kapanır.

Yaşadığı hüznün etkisi ile içine kapanan şair bu sürede de şiir yazmaya devam eder. Evli ve bir çocuk annesi olan şair 1980'den sonra şiir yazmaya ara verir ve Bağdat'a yerleşir. Şiirlerinin birçoğunun yayımlandığı Kardeşlik dergisi de şairin kendini ifade etme olanağı açısından oldukça önemlidir.

Gerçek bir hayat mücadelesi içerisinde ben öznesinden yola çıkan, biz öznesini yansıtan, sembolik dilin adı olmayı başaran şair, halen yaşamakta olup şiir yazıp yazmadığı ile ilgili bilgiye ulaşılamamıştır.

1.1. Şairin Edebi Kişiliği

Irak Türkmen edebiyatının yetiştirmiş olduğu önemli şairlerden biri olan Nesrin Erbil, edebi söylem biçimini oluştururken öncelikle edebiyat ve sanat ile ilgisi olan ailesinin hayata bakış açısından etkilenmiştir. Ailesinde birçok kişinin edebiyat ve sanatla ilgilenmesi nedeniyle şiire olan ilgisi daha da artan şair, içindeki yazma arzusunu geliştirmeye çalışır.

Türkçe ve Farsça şiir yazmış olan, babasının yazma bir divanı bulunan şair temeli edebiyat sevgisi ile oluşturulan bir gelişme içerisinde kendini kanıtlamayı başarır; "*Hatta Nesrin'e göre, kendisi babasının sıcak mısraları arasında büyümüştür. Kendini tanıır tanımaz, Mehmet Akif Ersoy, Tevfik Fikret, Yahya Kemal, Cahit Sıdkı, Behcet Kemal, Bekir Sıdkı ve Orhan Veli gibi büyük şairlerin eserlerini izlemeye başlar. İngilizceyi de öğrendikten sonra Arnist Himniguay(Ernest Hemingway) ve Jhon Ştaynbik (John Steinbeck) gibi büyük dünya romancılarının eserlerini okumuş ve bunların kendine yaptıkları etkilerden bir türlü kurtarmamıştır.*"(Bayat, 1984, s.223) Nesrin Erbil baba ocağında kendini yetiştiren bir şairdir.

Çocuk yaşta şiire olan merakını geliştirme imkanı bulan şair yaşanmışlıklarını ve özlemini duyduğu her şeyin şiire dönüşmesini sağlamıştır.

N. Erbil şiirlerinde serbest ölçü kullanırken aynı zamanda hece ölçüsü ile yazdığı şiirleri de bulunmaktadır. Biçimden çok anlama önem veren şiirlerinde insana, insanlığa, acıya, hüzne, insan elinin ulaştığı ve yoklaştırmaya çalıştığı bir kimliğin var olma mücadelesine dair gerçeklikleri bulmak oldukça kolaydır.

Edebiyat dünyasında şiirleriyle varlık gösteren şair aynı zamanda başarılı bir ressam olarak birçok tabloda yapmıştır. Şiirlerinin birçoğu *Kardeşlik* dergisinde yayımlanan şairin ilk şiir kitabı *Deniz Rüyası* 1969 yılında Ankara'da yayımlanır. İkinci kitap *İki Şehir* 1998 İstanbul'da yayımlanır. Aynı zamanda *Geleceğim* adlı kitabı 2004'te Irak Türkmen Cephesi Kültür müdürlüğü tarafından yayılmıştır.

Şair, kullandığı dil ve işlediği konular itibari ile insanı odak noktası olarak kabul ederken yaşanan gerçeklerin dili olabilen bir gayretin adı olmayı başarır. Yaşanmışlıkların daha da anlamlandırıldığı anılar dünyasında var olana özlemin sıklıkla dile getirildiği şiirlerde geçmiş ve gelecek arasında kurulmak istenen bağın kutsanmış bir sembol gibi ifade edildiği görülmektedir. *İki Şehir ve Deniz Rüyası* ulaşabildiğimiz kitapları olması sebebi ile şairin şiire bakışı, şiirlerini oluşturan temel duyguları kitaplarında yer alan 92 şiir üzerinden yapmaya gayret ettik. Şiire olan ilgisinin yanında tabloları da olduğu bilinen şairin şiirsel deneyimlerinden yola çıkarak vatana ve özgür yaşama olan özlemi dile getiren çizgiler kullanılmış olabilir. Şiirlerin birçoğunda insana, insanlığa, acıya, hüzne, insan elinin yakıcı etkisinin oluşturduğu karanlık dünyaya ve yine yakan insanın renklendireceği ümit deryası ile karşılaşma beklentisine yoğunlaşan şair hüznün içindeki umudun yansımalarını doğadan aldığı güç ile sembolleştirmeyi başarır.

Şiirlerinde kaostaki kozmosu işaret eden şair, genel olarak hece vezni ile yazar ancak seçmiş olduğu yöntem nedeniyle diğer şairleri eleştirmekten de kaçınır; "*Güzel olan her tarzdaki şiire kucak açan son derece uygar bir şairdir.*"(Pamukçu, 1968, s.4) Nesrin Erbil Iraklı Türk şairler arasında yeni şiirin, serbest şiirin önderliğini yapmaya çalışan kendini kanıtlamış bir şair olması sebebiyle ve engin kültürü, çağdaş ve mücadelecı kimliği, insana adanmış ruhu ile kimi zaman bir haykırış kimi zaman sessizliğin içindeki ses olmayı başarır. Kişisel çıkarımlardan çok toplumsal konuları işleyen şair, şiirlerini sevgiliye seslenir bir söylem biçimiyle oluşturur. Kısa süreli çalışmaları ile insanlığın dikkatini yaşanan dramalara çekmeyi başaran nitelikte eserler verir. Temelden yetişen şair, hayatını şekillendiren acılara

kaygısız kalmamış ifade biçimi olarak belirlediği şiir türünü dilsizliğe bir çözüm olarak benimsemiştir.

Edebi söyleminde şiiri bir slogan olarak kullanmaktan ziyade hayatı algılayış biçiminin, ümitsizliğin içindeki ümidin ortaya çıkmasını sağlayan aracı olarak kabul etmiştir. Edebi hayatının şekillenmesinde ailesinin birçok Türk şair ve yaşamışlıklarının etkisi olan şair özgün bir şiir dili oluştururken geçmiş ve gelecek arasında kurmaya çalıştığı bağın anlaşılır olmasına da özen göstermiştir. Engin kültürü, çağdaş kimliği ve vatan sevgisi ile Nesrin Erbil kimi zaman bir haykırış kim zaman bir içe kapanışın adı olur. Kişisel varlarından çok milli konuları, acıları işleyen şair birçok şiirinde memleket özleminin şekillendirdiği söylem gücünü dışa vurur.

1.2. Eserleri

Nesrin Erbil ellili yılların sonunda kendini ölümsüz kılacak eserlerini vermeye başlar. Çocuk yaşlarda başladığı şiir hayatında birçok Türk şairin de etkisi ile kalemine yön verirken ilk olarak *Kardeşlik* dergisinde şiirleri yayımlanır. Üç şiir kitabı olan şair 1980'lerden sonra yazmayı bırakır. Şairin *Deniz Rüyası* adlı ilk şiir kitabı 1969 yılında Ankara'da yayımlanır. İkinci kitabı *İki Şehir* 1998 İstanbul'da yayımlanır. Aynı zamanda *Geleceğim* adlı kitabı 2004'te Irak Türkmen Cephesi Kültür müdürlüğü tarafından yayımlanır. (Erbil, 2004, s.94).

Deniz Rüyası: İlk şiir kitabı olan bu eserde toplam 69 şiir bulunmaktadır. 1969 yılında Ankara'da basılan kitapta yer alan şiirlerde genel olarak memleket özlemi ve yapılan haksızlıklar karşısında duyulan hüznün dile getirilir. Kitapta yer alan 4 şiir hece ölçüsü ile kaleme alınırken geriye kalan 65 şiir serbest ölçü ile yazılmıştır.

İki Şehir: Eserde yer alan 69 şiir *Deniz Rüyası* kitabında da yer almaktadır. Bunun dışında kitapta 21 farklı şiir yer almaktadır. 1998 yılında İstanbul'da basılan kitap ile ilgili Ekrem Pamukçu'nun değerlendirmesi dışında başka kaynağa ulaşılamamıştır. Şair bu eserinde de bireysel çıkarımlardan çok toplumsal etkilenmelere yer verir. Şairin iki kitabında da nesnelere oluşturduğu somut dil etkili bir şekilde kullanılır.

Geleceğim: Şair ile ilgili kısıtlı bilgiler nedeni ile bu kitaba ulaşılamamıştır. Şairin yaşadığı coğrafyadaki çalkantılı dönemlerin etkisi ile oluşan şiirlerin temel izlekleri, Nesrin Erbil'in vatan hasreti ve geleceğe dair özlemi, eserin adının oluşturduğu sembolik değerler

beraber düşünöldüğünde eserin,şairin memleket sevgisi ve zulmün eteğinde şekillenen gelecek kaygısını dile getirmiş olacağı hissiyatı oluşmaktadır.

2. NESRİN ERBİL ŞİİRLERİNİN İZLEKSEL AÇIDAN İNCELENMESİ

“Geçmişini kaybolan milletin geleceği de perde altındadır”(Hazar, 1994, s.1)

2.1. Kimlikten Koparılma : Vatan Algısı

Nesrin Erbil şiirlerine bir bütün olarak bakıldığında şiirlerin bazılarında açıkça bazılarında ise başka duyguların perdelediği vatan özlemi ve insanın geçmiş ile geleceğe bağlanmasını sağlayan kutsanmış bir değer olan vatan algısı görülmektedir. Bu bakış açısının asıl sebebi şairin vatan kavramına yüklediği derin ve samimi anlamdır. Şair vatan kavramını özlemin içerisinde yoğrulan, bazen karanlık bazen de aydınlık bir var oluşun kaynağı olarak ifade etmektedir. Uzağında yaşanan an ile içerisinde geçirilen şimdiki zaman, değerler ile yoğrulan, yoğruldukça çoğalan ve çoğaltan vatan torağının belleklerde bıraktığı izin sembolüdür. Geçmişin güvenilir sığınağı, geleceğin kozmosa açılan kapısı ve bütün bu değerlerin açar ifadesi olan vatanN.Erbil'in şiirlerine ana rengini veren unsurların başında gelir;

UZAK RÜYA

Yaraların var demet demet

Kanın akmaz

Hayalin uzak bir buluttur serinlediğim

Gözlerimde sahillerinin kumu

(Erbil, 1998, s.28)

Heidegger, "insanın özü varoluşundadır"(Heidegger,1927, s.18-24)derken varlığın var olma eylemini anlamlandırma çabasına girmektedir. Eylem, bireysel bir varlığın odak noktasını, özünü kendinde bulma gerçeğinden yola çıkarak asıl olana ulaşma gayreti olarak ifade edilir. Nesrin Erbil de şiirsel varoluşunu kendi özünde ararken asıl olanın olması gerekenin ruhsal var olma olduğu, bedensel yer kaplama olmadığı gerçeği ile vurgulamaktadır. Şair şiirsel devinimin merkezine aldığı var olabilme olgusunu vatan kavramının korunması ile ifade ederken imkanın ve mekanın referanslarından yola çıkarak gerçeği yeniden ve toprağın insanı bağlayan var etme çabasıyla tanımlar. Bu açıdan kişileştirilerek sunulan vatan, N. Erbil'e göre de yaşanan olaylar, yıkım, kan, siyasi çekişmeler vb. nedenlerden dolayı yaralıdır. Kanın akmayacağı kadar derin bir yaranın varlığı ve vatan kavramının içinde bulunduğu acıyı ifade etmesi bakımından semboliktir. Vatan kişinin varlığını idame

ettirdiği, tüm sosyal ve bireysel eylemlerin temeli, dünyayı algılama ve dünyaya bakış açısını belirleyen bir olgudur. Amaç tüm kırılmaların ve kopmaların odağındaki bu olguya dönme arzusu iken şair ait olduğu bütünden kopmanın acısını gökyüzünün sonsuz semalarına kaçmak ile bulur. Bu kaçış aslında bir kopuşun da belirtisidir. Bilinç şimdide geçmişi bırakıp gitmek zorundadır ve bu zorlama akış birçok izlekte vatan toprağından kopmanın verdiği acıyı dile getirmesi açısından sembolleşir.

Yüreğimde sadece ona varma hıncı diyen şair için vatan ulaşılmak istenen arzu nesnesidir. Bir hınç duygusu ile ulaşılmaya çalışılan vatan, zorlu bir kopuş sonrasında oluşan travmatik olaylar bütünü de ifade eder. Kişinin eskiye, geriye dönme arzusunun temelinde yatan aidiyet duygusu; "*bir şeyle aranda fiziksel beraberliğin ötesinde bir ilişki kurmak*" (Özher, 2009, s.43) şeklinde dile getirilirse şairin köklerine olan ihtiyacının nedeni; yeninin içinde mekansız kalması, kendini ait, yeterli ya da ondan hissedememesi ile paralel bir durumu ifade eder. Bireyselliğimizin mirası, en sağlam sığınağıımız, anıların saklandığı belleğimiz kendini açacak bir mekan bulamadığı takdirde eskiye özlem derin bir sancıya dönüşür. Bu sancı sonunda kişi kendini "*tüm kimliklerini kesip atma*" (Osho, 2004, s.129) durumunda hisseder. Bu kesip atma eylemi bazen bir kurtulma bazen de kaçma anlamı ile örtüşebilir. Şair için bu eylem zoraki bir koparılışı temsil eder. Bu açıdan kendi öznel deneyimlerinin tanığı olan Nesrin Erbil yetiştiğı topraklardan uzaklaştırılma durumuna *gitmek* eylemi ile cevap verir. Gitmek kopmak ile eş değer iken aynı zamanda istemsiz gerçekleştirilen bir eylem şekline dönüşür.

Yaşanılanların tam ortasında hiçbir şeye dokunmadan durmak zorunda kalan şair, tarihinin ve sınırlarının dışına zoraki mahkum edilişine, duygu dışı eylemlere maruz kalışına sitem yeri olarak dizinin evrene yürüyen gücünü seçer. Hüzne doğan şiirlerin içerisinde varılan asıl gerçeklik ise eskiye duyulan özlem ve yaşanan hüznün yeniyi, geleceğı kurgulamadaki gizli gücünü temsil eder.

Kapitalist ve emperyalist düzenin sürüleştirme, yok sayma politikasından yıllardır zarar gören Irak, Nesrin Erbil'in şiirlerinde zulmün, haksızlığıın, ayrıştırıcılığıın, soykırımın odak noktası kaotik bir mekan olarak değerlendirilir. Kaotik evrenin oluşumunu hızlandıran dış güçler, kendilerini yok etmek ile görevlendirildikleri dünyanın organik birer parçası haline gelme kaygısı ile her şeyi yok etmektedir. Bilme ve hissetmenin gücü ile oluşan söylemde; bilinçli bir eylemin adı olan yok etme politikasının oluşturacağı yıkım bilinmekte, geçmişi ve

yaşanmışlıklarına dair her bir imgeyi ve gerçeği arzulamakta ve aslında bu isteyiş ve elde edebilecekleri ile karşı gücün karanlık ve görünmez elinin, yoklaştırmacı gücün varlığı karşısındaki çaresizlik de dizelerde kendini hissettirmektedir;

ARTIK GEL

Sen benimsin

Diyeceğim güne kadar

Ardından koşacağım

(Erbil, 1968, s.21)

Eskiye duyulan özlemin sancıya ve hırsla dönüştüğü bu dizelerde, şair zoraki bir kopuş, travmatik bir durum, sancılı yaşamlar, kurgulanamayan hayatlar, bozuk ruhlar, tamamlanamayan yarımaları kapalı bir şekilde anlatırken aynı zamanda koparılmışlığına kabza olarak geriye, eskiye, aslına döneceğine olan inancı da büyük bir istekle dile getirmektedir; "*Mazi her renk her ses ve her koku olarak belirtilen niteliksel ayrıntıların birleştirildiği yok edildiği böylece şairin farklılaşmadan doğan sıkıntılarının çözüldüğü yerdir.*"(Korkmaz, 2002, s.171) Bu açıdan şairin kimliğini mazide bıraktığı gibi bulmak istemesi ve yeniye ait olamamasının nedeni de mazinin canlılığı ve özlemidir. Bu açıdan mazi kimliğin en önemli kanıtı ve dayanağıdır. Geçmişe duyulan özlem ile geleceğin şekilleneceğine olan inanç dikkat çekmektedir; "*Bireyin kimliğinin muğlaklaşması onun güvenilirliğini yok etmekte ve edimlerinin öngörülebilirliğini imkansızlaştırmaktadır.*"(Richard, 2002, s.114) Bilinç aslıyı kaybetmekten korkan bir duyuş ile eskiyi arzular. Eski aslında içsel varlığın devamı olan hep canlı kalan bir zaman dilimidir.

Nesrin Erbil geçmişin güzel yanları ile geleceği kurgulamak isterken aslında geleceğin güzelliğinden çok geçmişin aynı kaldığı düşüncesinden yola çıkarak dönebilme arzusu ile eylemlerinin yönünü geçmişin perdelediği belirsiz olan geleceğe çevirmektedir. Bu açıdan kişinin kimlik varlığının temel yeri olan vatan, hayali kurulan bir imge olarak değerlidir;

ÖZLENEN ÜLKE

Yeşil ülkem

Seni aradım

Gündüzün gecenin kucığında

Yeşilde buldum

Mavide kaybettim

(Erbil, 1968, s.33)

Şair özlemine duyduğu tüm sembollerin acısı ile gece ve gündüz kavramları ile yaşadığı tezadı dile getirir. Oysa özlem, bilincin, iyiye daha iyiye duyduğu itilme isteği iken, şair bu duygunun doyurulmaması sebebiyle bir boşluk yaşar. Bu boşluk duygusunun altında yatan asıl korku, tüm insani değerlerden yoksun bırakılan bir neslin, devrin, kültürün yer altına kaçmak zorunda bırakılmasıdır. Birçok şiirde karşımıza çıkan hınç ve geçmiş zaman ifadelerinde tüm eylemlerin sonuçlandığı anın verilme durumu geçmişte kalan ve geçmişle yapılan savaşın bireyde meydana getirdiği çaresizlik duygusudur.

Tabiatın tüm güzelliklerini gerçekçi bir dille anlatan şiirde vatan, kişiselleştirilerek verilirken *Seni aradım* ibaresinde bir sevgiliyi, bir arkadaşı ya da bir akrabayı arar gibi samimi bir ifade kullanılır. İnsan ancak kendinden olana ya da aidiyet hissettiği bir durumda sen zamirini kullanırken *Özlenen Ülke* şiirinde vatan, ulaşılmak istenen sevgiliye dönüşür;

VATAN ÖZLEMİ

Bir şehir isterim

Alabildiğine hür

Dedemin yattığı toprağında

Bana da yer olsun

(Erbil, 1998, s.40)

Şair yaşadığı ait olamama, kendine ait olana sahip çıkamama durumundan kaynaklı olarak kendinin içinde olduğu bir geçmişi ister. Bu istek bellekte bırakılan ya da korunan güzele doğru bir yöneliştir. *Dede* kökenin en kuvvetli göstergesi olması sebebiyle geçmişin değerini göstermesi açısından semboliktir. Bu açıdan yaşanan an ve karşılaşılan gerçekler yok sayılır ve geçmiş N. Erbil için her zaman kozmosu ifade eder.

Kişi çıkarıldığı yaşanmışlık anına dönmek istediği zaman mekansal çatışmalar ve karşıtlıklar yaşar. Bu çatışmaların asıl nedeni ise gelenekler ve onu giderek etkisizleştiren modern dünya savaşları ve ötekinin yaşadığı silikleşme durumudur. Yaşamın en önemli mesajı, bireyin *yaşamak* için vermiş olduğu savaştır. Bu savaşın amacı ve anlamı varlığın yaşamını devam ettirme gücünde saklıdır.

Birey içinde yaşadığı toplumun tüm organik değerlerinin etkisi ile şekillenirken, Nesrin Erbil bu değerlerin vermiş olduğu ait olma ve değerlere sahip çıkma eylemlerine de ad olur. Çünkü Nesrin Erbil küçük yaşlarda ayrıldığı Erbil'den kendini, bireyselliğini, en önemlisi de bugün yaşanan acılarda hiçbir yerdeliğini fark eder.

Kopmuş, koparılmış bir ben, verili olan tüm değerleri, koşullar ne olursa olsun korumak ister. İzleksel seçimlerde varlık gösteren zoraki kopuş temi, geçmişi sadece duygusal verilere bağlı olarak hatırlamak değil, geçmişin yaşanmışlığını, deneyimlerini, yoklaştırma eylemlerini, azımsanmalarını engelleyerek *şimdide* gerçeği unutturmama çabasıdır.

Nesrin Erbil kimliğinin verili öğeleri ile bilincin tanık olduğu duygu yoksunu eylemleri günümüze taşıyarak; kimsizleştirilen, hiçbir yerdeliği benimsetilen, mekansızlaştırılan, sınırları kapitalist düzenin elinde olan ve zoraki eylemlerin hem nedeni hem de sonu olan bir sesle seslenir. Bu sesleniş ile kimliğe duyulan bağlılık aynı zamanda aydınının halkı aydınlatmadaki rolünü de üstlenmektedir.

Tarihin acı seremonisi ile yoğrulan şair;gençliği, geçmişte yapılan soysuz eylemleri unutturmamak için görevlendirirken "*kendisi de varlığının sorumluluğunu üstlenmek zorunda kalır.*" (Karakaya, 2004, s.100) Bu zorundalık şaire, milletini, geçmişinde kara bir dönem olan yılları unutmama sorumluluğunu da hissettirir. Dizelerin insanı hapseden dünyasında hissedilen ruh hali her şeyden ve herkesten uzaklaşma şeklinde değildir. Aksine her haksız eylemde, daha yüksek perdeden konuşma şeklinde ortaya çıkabilir. Böylesi bir bilincin fark ettiği gerçek, kapitalist dünyanın çirkinleştirdiği insan sürüsünün varlığı ile metafor olarak yer üstünde kendi olmayan, öteki olmaktan kaçmayı tasarlayan bilinçsizliğe gönderme şeklindedir. Öteki olmamak için çarpınan bilinç, kendini yaşayamamanın sonunda tüm referanslarından kopmakta ve bir şeylere ait olmaktansa kendi özünde savrulmayı, yok olmayı tercih etmektedir;

GERÇEK HAYAL

Her taze sabah ağartırken

Solmuş düşüncelerimi

Büyüdü kuşlar yalnızlığında

Vatan hatırası

Ecel kadar yakın ecel kadar uzak

(Erbil,1998, s.36)

N.Erbil için doğan gün, tazeliğin ve umudun habercisidir. Gecenin karanlığında karan düşünce sabahın ışığıyla aydınlanırken *büyümek* eyleminin yalnızlığı tanımlamak için kullanılması da dikkat çekicidir. Kuş, şair için yaralı bir haberci iken artık yalnızlık gibi insanı tekleştiren bir kavramda büyümeye başlar. Burada büyüyen şeyin yalnızlık mı yoksa özgürlüğün sembolü kuş mu olduğu bilinmez. N. Erbil özlemini duyduğu vatan toprağını betimlemelerle anlatmaya devam ederken vatan insanın yaşam sembolü olan şah damarı kadar yakın, bir o kadar da uzaktır.

Ecel kavramının bakana göre uzak yaşayana göre yakın bir kavram olması sebebi ile şair içinde vatan özlemi dışarıdan izleyen için çok uzak bir ihtimalken o acıyı yaşayan duygudaşlar için ne zaman geleceği bilinmeyen ölüme benzetilir.

Şair içinde doğduğu kültürün, dilin, dinin şekillendirdiği söylem gücü ile kendiliğini oluşturan bireysel, toplumsal ve sosyogenetik yapının taşıyıcısı olma gayreti ile donanır. Bütünü oluşturan bu öğeler yaşantısal gerçekler ile bütünleşerek dizelerde hayat bulur. İnsanın varlık alanını ortaya çıkaran kimlik de bu açıdan birçok değer birlikteliğini ifade eder. Kimlik, insanın aidiyetlerinin bütünü, var olma sebebi iken, şair gizli benine giden yolda yaşamışlıklarına, en sağlam duvarları ördüren anlarına sözleri ile yol çizer.

Dallarından çıkan sürgünleri ile yaşamı devam ettiren, devamı sağlayan kişi için yaşamışlıklarından koparılmış olma hali çaresizliğe neden olsa da son dizede dile getirilen *yalın ve çıplak* olma durumu kendinden olmayana da dahil olma gayreti olmayacağını ifade eder. Dalından kopan yaprak gibi tutunacak köklerinin kalmaması gelecek günlerden kesilmeyen umudun varlığını da korur.

Şiirin başlığını oluşturan *gerçek ve hayal* kavramları şairin, içsel varlığının dışa vurumudur. Çünkü gerçek ya da hayal kişinin yaşam penceresine, algı dünyasına ve beklentilerine göre değişirken kırılğan zihinler için zıtlıklardan doğan bir gücün varlığı da söz konusudur. Gerçek, yani var olan anda meydana gelen olay şair için hayallerin gerçekleşmesine engel olmazken istemek fiili şairdeki uyanışın yitiminin göstergesidir.

Oluşturulan izleklerde derinlerde yer alan umutsuzluğun ortasında yeşeren umut, bilincin geçmişin karanlığında boğulmasına engel olacak yaşamsal alanını oluşturur. An çok

değerli bir zaman dilimi iken her şey hayal ettiğimiz ve beklediğimiz gerçekler an'da kaybolur. Bilinç geleceği kurgulama kaygısı ile geçmişi tartarken anı/şimdiyi yaşayamaz.

Bu açıdan Nesrin Erbil şiirlerinde sıkça karşımıza çıkan hali anlatma durumu geçmişin gölgesi altındadır. Anda meydana gelen yeniden doğuş, tabiatın ve tüm evrenin uykudan uyanışını ifade eden bahar, bir uyanış, silkinme ve direnişin başlama zamanı olarak belirlenen bir zaman dilimidir. Resmedebilme kabiliyeti ile coşkulu duyguların etkileşimini sağlayan şair vatan olgusunun bilinçlere işlenmesi gerçeğini bu şekilde daha etkili hale getirmiştir.

2.2. Zamandan ve Mekandan Kopuş: Yol

Yol bireyin kendini gerçekleştirmek, hedeflerine ulaşmak ya da bir yerlerden kaçmak maksadıyla kullandığı bir semboldür. Kimi zaman giden kimi zaman da gelenlerin olduğu bir nesne olan yol çoğu zaman araç olarak kalmaktadır. Nesrin Erbil'in incelemeye aldığımız şiirlerinde olumsuzlanan yol metaforuna sıklıkla yer verdiği görülür. *Yitik Yollar*, *Yol*, *Yolların Sonu* adlı şiirlerinde şairin birçok şiirinde hissettiğimiz umudun yerini karamsar bir durum alır;

YOL

Çizecektir zihninde yolların manasını

Yollar ki geliş midir gidiş midir bilemeyiz

Yollar ki durmadadır giden ve gelen biziz

(Erbil,1968, s.27)

Şair yolun anlamının kişinin belirleyeceğini, gitmek ya da dönmek için kullanması gerektiğini vurgularken *gitmek* vatan toprağından kopuşla eş değer ve gidiş bir eşik olarak değerlendirir. Yola anlam vermek kişinin yolu kullanma amacını belirlerken kimi zaman bir kaçış kimi zaman bir yakarış, kimi zaman ise bir varış anlamını taşıyan yol;*Yollar ki durmadadır giden ve gelen biziz* dizesinde yolların her zaman ve her durumda var olduğu ve insanoğlunun bu metaforu daima kullandığı vurgulanır.

Dizelere hakim olan duygu belirsizlikle birlikte bir teslimiyetin ifadesidir. Yol nesnesi durur, değişmez fiziksel bir akışı sağlarken asıl olan insanın, gelen ve gidenin değişimidir. Bu açıdan yol insana sunulan dilekler ve yaşamsal dizgenin akışını sağlayan bir dış unsur olarak değerlendirilir.

Yaşanmışlıkların etkisi ile varlığını bir yerden bir yere taşımaya çalışan insanın en önemli dayanağı kendiliğini de yanında götürebileceği bir ortamken yol bu ortamı sağlayan temel bir gerçeklik haline dönüşür. Şiirin tamamında asıl olanın, değişenin, insani olanın kişiyi halden hale taşıyan nesneden çok kişisel değişimler ve arzular olduğu belirtirken Yalom'a göre kaygı uyandıran kavramlar "*ölüm özgürlük, anlam ve yalnızlıktır.*"(2001, s.19) N. Erbil'in şiirlerinde kullandığı yol metaforu da ölüm, özgürlük ve yalnızlığı doğuran nesne olarak tanılanır;

YOLLARIN SONU

Gelişim öyle şiddetli olacak ki

Nefesim açacak kapılarınız

Geçtiğim yollarda

Taşlarınız ürperecek

(Erbil,1968, s.45)

Nesrin Erbil'in şiirin yanında resim sanatı ile ilgilendiğini belirtmiştik. Şairin bu yönünü *Yolların Sonu* adlı şiirde görebiliriz. Yaşanılan duygu değişimleri ve ruh hali okurun duygusal çevreninde ses bulacak şekilde düzenlenir. Yollara hükmedebilmek, onu, gelişini engelleyen her şeyin önünde diz çökeceğine olan inancın dile getirilmesinde yol, yaşanılan acılı günlerin bitişini ifade eder. Ağaç, rüzgar ve yol nesnelerini insanlaştırılarak dizinin insanı yakalayan ve sarsan yönüne dikkat çekecek bir söylem biçimi oluşturulur.

Dönmek eylemi hınç duygusunun gölgesinde şekillenirken dış sese dönüşen hıncın eylemle birleşip kendini olanca vahşiliği ile somutlaştırıp dışarıya yansıma durumu söz konusu değildir. Ben öznesi "*kapılarınız, taşlarınız*" isimlerinden anlaşılacağı üzere çoğul olana karşı bir duruş sergiler. Sizin kapılarınız, sizin taşlarınız, size ait olan her bir değer ötekinin üzerindeki yükü artırmaktadır. *Siz*, şair ve dahil olduğu evreni engellemeye çalışan bir karşı değer durumundadır. Doğaya ait olan her bir unsur düşman olarak imlenirken dağlar, rüzgarlar, karanlık bu umutlu yürüyüş ya da hayalden nasibini alacak şekilde olumsuzlanarak kurgulanır;

YOLLARIN SONU

Geceler titreyecek adımlarımda

Ağaçlar bükülüp yol verecek

Gerinmiş karanlık yollarda;

(Erbil,1968, s.45)

Rüzgar, dağ, ağaç insanın hayat şartları içerisinde olumlu iken düşmanın şekil değiştirmiş formunu ifade etmekte kullanılan sembollere dönüşür. N.Erbil gündüzün, ışığın kutsallığına dokunmak istemeyen bir bilinçle kötü ve olumsuz değerleri gecede, karanlıkta yaşatır. Bu yaşatma bellekte var olanların karşılaşmasını da kolaylaştırır. Kişileştirilen yol, gece ve ağaç doğada var olan önemli birer yaşam ögesi iken şair için karşıt değerler olarak imlenir;

YOLLARIN SONU

Kalkıyor ebediyetin perdeleri

Rüzgarlar bizi bağlayamazsınız

Yolların sonuna yaklaşıyoruz

(Erbil, 1968, s.45)

Kalkıyor ebediyetin perdeleri dizisinde çıkılan yol sonunda Irak'ın üzerine serilen siyah bir perdenin kalkışından, bir halkın ebedi ölüm uykusundan uyanışından duyulan sevinci dile getirir. Artık hiç bir engelin kalmayacağına ve istediği sona yaklaşıldığına dikkat çeken şair, yapılan haksızlıkları doğanın doğal akışı içerisinde sunmaktadır. Şair şiirlerinde doğayı çoğu zaman karşı değer olarak verirken öteki, karşıt olan, gücünü zayıfın varlığını yok etmek için kullanan tarafı temsilen kullanır. "*ebediyetin perdeleri*" korkunun, yalnız mazluma tesir ettiği tahtadan perdelerin kırılacağına ve tüm eylemlerin son bulacağına olan inancı dile getirmektedir.

Yolların Sonu başlığını taşıyan şiirde şair, birçok olumsuz durumun bitişini yol metaforunun bitişini ile bağdaştırarak verir. Yol nerede ve neden biter sorularının da cevabını saklayan dizelerde yolun bitmesi olumsuz bir durumu ifade ederken artık kaçış yerinin kalmadığı izlenimi oluşur. Kaçan ile kovalayan kişi için yolun bitişini farklı duyguları barındırırken burada kovalayan sıfatı içerisinde yolların bitişinden duyulan memnuniyet dile getirilir.

Yol kavuşturur ya da ayırırken, bilinç ne zaman yolun anlamına ulaşırsa asıl olan uyanış, fark ediş o zaman anlam kazanır. Bu açıdan "*yitik*"ibaresi kayıp, sonu belli olmayan, sona dair bir bilginin olmaması yani belirsizliği ifade ederken, yolun anlamını daraltan ömür bitimi de okurun dünyasında uzayan, darlaşan- genişleyen ya da ferahlayan bir ömrün varlığını ifade edecek biçimde şekillenir;"*Sınırların ötesinde bir uyanışla, zihinlerinin ve*

kişiliklerinin dayatmalarına uyan yalnız bireyler" (Aşkaroğlu, 2016, s.9) "yol"yola çıkını, çıkılış sebebini, geliş ya da gidişi imleyen bir nesne iken birey kimi zaman kendine, kimi zaman da ulaşmak istediği arzu nesnesine göre yolu yaşar ya da yolda yaşar.

2.3. Anlatım İmkani ve Sorgulama Nesnesi Olarak Doğa

Nesrin Erbil şiirlerinde doğa unsurları iki şekilde karşımıza çıkar. Birincisi doğa savaş verilen bir dünyadaki düşman; ikincisinde ise özlem duyulan şeyleri imler. İlk dönem şiirlerinde doğa unsurları özlenen vatanı ifade etmede kullanılırken sonraki birçok şiirde şairin geçmişi ile bağlarını koparmaya çalışan bir metafor olarak karşımıza çıkar.

Doğa, anlam arayışı ve sorgulama aracı olarak ve duyguların somutlaşıp dile gelmesinde şiir ile okuyucu arasında bağ kurmayı sağlamak amacıyla kullanılır. Dönüşen, değişen doğa unsurları sözün bütünleştirici evreninde şekillenir. Bu şekilleniş aslında bir dokunuştur. Bu açıdan Nesrin Erbil şiirlerinde doğa yaşanan dramların vicdan gözü ile görülmesini sağlamak amacıyla değişik sembollere dönüşür. İçinde bulunduğu ruh halini doğa unsurlarını kullanarak anlatan şair sözcükleri boya gibi kullanarak kozmik alemini resmeder.

Yaralı Kuş şiirinde kuş sembolü bilinenin aksine yaranın, acının memlekete hasret kalan gönüllerin habercisi konumundadır. *Unuttuğum* şiirinde geçen meltem rüzgarı hasretin taşıyıcısıdır. Bu açıdan şair için önemli bir anlatım imkanı olan doğa, şiirin görsel etki alanını da genişletmektedir. *Yolcu Serap* şiirinde yer alan *dalgın ırmak* ibaresi ile şair doğa unsurlarını kişileştirmektedir. *Dağlar* şiirinde ise şairin olumsuzladığı tüm değerler dağ sembolünde karşılık bulurkendağ metaforu düşmanı temsil eden karşıt güç olarak imlenir;

YARALI KUŞ

Bir gün

Uzak bir diyardan

Yaralı bir kuş geldi

(Erbil,1968, s. 12)

Bir gün diye başlayan dizelerde belirsizliğin duruma yansımaları fark edilmektedir. Hangi gün, ne zaman olduğu belli olmayan bir gün, beklenmeyen bir an ya da belirsizliğin ifade edildiği bir anda, ırak bir yerden gelen bir haber kuş imgesi bütünleşmektedir. Kuş memleket özlemini imleyen bir doğa nesnesi iken, kuşun yaralı olması vatandan gelen her bir canlının yaşadığı travmayı anlatmak açısından semboliktir. Kuş özgürlüğün sembolü olmaktan çok, içinde yaşanan dramın canlı tanığı olarak diğerine anı taşıyan bir hizmetlidir. Kuşun ulaştırdığı

haber, ileti dönüşü mümkün olmayan kişi/leri durumdan haberdar eden dönüttür. Kuş sembolünün taşıdığı mesaj özgürlüğün de özgürlüğe muhtaçlığıdır. Bu noktada şair için var olan gerçeklik yaşanan fiziksel ve sosyal baskıların içerisinde olmadan da onu hissedebilecek bir bilincin varlığına dikkat çekmektir;

YARALI KUŞ

Halsizdi nefessizdi bitkindi

Sana selam gönderdi

Toprak kokulu

(Erbil,1968, s. 12)

Halsizdi, nefessizdi, bitkindi ifadeleri kuşun, andan haber getiren bilincin yaşadığı gerçekliği göstermektedir. Sınırlar ötesinde varlığını korumaya çalışan bireye aslından haber taşıyan bilinç kırılğan bir durumdadır. Özgürlüğün temsili olan kuş imgesi gerçeğin dışına taşar ve tıpkı bir insan gibi fiziksel bir yitim yaşar. Bütün bu olumsuzluklar dahi yine vatan kavramını anlamlandıran toprağın kokusunu gönderen bir selama dönüşür.

Birey anılarını yazın esen meltem kadar sıcak tutan şeyde, durumu, hali de doğa olaylarının akışında aramaktadır. Doğadan seçilen her bir metafor ve gerçekleştirilen eylemler yaşanmışlıkların taşıyıcı olması açısından da manidardır. Asıl olan dağın düşmanlığı ya da rüzgarın yaralayıcı gücünden çok olumsuzlanan sembollerin bu güçler tarafından yaralanışı, silikleştirilmesi ve mecbur bırakılışıdır;

DENİZ RÜYASI

Bir şehir vardı

Gümüşi sularında yıkanırdı güneş

Mevsimler taze renkler

İnsanlar ince zevkler

(Erbil,1968, s.24)

Deniz Rüyası adlı şiirde kullanılan doğa öğeleri dindirilmez vatan özlemini resmederken "-dı" geçmiş zaman ekinin kullanılması eylemin, anlatılan tüm güzelliklerin geçmiş zamanda gerçekleştiğini ifade eder. İçinde yaşanan anda geçmiş güzel günler özlemlerle anılmakta gizli bir hınç durgusu ise perdelenmektedir. Bununla birlikte somut dilin en önemli göstergelerinden olan doğa, geçmişten kimi zaman iyi, kimi zaman kötü haberler vermektedir.

DENİZ RÜYASI

Kuşlar yeni nağmelerle gelirdi

Denizi

Denizlerin en mavisini

(Erbil,1968, s.24)

Doğa bir kaçıştan çok bir duygunun anlatımı için gerekli sembolleri barındıran sonsuz bir evreni temsil ederken geçmişe ait yaşanan tüm -mişler güzel, tamamı el değmemiş ve koparılan özü ifade etmek için seçilen göstergelerdir. *Denizin mavisini*, öten kuşun sesindeki armoni ya da yapısal özellikleri açısından çok da farklılık arz etmeyen şehrin yapısını şiirin dünyasına almaya gerek gördüren değer de yine yaşanmışlıkların biriktirdiği ve koparılması ile travmatik bir durum ortaya çıkaran vatan özlemini ifade etme gereğidir. Memleket sevgisi, vatan hasreti doğa göstergeleri aracılığıyla okurun bilinç altına akın edecek şekilde tasarlanmıştır. Nesrin Erbil şiirlerinde doğa unsurları "*benden kurtulma arzusu*"(Kaplan, 2011, s.112) ile değil bizden koparılan maneviyatın ifadesi için kullanılmıştır;

DAĞLAR

Anlayın beni dağlar

Uçurtmaların tellere takıldığı mevsimlerdeyiz

Benim memleketimin çocukları

Üzüm kokar bulut kokar

Buğday kokar

Yeşil yeşil uzar düşünceleri

(Erbil,1968, s.31)

Dağlar şiirinde çaresizlik dile getirilirken, çaresizliğin sebebi olarak doğa gösterilir. Bu açıdan hem engel koyan hem de ulaşılmak istenen metafor doğa, dağ ve dağın arkasındaki gerçekliktir. Sözü çok katmanlı kullanım özelliği ile verilenin gerisinde vatan özlemi gerçeği yaz mevsiminde memlekette yaşanan ritüellerin sıralanması gibi en özele kadar indirgenir.

Dağ sembolü kaçışı, doğayı, zorluğu, yalnızlığı ya da gücü ifade etmekten ziyade özlem ile varlığın kırılıp kaldığı asıl olana ulaşmayı engelleyen bir düşmanı temsil etmektedir. Doğa giz olmaktan çok, dünyayı şekillendiren, değiştiren, silikleştiren kişi olarak ifade

edilirken beşer olandan umut kesilince imgenin karşı konulmaz gücü ile birleşen doğa, insani olanı ifade aracı olarak kullanılır.

Doğa, vatan ve onu organik bir değer haline getirecek olan her bir unsur ile birleşerek uzamlaşan bir hal alır. Her şey "*yaralı bilinci*"n(Sygnerr, 2009, s.61)dünyaya bakış açısını anlatmakta kullanılan birer ögedir. Somutlaştırılan değerler ve değerlerin bilince yansımaları ile doğa çoğu zaman gerçekleşen birçok eylemde aktifleşir.

Dağlar şiiri ruhun özlemini duyduğu varlık alanına dönme arzusu ve karşılaştığı engellerin büyüklüğü karşısındaki çaresizliği dile getirir. Artık özlemi duyulan mevsimler ve zamanlar hep geçmişte, eskide kalmıştır. Asıl olanın benin kırılmaları ve yoklaştırılması karşısında duyduğu acıyı dünyaya duyurmaya çalışırken doğanın insana ait bir uzuv gibi tasviredildiği görülmekle birlikte çokluğun dünyasını resmeden bir işlev yüklendiği de gözden kaçmamalıdır. Dağ yüksek, sert ve ıssız iken düşman da çaresiz bir varlık için aynı varyantlara sahip olabilir. Dağın yüksekliği ya da ürperticiliği kişinin içerisinde bulunduğu ruh hali ile paralel iken düşman ancak yalnızlığı yaşayana hükmeder.

İnsana ait özelliklerin doğaya aktarılması sadece sanat yapma özelliğinin bir görünümü olarak değerlendirilmemeli şairin bu yolla başka bir olguyu irdelemek isteyebileceği de düşünülmelidir. Bu olgu dağın sertliği ile düşmanın geçilmezliği arasındaki benzerliği gözler önüne sermesi açısından değerlendirilebilir. Bu açıdan Nesrin Erbil yığınlar içerisinde tek kalan Türkmen halkın çaresizliğini benin yaşadığı bireysel yalnızlıkla örterek verir;

İZİNDE

Düşünceli bir iklime varyorum

Adı Erbil

Sarı sarı harman yerleri

Dizim dizim üzüm bağları

(Erbil, 1968, s.53)

Düşünceli bir iklime varyorum dizesi ile başlayan şiirde iklim okurun gözünde canlı bir gerçeklikle resmedilmektedir. Bu düşünceli iklimin adının Erbil olması hüznün asıl sebebi olan vatan teminin etkisini ortaya çıkarması açısından oldukça önemlidir. Şair, ürkek, yalnız ve çaresiz nefes aldığı iklimden asıl olana akarken tüm istediklerinin orada bulunduğu

dikkat çeker ve Erbil'in hayallerdeki gibi mi yoksa bırakma anındaki gibi mi olduğu açıkça verilmez.

Düşünceli iklim ibaresi ile mekanın darlaşan ve bulanıklaşan aksine dikkat çekilir. Erbil zor zamanların, yıkımların ardından düşünceli bir hal alır, doğa kendini tüm yıkımlara rağmen korumaya çalışır bir şekilde kurgulanarak okura verilir. Erbil ve Kerkük'te yaşanan acılara, yıkımlara, yoklaştırmacı eylemlere rağmen doğanın tıpkı Erbil ve Kerkük halkı gibi bozulmadan kaldığının bilgisi dikkat çekicidir. Birçok yoklaştırmacı eyleme rağmen aynı kalındığına olan inanç, ruhun olanla değil de olmuş ile kurduğu bağda gizlidir. Var olan gerçeklik kendini tam aksini istetecek şekilde dönüştürmektedir. Bu açıdan Nesrin Erbil'in şiirlerinde Erbil ve Kerkük coğrafyası ve bölge halkı ile sıkı bir etkileşim içerisinde sunulur;

ÇINAR

Sen yillanmış bir çınar

Ben incelmiş dalınım

Sarmış etrafını yabani otlar diken diken

Dalların göklerde mavi bir dua arar

(Erbil,1968, s.79)

Çınar ağacı tarihe tanıklık eden bir nesne ve aynı zamanda yaşanan anın da tanığıdır. Tüm yaşanmışlıkların tanığı olan çınar, şairin de parçası olduğu bir gerçekliktir. Çınar ağacı ile insanın kökenleri arasındaki bağ imgesel ifadelerle anlatılır. Bireyin oluşturduğu toplum, çınar ağacını, Erbil'i simgelerken asıl acı olanın koca çınar ağacının etrafını saran dikenler, yani yoklaştırmacı eylemleri ve yine ilahi güce, göklere dönen bir simanın varlığıdır.

Yeryüzündeki çaresizlik, kimsesizlik, görünmezlik, bireyinkendi gerçeğini oluştururken yaşanmışlığın en önemli tanığı, kültürel belleğin taşıyıcısı çınar, kendini, yok sayan eylemlerden koruyacak gücü gök mavisinde, ilahi adalette bulur. Çınar ağacı insanı dünyaya bağlayan ince bir doku iken yabani otların varlığı ile toplumu temsil eden çınar ağacının kuşatılmışlığının benzerliği dikkat çeker.

Bilinç, etkisi altında kaldığı ve zorlandığı durumlarda kuşatılmış hissederken kuşatılma dört bir yandan bireyin hareket alanını kısıtlayan fiziksel bir eyleme dönüşür. Birey bu kuşatılmışlık halinde kendi varlığına hükmetme gücünü kendinde bulamaz. Bu durum zamanı aşan bir dilimde devam ettiğinde artık kendi olamayan ötekiler ortaya çıkar. Toplumu

oluşturan öteki kavramı ise Nesrin Erbil'in oluşmasından korktuğu silik yapının, yoklaştırılmaya çalışılan Türkmen halkının maruz kaldığı durumu temsil eder. Nesrin Erbil şiirlerinin en önemli temsillerinden olan mavi renk birçok şiirde olduğu gibi bu şiirde de kutsal olan ile bağdaştırılarak verilir. Birey ahvalini gökyüzüne kaçışta, gökyüzünde yakarıştta ararken aynı zamanda bireyin sonsuzluktaki arayışının da ruhani bir arınma olan dua ile verilmesi yaratıcının varlığına olan inancın her durumda korunduğunun kanıtıdır;

YİTİK

Biliyorum çakır dikenler bitmiş yollarda

Kan kusan yaban ormanlar yasaklamış dönüşümü

(Erbil, 1968, s.80)

Kan kusan orman ibaresinde doğanın güzellik sembolü ve tabiatın yaşam kanıtı olan orman *kusmak* eylemi ile bütünleştirerek verilir. Kusma eylemi vücudun benimsemediği bir nesneyi istemsiz olarak dışa vurma eylemi iken dışarıya atılan nesnenin yaşam sıvısı olması da ayrıca dikkat çeker. Bireyin kendine dönüşünü engelleyen gücün büyüklüğü ormanın kalabalıklığı ile sembolleştirilirken ilke, önceye, köklerine ait her bir nesne ve durum dış güçler, yaban eller tarafından engellenen şair, bir çıkmaz içerisinde labirentleşen mekanda çaresizdir. Bu çaresizliğin en somut ifadesi ise orman kadar kalabalık düşman ordusunun ölümler ile kozmosa çıkan yolların tamamını kapatması şeklinde ifade edilmesidir

Verilmek istenen temel gerçeklik yola çıkan, düşman sembolü olan dikendir. Diken sembolik anlamda çorak, verimsiz alanlarda biten kuru bitkidir. Hiçbir canlılık emaresi olmayan topraklarda biten diken, vatan hasretini bitirecek olumlu değişimin önündeki en önemli engel yani düşmanı imler.

Nesrin Erbil yaşanmışı oldukça güçlü imgelerle dile getirirken kendi çaresizliğini, milleti adına da resmetmektedir. *Biz* de yaşanan her eylem *bende* anlamını bulmakta ve toplumun bilincinde hep hatırlanması sağlanacak biçimde saklanmaktadır. Kutsal vatan toprağındaki kuşatılmışlık kötü düşlerle dolu "*kentsoylu cehennemi*"(Camus,1995, s.16)ne benzetilse de asıl olanın fark etmek olduğuvurgulanmaktadır.

Dağ, deniz, orman gibi doğa unsurları insanın yaşanmışlıkları ile ilgili olarak farklı duyguları temsil edecek şekilde kurgulanırken doğanın Tanrısal varlarının düşmanı temsil edecek şekilde biçimlenmesi dizeye hükmeden şairin şiirsel becerisi olarak yorumlanabilir;

GÖÇ

Güneşi yalınayak kişilere kaptırdıktan sonra

Neyleyim

(Erbil,1968, s.94)

Şairin *Göç* adlı şiirinde doğa, bireyi var kılan ve aynı zamanda bireyin halden hale geçişini ifade eden en önemli semboldür. Güneş dünyanın en büyük enerji kaynağı, ısısı olması sebebiyle çok değerli ve anlamlıdır. Bu açıdan Erbil şehrinin üzerine doğan güneşin düşmana kaptırıldığı, bundan sonraki hiç bir şeyin bu kadar değerli olamayacağı ifade edilir. Her oluş, her doğuş, doğanın çevrelediği bir dünyada meydana gelirken en önemli aydınlık kaynağı olan Güneş'in *Yalınayak kişilere* kaptırılması söz konusudur.

Yalınayak kişiler ibaresi insanoğlunun yaradılışındaki çıplaklık, ilkellik ya da yoksulluğun sembolü olabileceken, şair için umuda giden yolları kapatan ilkel bir sembolü temsil eder. Aynı zamanda doğa ile aynılaştırmış, sadece yakan, yıkan, kolektif bir vahşiliği temsil eden çıplak ayaklı insanlar vatanın kutsallığına gölge düşürür. Bu açıdan vatan; günün, aydınlığın yaşandığı açık mekanlar iken yaban ellerin altında karanlık mekanlara dönüşür. Yaşanılan durum karşısındaki çaresizliği *Neyleyim* ibaresi ile dile getiren Nesrin Erbil son dönem şiirlerinde karşımıza çıkan umutsuzluk duygusunu sessiz ama etkili biçimde hissettirmektedir;

MEÇHUL

Günüm kara

Çapraşık bir orman sarmış etrafımı

(Erbil,1968, s.102)

Gerçekle her karşılaşıldığında doğanın diliyle önemli bir ifade aracına dönüşür. Yaşanılanı ve bu duruma sebep olanın ifade edildiği durumlarda genel olarak karşıt değer bir doğa unsurudur. Şairin *İki Şehir* eserinde yazdığı iki şiirinde de yer alan *orman* ifadesi kalabalık düşman grubunu ve bu grup karşısındaki çaresizliğini ifade etmek için kullanılır. Bireysel bir dokunuş, iç sıkıntısı ile başlayan ben öznesindeki durumun açıklanması ile aynı karanlık ve kaos içerisinde düzen karşıtı olan çapraşıklık ile ifade edilmektedir. Bendeki kuşatılmışlık haline hissedilen çaresizlik ormanın kalabalıklığı ve karmaşası ile ilintili olarak verilir.

Söylemde ötelere, sonsuzluğa, barışa ve asıl olana, kendine ait olanı almaya yönelişte duygu birlikteliği söz konusudur. İnsanın içinde bulunduğu durumdan kurtulmak için

kurguladığı gökyüzü gerçeği ya da umudun göklerde aranması, gerçekten kaçışı simgelese de asıl olan gerçekle her bir karşılaşmadaki yıkım ve yeniden doğma arzusunun dile getirilmesidir.

Nesrin Erbil'in anlatımında Erbil şehrinde doğaya ait olan her şey; ağaç, kuş, kısacası yaşam, dış güçler tarafından yok edilmiş ve en önemlisi de asıl amacı ışımak olan insan/insanlık da bu tehdit ile karşı karşıya kalır. İncelemeye aldığımız şiirlerde sıklıkla kullanılan doğa unsurları, insan birlikteliği ve yaşananların doğanın anlatım imkanından faydalanılarak verilmesindeki başarının asıl sebebi anlatılanın yaşanmış bir olgu olmasındandır.

2.4. Özün Yitimi: Anne ve Babanın Ölümü

Anne ve baba bireyin kimliğinin belirleyicisi, geçmişi, geleceği kurgulamadaki güç ve kişinin duruşu ve kendini gerçekleştirmeindeki en önemli rehberidir. Şair anne ve babasının ölümü ile ilgili olarak iki şiir yazmıştır. Bu iki şiirde dikkat çeken en önemli faktör yaşanan umutsuzluk durumu ve kendisi, dünya gerçeği, gerçek hayat ile karşılaşma durumudur. Asıl olanın anne ve babanın vatan toprağında dökülen kanlardan nasibini alması ve bu acı ile gözlerini yumduğu gerçeğidir. Yaşama ait tüm eylemlerin karanlık bir yöneliş içinde olduğu ve insani değerlerin sıfırlandığı bir zamanda şair, tüm bu olumsuzlanan durumlardan kendini yalıtıp ve geçmişin, asıl olanın acısını, babasına duyduğu sevgi ile dile getirmek ister;

ARDINDA

*Akşam olmuş Erbil'de, güneş hüzünlü batmış
Sen göçmüşsün dediler anın hatıra kalmış,
Meğerse kaderimde senden ayrılmak varmış
Geç anladım ben sensiz olmanın acısını*

*Uzun çeker genç gönlüm babasının yasını.
Ardından yanmadadır Kerkük, Erbil illeri,
Eserler senin gibi toprakta yatmaktadır,
Ufkunda bugün aziz bir güneş batmaktadır.*

(Erbil, 1968, s.58)

Şairin şiirinde söylediği babanın yokluğundan, zamansız gidişinden duyulan acının dile getirilişindeki giz, aslında geçmiş güzel günlere duyulan özlemin tanımıdır. Baba "*çocuğuyla geleceğe ulanırken, çocuk onunla geçmişe/köklere bağlanırken*"(Korkmaz, 2011, s.79)varlığını kaybetme tehlikesi yaşayan ve dayatma ve ötekileştirilme gerçeği ile karşı karşıya kalan şaire, benliğinin önemini hatırlatan, onu yaşama bağlayan organik bir bağıdır. Baba figürü karanlıklara gark olan çağda geçmişe geleceğe taşımayla yükümlü olan N.Erbil'in, sancılı varlığının acısını dindiren ve gerçeğe dayanma gücü veren en büyük güçtür.

Babanın fiziksel yokluğunun verdiği acının şimdi de yaşanması, ruhsal bir huzursuzluğun ve boşluğun yok sayıcı gücünün artmasından kaynaklanmaktadır. Şairin şimdide özlemle aradığı ve hak edilmeyen bir sona mecbur bırakılan baba figürüne duyduğu ihtiyaç, öznenin özüne, anneye ve babaya duyulan özlemini de artırır. Koruyucu, kollayıcı, gözetici olan baba figürü, şairi, dahili olduğu acımasız eylemlerin odağı olma gerçeğine karşı koruyucu bir güç iken bu gücün vermiş olduğu ivme ile şair geçmişine bağlı kalmanın önemini anlar. Genç yaşta daha çok faydası olacağını düşündüğü, düşünce adamı yani babası için yanmaktadır. Bu yanma eylemi aynı zamanda şair için yaşanan acıtıcı olaylara karşı ayakta durma ve benliğini yenilemesini ve korumasını sağlayacak bir gücün adı olur.

"*Kadın yaşam*"(Campell,2010, s.138) iken şair köklerinin en temeli olan anneyi kaybedişini de *Anneme* adlı şiirinde dile getirir. Şair kadın olması sebebi ile dışında bırakılmaya çalışılan evrenin sessiz tanığı olmaktan çok yaşanan ve yapılan haksızlıklara uyanışın rehberi olmayı tercih eder.

Kimliğin, köklerin önemi yadsınamazken kişinin köklerinin en temel taşıyıcısı olan anne figürünün yokluğu şairi acı sarmalında çaresiz bırakır;

ANNEME

İşte yalnızım

Sensiz olmanın yalnızlığı içinde

Ne gözlerime gülen

Ne ellerimi okşayan var,

(Erbil,1998, s.58)

Nesrin Erbil'in şiirlerinin temel izleklerinden biri olan yalnızlık temi bu şiirde de karşımıza çıkar. Şair için yaşamsal bağlardan biri olan anne, yokluğu ile hem fiziksel hem de duygusal bir boşluk yaratır. Annenin karşılıksız ve koşulsuz sevgisinin yerinin hiçbir şekilde doldurulamayacağını ifade eden şair için, annenin ölümü, karanlığın en kör noktasıdır.

Kaybedilen bir bağ ile ortaya çıkan yalnızlık, adeta büyüyen kara delik gibi önüne çıkan her şeyi yoklaştırmaktadır. Yaşanılan kıyım ve yıkımlar karşısında geçmişin, yaşanmışlığın ve en önemlisi de karşı koymanın gerekliliğini ifade eden anne figürünün yokluğu ile şair savundukları ve arayışları arasında sıkışır.

Samimi bir dokunuş ya da yaşamı anlamlı kılan sevgi dolu bir bakışın önemi, kaybedilen değerden sonra ortaya çıkarken, birey kendi yalnızlığını da bu şiiri ile dile getirir. Birçok şiirde Erbil ve Kerkük'ü de olduğu gibi, eskisi ve yaşamsal varları ile hatırlama ve o ana dönme gayreti anne gerçeği içinde geçerlidir.

Olduğu gibi hatırlama gerçeği aslında var olan en son andan duyulan acı ve kaygının oluşturduğu bir kaostur. Şair için hem kendilik değerlerinin yaratıcısı anne gerçeği hem de insani oluşumların koruyucusu ve yaşatıcısı vatan kavramı için *biraktığım gibi hatırlayacağım* vurgusunu yapmasının nedeni, anda var olan karanlık tablodur. Kaybedilen her bir gerçek ile şair daha çok yalnızlaşmakta ancak kırılmaların içinden daha da inançlı çıkmaktadır;

Kardeşim Reşad'a

Erişecek kimsesiz ülkeler dileğine

Dikilecek kalbimiz burçların direğine

(Erbil,1998, Ön söz)

Kalelerde yüksek savunma kulesi anlamına gelen burç özlemin şekillendirdiği sembolik bir nesnedir. Kimsesiz ülke, kimsenin ellerinin değmediği, kirletemediği bir vatanın varlığına olan inancı simgelerken, yaşamı pahasına bir ülkenin yeniden doğuşu ya da kendini koruduğu bir dünyanın varlığına olan inanç da dile getirilmektedir.

Nesrin Erbil şiirlerinde hüznün karşılığı olan umut bu örnekte de karşımıza çıkar. Yaşanan tüm yoklaştırma eylemlerine rağmen yazma eyleminin en önemli gerekçesi olan gelecek güzel gün umudu şiirlerde en çok işlenen izlek olarak karşımıza çıkar. Öte şair için geçmiş güzel günlerin saklandığı bir yer, varlığına daima inandığı ve yaşanılan an'a anlam kazandıran bir olgu, hayal sebebidir.

2.4. Kaotik, Yitik Evren: Özlem

Birey, belleğine can veren, anıların durağı olan geçmişe, eskiye özlem duyar. Bu özlem yaşanmışlıklara olabileceği gibi bir nesneye de olabilir. Nesrin Erbil şiirlerinde dile getirilen özlem duygusu kendi dünyasını şekillendirmesini engellerken bu bölümü yazım biçimi olarak düzenleyelimuzağında kalınan kutsanmış değerlere duyulan özlemin nedeni olan toprak, yaşanmışlıklara anlam katan bir sembol olarak karşımıza çıkar. Vatanı olarak kendisini ait hissettiği değerlerin yok sayılması, oradan uzaklaştırılması şairi dindirilmez bir boşluğa mahkum eder. Deneyimsel belleğindeki tüm anılarda acı ve sevinç bir arada olan şair için "*Geçmişe özlem öncelikle bir sığınma arınma ve yeniden doğma gibi amaçlı bir yöneliş değildir. Yalnızca eski saadetleri hüznü bir yad edıştır.*" (Korkmaz, 2002, s.156) Bu hüznü yad edişte eskiye dönmekten çok eskiden yaşanan dramların unutulmaması istenir. Geçmişe özleminin nedeni geçmişin uyum, düzen ve ahengidir. Geçmişine duyulan özlem, halde yaşanan dramların unutulması içindir.

Bir yerde huzurun sağlanabilmesi için istikrarın olması gerekirken bu düzeni sağlayacak bir bilince ulaşılmaması Nesrin Erbil'in tekliliğini, yalnızlığını arttırır. Kendine,özüne döneceğine olan inancı şairi ayakta tutan en önemli değerken dönmek sadece fiziksel bir hareketten ziyade bir neslin, bir kimliğin kendine ait olanı alması şeklinde ifade edilmektedir. Zoraki bir göçün tanığı olan Nesrin Erbil, gurbeti kaotik bir evren olarak temsil ederken, özlenilen sıla olgusu kozmosun temel maddesi olarak sunulur. Yalnızlaştırılan bilinç için kargaşa olarak ifade edilen sürgün yeri ait olamamak şeklinde ifade edilirken asıl dram, bu duygunun beraberinde getirdiği yabancılaşma durumudur;

YANAN ŞEHİR

Ey akşamları yanan Kerkük

Sana

Ve sinende yaşattıklarına

Koşmak istiyorum

Kalbimde eskitemediğim duygular

(Erbil, 1968, s.39)

Şair,akşamı da sabahı da ayrı kaygı dolu, yaşamsal enerjinin düşük ve hayatın oldukça zor yaşandığı kendi vatanına memleketine özlemle uyanmaktadır. Sinede yaşatılan değerler genel anlamda zor, güç zamanlardır. Kerkük halkı derin acıların, soykırımların ve zulümlerin içersinde sinesi yaralı bir devir geçirirken, duygudaşlara uzaklık acıya neden olmaktadır. N.

Erbil Kerkük ve Erbil'i anlatırken sevgiliye duyulan özlemleri dile getirir gibi okura somutlaştırma yapmaktadır. Şehir şairin uzağında kaldığı ve daima haber beklediği bir parçası, sevgilisidir. *Kalbimde eskitemediğim duygular* ibaresinde varlığından emin olunan duyguların eskimeyeceğine olan inanç ile geçmiş, şair için yine özlem sebebidir. Bu özlem bazen vicdan azabına dönüşse de şair, aydın kimliği ve yazıları ile şehrine ışık olmak yol göstermek ve kendiliğini unutturmamak görevlerini üstlenmektedir.

Kişi içinde bulunduğu durum ya da yere uyumsuzluk yaşadığında yalnızlaşır ve bu yalnızlık gurbet kavramını olumsuzlaştırır. Gurbet, yabancı bir alem, ait olunamayan bir yer olurken Nesrin Erbil yaşadığı ve bir olamadığı yerden ziyade uzağında kaldığı vatan kavramına özlemini açık bir biçimde dile getirir;

GERÇEK HAYAL

Her taze sabah ağartırken

Solmuş düşüncelerimi

Büyüdü kuşlar yalnızlığında

Vatan hatırası

Ecel kadar yakın ecel kadar uzak

(Erbil,1968, s.36)

Büyüdü kuşlar yalnızlığında dizesinde büyüme olumlu bir durumu ifade ederken olumlu olan bir durum olumsuz bir durumla bağdaştırılarak verilir. Son dizede de yakın-uzak ifadesi ecelin belirsizliğini ifade etmek için kullanılır. Şiirin tamamına hakim olan zıtlıklar bütünü ile şair burada var olan gerçeği ifade etmenin huzursuzluğundan çok var olanı kaybetmenin vermiş olduğu umutsuzluk içinde kendi evreni dışında kalan kainatı yok sayma durumunda kalır. Zıtlıkların içinden çıkan durumun görüntüsü tüm referanslarından ayrılmak zorunda kalan şair için bir çıkış yoludur.

İstenilen,ulaşılacak istenen arzu nesnesi gidilebilecek kadar yakın iken aynı zamanda sonsuz bir uzaklık hissi de uyandırır. Şair içinde yaşadığı o garip hüznün ve vatan özlemi ile her bir satırda acısını dile getirirken insanın kendine ait olana uzak kalması, kendi eylemlerini seçememesi, belleğinde var olan anılarına sahip çıkamaması, öteki olmasına neden olan her türlü fiziksel ve duygusal tehdide boyun eğmesi hasret duygusunu elim bir yalnızlığa çevirir.

"Yüreğinin belleği olan"(Camus,2013, s.11)insanların yaşadığı acı deneyimleri unutmaması mümkün olmadığı gibi geçmişine sonsuz bir inançla bağlanma arzusu da ortaya çıkar. Yaralı ve zorlanan bilinç de yüreğinde susmanın vermiş olduğu sağır edici eylemler sonrasında bile geleceğe ve geçmişte bıraktıklarına bağlılığını dile getirmekten vazgeçmez.*Taze sabah* ibaresi uyanışın dili ve aydınlığın habercisi olan zaman, eski heyecan ve tazeliğin yitirildiği düşüncesi ile solmak eylemi ile tamamlanır;

DAĞLAR

O kadar zalim olmayın dağlar

Bırakın varayım yurduma

Bak küçücük kalbimde

Deryalar gençliğimde hasretler kabarıyor

(Erbil, 1968, s.31)

Şiirdeki doku tabiata ait unsurlarla belirlenirken dış alemde seçilen öğeler ile kişiselleştirilerek verilir. Dağ sembolü yine yeniden şair için bir düşman sembolüne, engele dönüşür. Kişinin sahip olduklarına gönülsüz uzaklaşması bilinçaltında onulmaz yaralar meydana getirir. Koparılmak, zorlanmak, sırtını dönüp bomboş bir hayata el açmak bilincin ait olduğu evrenin dışına kaçmasına, kendisini "*boğuntu hücre*"nde(Camus, 1995, s.34)hissetmesine neden olurken *küçücük kalp* tanımlaması ile var olanın sevimli gösterilme çabası da görülür.

Nesneler söylem gücü ile ayrı bir öneme kavuşurken şair, kendine ait olanı alma gayretini yine o nesnelere karşı verdiği savaş ile gösterir.

2.5. Geçmişin Geleceğini Düşlemek: Ümit

Sürgünü kozmosa çeviren önemli bir duygu olan ümit, bireyi tüm çıkmazlardan aydınlığa taşıyan itkidir. Kurulacak, kurgulanacak yeni dünyada kendine ait olanı bulma ümidi ile yaşayan şairin bazı şiirlerinde karamsarlığın yoğun olduğu bilinmekle birlikte gelecek günlerle ilgili ümidin varlığı da her daim hissedilir. Şair okuruna olabileceklerle ilgili öngörülerde de bulunurken umut algısı halden çok geleceğe yöneliktir. Çünkü birey halde yaşamaktan mutlu değildir.Umudun gelecekte olduğuna yönelik duyduğu inanç hareket kabiliyetini de artırmaktadır.

Umut, olumsuzlaşan tüm yoklaştırmacı değerlere karşı değer olarak belirlenen bir duygu iken, umudun yoklaşması kaotik bir çemberde kaybolmasına, insanın kendi içinde yalnızlaş-

masına, tüm insani değerlere sırt çevirmesine neden olur. Şairin büyü bozulmuş bir dünya olarak addettiği gurbet dünyası, geçmişin taşıyıcısı vatan toprağına kavuşma ümidi ile yaşamsal alana dönüşmektedir. Bu dönüşümü yaşayan birey tüm benliği ile bağlı olduğu özüne her şeyi değersiz bir biçime dönüştüren dış güçlerin yaptığı zulümlerin penceresinden baktıkça daha da umutlanmaktadır.

Yaşatılan acı eylemler benin yaşadığı problemlerinin nedeni ve kendiliğine ulaşmasındaki engelidir. Bu engel ile karşılaşan birey insan ruhunu ölümcül acılara götüren umutsuzluk girdabında kalır. Girilen her girdap, sonunda yaşanan acıların olgunlaştırdığı ruhta umut ışığının belirmesiyle yok olur. Yaşanılanların etkisi ile yazılan dizeler şairin içinde bulunduğu ruh halini yansıtırken *Deniz Rüyası* adlı eserde köklerine dönüş inancı hep var olan şairin *İki Şehir* adlı eserde içselleştirdiği yaşamdan uzaklaştırıldığı ve bu geri dönüş edimine olan inancının kaybolduğu hissedilir. Kaybedilen umut ile birlikte bellek, biriktirdiği anıların gücü ile yeniden kurgulanır. Kaybedilen şeye duyulan ihtiyaç ve arzunun artması psikolojik bir tepki iken fiziksel anlamda uzağında olunan vatan kavramına olan inanç daha da artar.

Nesrin Erbil'in şiirlerinde sürgün yeri kaderin düğümlerinin çözümlendiği motif olarak tanımlanırken "*Başka bir ifade ile gurbetin değillemesi yoluyla elde edilmiş bir almaştır*" (Genç,2004, s.53-58)vatan kavramı;

ARTIK GEL

Sen benimsin

Diyeceğim güne kadar

(Erbil, 1968, s.21)

Ümitler, beklentiler gelecekte ne zaman olacağı belli olmayan bir anda saklıdır. Geleceğe dair umut yitiminin olmaması vuslatın varlığına olan inancı da artırır.

HINÇ

Ama yılmamalıyım

Gözlerimi kaldırıp bakmalıyım bulutlara

Yağmur gölgeme düşmeli

Asla inanmamalıyım

Ve geri dönmeliyim

Gölgeleri ıslak insanlara

(Erbil,1968, s.23)

Yağmur gölgeme düşmeli ibaresinde yapılan haksızlıklara karşı o kadar hızlı davranmalıyım ki yağmurda, yoğun bir acı sarmalında o acılarda ıslanmadan diğerleri gibi olmadan arzu nesnesine ulaşmayı başarmalıyım duygusu ile harekete geçme isteği söz konusudur. Geleceğin karmaşık ve karanlık yapısı şimdiyi yaşamaktan çok vatanına her ne pahasına olursa olsun dönebilme arzusunu artırmaktadır. Dönmeyi ümit edilen yer duygudaşların varlığı ile oluşmaktadır.

Yaşanılanlar karşısında kararlı bir duruş sergileyen, yılmamak ve geçmişe dönmek ümidi ile varlığın sınırlarını belirleyen şair, geleceği kurgulamanın yolunu geriye bakmamakta bulur. Geriye bakan insanın taşlaşacağına olan inanç zamanı ve geleceği kurgulamayı kolaylaştırır. Kendi gibi vatanını savunan ve yapılan zulüm ve yok saymalara baş kaldıran insanların varlığına da dikkat çekilirken bu durum bireyin kendi gibi olan insanlara duyduğu inancı ve ümidi de beraberinde getirir.

Yılmamalıyım, unutmamalıyım eylemleri ile şair aslında beninde meydana gelen bir çözümlenme ya da pes etme eşiğinde oluşunu da ifade ederken şiirin tamamında kendi beni ile verilen savaş hissedilmektedir. *Yağmur gölgeme düşmeli* ve ulaşmak istediği insanların da gölgelerinin ıslak olma durumu aynı arzuyu doyurma gayreti içerisinde olan insanların varlığını ifade eder. Ulaşılmak istenen yerde yalnız değil aksine duygudaşlarının varlığı hissedilirken dönüş eylemlerinin odak noktası içselleştirilen dünyanın yansıması için gerekli bir eylemdir;

DİLEK

Bir yağmur isterim

Baharı müjdeleyen

Başaklarla yeşersin arzular

Ümitler doğsun

Papatyaların yapraklarında

(Erbil,1968, s.40)

Nesrin Erbil'in dizelerinde okura geçen güçlü duygu ümittir. Dizeler adeta ümitle yoğrulmuştur. "*Şiir demek gelecek demektir.*" Bunun tersi de doğrudur.: *gelecek şiirdir.* Melih Cevdet "*Çünkü gelecek ve şiir ikisi de umudu temsil eder.*" (Anday, 1967, s.35) der. Bu bakış açısı Nesrin Erbil şiirlerinde de hissedilir. Çünkü şair küçük yaşlardan itibaren dahil olduğu şiir camiasında kendisini ifade imkanı bulurken aynı zamanda gelecekte beklenenlerini de

dile getirme olanağı bulmuştur. Geleceğin yaşanılanları unutturması da yine dizenin gücü ile ortaya çıkmaktadır.

Gerçekleşmesi ümit edilen durumlar ve olaylar insanın varlığını doyuran etmenlerken, doğa unsurlarının rutin akışının devamına olan inanç ve istek şiirlerin dinamiğini oluşturur. Kişi içerisinde bulunduğu imkanlar dahilinde hayaller kurarken ve eksik yanını tamamlama gayreti ile harekete geçerken insanlık için sıradan şair için imkansızlaştırılan beklentiler izleksel evrenin oluşumunu belirler;

GELECEĞİN MUTLU KIZINA

*Annen baban seni de ablan kadar sevecek
Gam çekme güzel yavru her şey iyi bitecek
Gün gelecek hür vatan hakları birleşecek
Tanrının adaleti nerdeyse orda varsın*

(Erbil, 1968, s.46)

Şiirde-ecek/-acak gelecek zaman kipinin kullanması gelecek zamanda, gelecek olan mutluluk, barış ve özgürlüğe olan inancı dile getirmektedir. Örtülü olarak ilahi adaletten bahsedilirken buna karşın kurtuluşa ve eski güzel günlere duyulan özlem ümitle birleşerek güçlenmektedir. Nesrin Erbil'in şiirlerinde yer alan karamsarlık ve hüznün kimi zaman kırılmalara uğrasa da genel itibari ile şiirlere hakim olan duygusu hüznün etkisi altındadır.

Nesrin Erbil'in şiirlerinde doğa ve doğanın insanı anlatan, insanlaşan yönüne sıkça rastlanır. Okur şiirlerde özlenen geçmiş ile beklenen gelecek arasında kalmış bir şairi aynı zamanda bir neslin ayak seslerini duyumsar. Bu duyuş okurun Nesrin Erbil'in dünyasında ilerlemesini kolaylaştırır. İlk şiirlerinden son şiirlerine kadar ara ara hatırlatılan, beklenen, özlenen dünyaya olan ümit, şairin yüreğinin erincini aramaya yardımcı olan önemli bir öğedir;

ÖZLEDİĞİM BİR ŞEY KALMAMALI

*Ayrılıklarla dolu bir yol
Birleştirmeli yalnızlığımızı
Hayatta özlediğim şey kalmamalı
Ve bir gün inanmalıyım
Ufuklar boyunca yaşadığımı*

(Erbil, 1968, s.66)

1. tekil şahısla yazılan şiirde şair toplumsal baskılara rağmen özgürlüğün zor olmadığını hissettirir. Hayal ettiği dünyayı resmeden şair, sadece kendisi için değilvar olma, kimliğini koruma sorunu yaşayan tüm insanlık için yaşanılabilir bir dünya kurgular.

Geleceğe duyulan umut geçmişte aranırken *Özlediğim Şey Kalmamalı* başlığı şairin dünyalık yaşamda beklentilerini dile getirmek açısından manidardır. Şair bilinçaltını, olumsuzluklardan doğmasını ümit ettiği durumları dışa vururken hayatın bir gerçeği olan ayrılık durumunda da sonuç yine bireylerin birleşen dünyaları olmalıdır. Şairin bireysel ifadeler kullanarak yazdığı şiirinde de aslında özlenen şeylerin tüm insanlığın hedefi olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır. Ben öznesinin yansıma alanı gökyüzünü kaplayan ufuklar ile ifade edilirken bir gün gerçekleşeceğine inanılan arzuların varlığı da şairin hayattan beklentilerini ifade etmesi açısından önemlidir;

BEKLEDİĞİM

Bir bekleyiş var içimde

Dolu taptaze bir bekleyiş

(Erbil,1968, s.81)

Çiçeğin karlar altından ilk güneş ışığı ile çıkışı gibi yalnızlığını ve yabancılığını, kimsesiz ve yurtsuz kalışının son bulacağına olan inancı ile beklediği zaman dilimini anlamlı kılma gayretindedir. Çekilen acılar ile dolan insan artık eşiğe gelmiş ve sabrın ödülünü alacak kadar erginleşmiştir. Bekleme eylemini anlamlı kılan uzağında bırakılan tüm değerlere ait olma hakkını elde edebilme heyecanıdır. Bu heyecan Nesrin Erbil şiirlerinin gizli gücü olarak karşımıza çıkar. Ümit daima var olan bir duygu iken bu duygunun vazgeçilmez olmasının sebebi çocuk yıllarda geride bırakılan vatana karşı duyulan özlemi ve ait olunan insanlığın çektiği tarifi mümkün olmayan acılardır. Ümit etme durumu kendinden yola çıkan ve bir ulusa uzanan bir haykırış, uyanışın adıdır. Beklemeyi güzelleştiren kavram umut edebilmekten, şair bu bekleyişi doğanın uyanışı olan bahar mevsimi kadar canlı yaşamakta ve o kadar hayati bir zaman dilimini kendi bekleyişi ile özdeşleştirmektedir;

İKİ ŞEHİR

Geceler onları boğmazsa

Güneşli günlere varacaklar

Görecekler ümitli ışıkları

Doğuşunu

(Erbil,1968, s.19)

Gece; karanlık, uzun ve sessizliğinin yanında insanı boğan yok eden gücü ile olumsuz bir değer olarak karşımıza çıkar. Yine bir doğa unsuru olan gece imgesi şairin kutsala ulaşmasını engelleyen bir düşman sembolüdür. Doğmak eylemi ile bir bekleyişten söz edilirken şiirlerini ve hayatını geçmişine duyduğu saygı ve gelecek güzel günlere olan inanç ile oluşturan şair için çabaların olumlu sonuçlanacağına ve terki diyar ettiği Erbil'e aynı umutlarla döneceğine olan inanç ile kurulan dizelerde öteki/ötekiler adına duyulan kaygı açık biçimde dile getirilir.

Birçok şiirde şekillendirilen dünya söyleminin gizil gücünü oluşturan umut ve geçmişin geleceği güçlendiren yanının bizi yorumlama durumunu ortaya koyarken *İki Şehir* şiirinde şair kendi tutsaklığından vazgeçer, soydaşlarının durumu ile ilgili kararsızlığını dile getirir.

Ötekinin varlığı ve asıl olana dönme gayreti tüm bağlardan kopma durumunda kalan şair için çıktığı kimliği koruma çabasında yalnız olmadığını ifade olanağı sağlar. Gelecek zamanın ümit dolu olması, geleceğine inanılan mutlu hayata karşı duruş ve doğuşuna şahit olunacak güzel günlere olan inanç sanatın ve şiirin insanı şekillendiren/donatan yönüne bir çağrı niteliğindedir. Doğa unsuru karşıt güç olarak daima eylemlerin odak noktasında sembolleşmektedir.

2.6. Zaman Geçtikçe Değişen Kimlik: Yabancılaşma

HANCI İLE HASBİHAL

Ne gurbette gezdim ne de yoruldum

Ne derdimi söyledim ne de soruldum

(Erbil, 1968, s.43)

Nesrin Erbil şiirlerinde işlenen yalnızlık temi, bireyin içsel yalnızlığı ve kalabalıklardaki yalnızlık olarak iki durumda karşımıza çıkar. İki durumda da şair yaşadığı ve yaşamak zorunda kaldığı yalnızlık durumundan şikayetçidir. Olumsuzlanmış olan yalnızlık kendini şu izleklerle gösterir: yalnızlık ve itilmişlik, yalnızlık ve sosyal yaşamla bağlarının kopma durumu;

DAĞLAR

Sonra bu geceler altında

Özlüyorum bir kendimi

(Erbil,1968, s.31)

Bu dizelerde şair gece teminde ortaya çıkan yalnızlıkta asıl olanı, kendini özlemektedir. Kişinin kendini özlemesi, benine olan yabancılaşmayı, yaşanan kopuşun elem halini dile getirmesi açısından önemliken kaotik ortamların yok saydığı kişi, kendinin olana da sahip çıkamaz ve bu acizlikten rahatsızlık duyar.

Bireyin kendine ait olana sahip çıkması, kendi kendini yaşayabilmesi, varlığın aidiyet bilincine ulaşabilmesi asıl olanken, insanın değişen, tekleyen ve sonsuz bir hızla benzeşen dünyada sıradanlaşması, kendine ait olana uzaklaşmasına neden olur. Bu uzaklaşmada şair kendini özlerken, kurgulanan kaotik dünyada kendini yalnız ve yabancı hissetmektedir. Kişi kendini özlemeye başlarsa artık sahip oldukları ile istedikleri arasında farklılıklar telafi edilemeyecek boyutlara ve bastırılmayacak şekillere dönüşür. Bu açıdan bilinç artık bu uyumsuz durumun farklılığını yaşar ve asıl olanı özler.İçtenliğini, kimliğini tamamlayan referanslardan uzaklaştırıldığı için ve "*buradalık duygusunu kesinleyen bedeniyle ruhunu bütünleyemediği için kendini boşlukta hisseder.*"(Özher, 2009, s.69)Hissedilen boşluk yeni bir dünyanın kurgulanmasını engellerken aidiyet duygusunun önemini daha da hissettirir.

HANCI İLE HASBİHAL

Ne gurbette gezdim ne de yorulдум

Ne derdimi söyledim ne de soruldum

Sırrım derececek bir seni buldu

Ben kendi yurdumda garibim hancı

(Erbil,1968, s.43)

İlk dizelerde bir hınç ya da karşı çıkış söz konusu iken halinin anlaşılması, derdinin sorulmaması, şairi kendi beninde yalnızlaştırır.Bu yalnız kalış da hancıya onun nezdinde insanlığa, ırkına karşı bir siteme dönüşür. İnsanın kendi evinde kendi dünyasında yalnız kalması huzursuzluk yaratan bir duygu iken oluşan yalnızlık da birinci şekilde oluşan benin bir yalnızlaşması şeklindedir. Bu yalnız kalış bir tür itilmişliği de dile getirirken asıl yalnızlaşmanın nedeni ait olamamaktır.

Etkileşim içindeki tüm canlıları yok sayan yabancılaşma ruhsal yalnızlaşmaya neden olurken yabancılaşmanın yaratmış olduğu yıkımı isyan dilini kullanmadan sessizce dile getiren şair, kendini inandıklarına, adadıklarına gömülmüş hisseder. Uzağında kaldığı bellek mekanları ve hatıralarını koruyamayan, kültürel varlığını devam ettiremeyen bu çapraşık duyguların esiri olan, hayatta tek başına kalmanın vermiş olduğu çaresizliği yaşayan bireyin durumunu dile getirirken yaşamsal enerjinin kaynağı olan geçmişi geleceğe aktaran kökler tutunacak bir durum ya da güçten yoksundur. Bu yoksunluk bilincin asılı kalmasına ve "*insan ile onu kuşatan çevresi arasındaki otantik bir açılım*"ın (Korkmaz, 2004, s.34) gerçekleşmesine neden olur.

Kendi etkisi dışında oluşan bu karmaşada, bireyin eskimesi, eskiyen yanlarına daha da yabancılaşması, bilincin öldüren evreninde çok sesli bir şekilde yankılanır. Şairi yalnızlığa, yabancılaşmaya mahkum bırakan duyarsız bir dünya, tiranlaşan insanların varlığıdır. Yabancılaşan, yok sayılan şair, aydınlığın tersinde kendisini yok sayarken yaşadığı çatışmalar ve yabancılaşma duygusunun oluşturduğu kaos, evrensel uyumun oluşmasını ve davranışın eyleme dönüşmesini engeller.

Nesrin Erbil'in şiirlerinde gözden çok anlama hitap eden bir söz dizimi söz konusu iken şiirler düşünsel eylemleri önelemektedir. Şiirlerdeki yalnızlığın teması bireysellik ifade etse de asıl olan toplumsal yalnızlıktır;

DÜŞÜNCE

Bu şehirde

Hurma ağaçları kadar düşünceli

Ve yalnızım

Ne bir dost arar

Ne postacı çalar kapımı

(Erbil, 1968, s.108)

Kişileştirilen hurma ağacı, içinde bulunulan durumdan endişeli olan şairi temsil ederken yalnızlık ve yabancılaşma duyguları birbirini tamamlar niteliktedir. Geniş zaman diliminde *ne* bağlacı olumsuz iki durumu ifade ederken dostun araması ya da umudun kesilmediği mekandan haber bekleme durumu söz konusudur. Bireyin yalnızlığının devamında doğacak olan yabancılaşma durumu bireyin toplumdan ya da kendinden kopuşunu da getirir. Kaplon'a göre; yabancılaşmanın nedeni bireyin "*kendi konumu, kimliği, sosyal ilişkileri, yaşam*

tarzı ya da işi ile ilgili anlamlı ilişki kuramadığı anlar" (1976, s.118)olarak kabul edildiğinde N. Erbil için benliğin yabancılaşması durumu ortaya çıkmaktadır.

Kişi içinde bulunduğu toplumdaki kendini itilmiş hissederse asıl yalnızlık o zaman başlar. "*İki dünya taşıyorum içimde/ fakat hiçbirini tümüyle değil.*"(David, 2011, s.145) durumunu yaşayan şair için özlemini duyduğu vatan gerçeği ile içinde yaşamak zorunda kaldığı mekan gerçeği çatışır. Yaşanılan bu çatışma dizelerde samimiyetten ve insani birçok durumdan da yoksun bırakılan bilincin gerçeğini ortaya çıkarır;

DÜŞÜNCE

Gülmeler bağrıışmalar arasında

Yalnızlığım iki kat,

Garipliğim öylesine

(Erbil, 1968, s.108)

Nesrin Erbil yaşanan durumlar içerisinde umutsuz bekleyişlerden yalnızlığa doğru bir itilmişlik izleği çizer. *Gülmeler bağrıışmalar arasında yalnızlığım iki kat* diyen şair yaşamsal tüm değerler arasında kendini daha da yalnız hisseder. En doğal olanın içerisinde bile kendini yalnız hissetmek asıl olanda harmanlanmayan başkasının gerçeğinde yaşamak zorunluluğu iken şairin içselleştiremediği, dönüştüremediği ve yaşamsal öğelerde bile anlam yaratamadığı mekan gitgide kaotik bir yapıya bürünür.

İnsani olandan, bir dost bakışından uzak, altın kafesteki bülbül misali kargaşa mekanı olan vatan kavramına duyulan özlem, maddi olarak daha iyi olanın içinde yokluğunu daha da hissettirmektedir. Yaşanmışlığın ve ortak değerlerin anlamlı kıldığı mekan, şair için içinde kaybolunan kara delik misali benliğini yutmaktadır.

YABANCI

Artık bütün sesler yağmurlu

Bu şehirde

Eskidikçe yabancılaşıyorum

(Erbil,1968, s.51)

Yalnızlık tüm insanlığı etkileyen bir izlek olması sebebiyle karartılması mümkün olmayan bir durumu ifade eder. Şair *artık bütün sesler yağmurlu* derken etrafındaki kalabalığın varlığından duyduğu rahatsızlığı dile getirir. "*Bireyin topluma çevresine ve dünyaya karşı*

aidiyet duyamaması iletişim kuramaması, kendini özdeşleştirememesi ya da anlayamaması" (Aşkaroğlu, 2016, s.10)olarak ifade edilen yabancılaşma sürecinde bireyin eskimekle alışma eylemini paralellik göstermesi gerekirken bireyin kuramadığı ilişki nedeni ile yabancılaşma yaşanmaktadır.Zaman durdurulamayan bir kavramdır ve bu yüzden bireyin asıl yalnızlığını ve yabancılaşmasını başlatan şey zamanın değerlerle birleşerek süre olarak değerlendirilememesidir.

Şair yaşadığı şehrin kuşatması ile karşı karşıyadır. Ancak bu kuşatma bireyin dıştan içe olan hareketini yoğunlaştırmakta ve bu durum yalnızlığın ve yabancılaşmanın dozunu artırmaktadır. Şair yabancılaşmanın derin hezeyanını yaşarken kendilik değerlerinden yükselerek topluma ulaşan varoluşsal söylemini ironiyle birleştirir.

Ses, insanın yaşama akışını simgeleyen bir göstergedir. Tüm yaşanmışlıklar karşısında kendine uzaklaşan şair; sesin, insanın, yaşamın kendisine uzaklaşır. Oysa "*insan sese yansılıkça yaşar, aydınlanır ve bir kurtuluş imgesi olur.*"(Korkmaz, 2002, s.288)İnandığı, hayal ettiği gerçekten, aklarından uzaklaşma, şairin yıkılan dünya düzenine, inançlarına, yaşamın tüm yaşatıcı güçlerine olan inancını da yok sayar. Benliğinin, belleğinin her bir noktası memleket özlemi ile dolu olan şair, bilincindeki ve ruhundaki kırılmalarla gerçekliği kabul etmek zorunda kalır.

Eskidikçe yabancılaşan şair, zorunlu göçün, kaotik sürgün zamanlarının bellekte verdiği hasarı, köksüzlük, yalnızlık, yabancılaşma, anlam yitimi, gelecek kaygısı biçiminde yazar ve yaşar. Çünkü şair için kaosun ortasındaki köklerini yaşamak kozmos olan diğer evrende, mekanda nefes almaktan daha anlamlıdır. İçsel bir çöküş ve benimsenmeyen bir yaşam modelini zoraki yaşamak olarak tanımlayabileceğimiz yabancılaşma sadece tanrıya itaat eden zaman kavramı içerisinde zamanla daha da hissedilir bir hal alır.

2.7. Aldanışın Getirdiği Uyanış

Şairin ilk kitabında geçmişe özlem ve yaşananlardan duyulan bir rahatsızlık söz konusudur. Bu durum ikinci kitabında artarak devam eder ancak ikinci kitabında farklı olarak bir aldanış ve sonrasında meydana gelen bilincin uyanma isteği de yer alır. Beklentiler hayaller ve sonsuz bir güç ile oluşan karşı duruşlar artık yerini karamsarlığa bırakır. Nesrin Erbil'in şiirlerinin genel teması olarak sayabileceğimiz geleceğe, değişmesi umut edilen yok

saymalara olan inanç söz konusu iken son zamanlarda yazılan şiirlerin bir kısmında dikkat çekecek şekilde alev alev olan ümidin mum ışığına dönüşü hissedilmektedir.

YAZIKLAR OLDU

Yazıklar oldu bize

Varlığımızı yitirdik varlığında

Rüyalarımız gölgeler arkasında kaldı

Çiğ sabahlara uyandı gözlerimiz

Bize günaydın diyen olmadı

Boş gözlerle baktık birbirimize

Yazıklar oldu bize

Tüm evren bize yabancı

(Erbil, 1998, s.99)

Şair *yazıklar oldu* derken şiirin tamamında boşa geçen yıllara ve yok sayılan duygulara değinir. "-dı" geçmiş zaman ekini kullanması eylemin gerçekleştiği ve artık yapılacak bir şeyin kalmadığı gerçeğini vurgulamak için yeterlidir. Bu dizelere kadar gelecekte ve yapılan haksızlıkların son bulacağına inancı olan şair nesline yabancılaşan ve ötekileştirilen bir neslin ecdadı olmaktan ve bu eyleme dahil olmaktan duyduğu acıyı dile getirir. Kendisine uzanacak sıcak bir elin varlığına olan inancını bu dizelerde yitirmiştir. Bu yitiriliş acı bir boyun eğmeyi de beraberinde getirecektir; "Ötekileş(tiril)en kişi, bilerek veya bilmeyerek yaşa(tıl)dığı zorunlu süreçte, düşünce ve eylemlerindeki "kendine özgülüğü" yitirmiş başkaya veya başka"da batmış, kaybolmuş ben"dir. Düşünsel anlamda "şeyleşme" diye de tanımlayabileceğimiz bu durumda kişi, özüyle varlığı arasında aşılabilir engeller yığılmış ve çoğu zamanda köleleşmiştir."(Korkmaz,2004, s.20)Ruhsal anlamda köleleştiğini hisseden, hayatı boyunca aydın kimliği ile öncüsü olduğu, savunduğu tüm değerleri kuşatılmış olan şair "biz" öznesinde meydana gelecek kaotik ortamı "ben" öznesinde meydana gelen bocalama hali ile verir;

UNUTULDUK

Bir damla göz yaşında unutulduk

Gittikçe daralan bu kafeste

Kurşunlarca ağırlık yüklenmiş omuzlarımıza

(Erbil, 1998, s.101)

Gittikçe daralan bu kafeste dizesinde şair vatan toprağını zorlama ile birleştirilen kafese benzetmekte ve artık yaşamsal anların daha da zorlaştığına dikkat çekmektedir. Irak halkını kafese konulmuş kuşlara benzetmekte ve katliamın ana maddesi kurşunların duygu yoksunu ellerce omuzlarına zorla yüklendiğine de değinmektedir.

*Özgürüz tutsak yaşarız zindanımızda
Kapımızı dost bir el çalmadı
Bir damla göz yaşında unutulduk
Nedenlerimizi soran olmadı*

(Erbil,1998, s.101)

Özgürüz tutsak yaşarız zindanımızda dizelerinde ise dünyalık yaşamın daha da ağırlaştığını, kafes olan yaşam alanının zindana, kuyuya dönüştüğünü dile getirir. Kuyu kişiye bir yerlere kapatılmış terk edilmiş hissi veren zindan aynı zamanda şair için bir "*boğuntu hücre*"dir(Camus, 1995, s.34). Şair karanlıkta bütün nesnelere aynılaştırıldığı, yoklaştırıldığı bir ortama mahkum edilmesini dile getirir. Kişinin özgürlüğüne anlam kazandıran durumun hem ruhen hem de bedenen yaşanması gerektiğine gönderme yapar.

Nesrin Erbil bu açıdan fiziksel ve ruhsal açıdan kuşatılmış bir neslin duyumsadığı acıların dışavurumudur. İnsanın öz vatanında, kendi yurdunda tutsak olması, yok sayılması ve bu eylemlere soydaşların seyirci kalması karşısında ortaya çıkan sitemi, acıyı ve isyanı dile getiren dizeler şairin yaşanan serüveninin sebebinin de imler. İnsanın olduğu yerde insani durumların yaşanması ile ilgili beklentinin olması doğalken bu duyguların doyurulmaması kişinin kendine dönmesine ve varlığından emin olduğu değerlerle ilgili kaygı durumu yaşamasına neden olur.

MEÇHUL

*Hangi yaban el savurmuş beni
Bu köprü nereye gider
Kimin şu kapanmış kapılar
Bu iğri büğrü küçeler
Nerde biter*

(Erbil, 1968, s.102)

Şairin bir bilinmezden duyduğu sancıyı dile getiren dizelerinde şiirin başlığından itibaren bir bilinmezlik ve kendini hiç bir yere ait hissedememe durumu söz konusudur. Köprünün gideceği yer, kapalı kapıların arkasında yaşanan gerçeklik şair için tam bir muammadır. Bu bilinmez, karamsarlığın bitiş yerini de merak eden şair kendi gerçeğini aramaktan da vazgeçmiş gibidir.Şair kuşatılmışhalini, "*dıştan içe, mekândan ruha*"(Kaplan, 2012, s.39)etki edecek şekilde kurgularkenyazma eyleminde cevabını bildiği sorular sormaya devam eder.

Cevabı bilinen sorular sorulması uyutulmuş bilincin ruhsal kuşatılmışlığına dikkat çekmek için seçilmiş bir yoldur. Soru devamında düşünmeyi ve yaşanan eylemleri sorgulamayı gerektirir. Sistematik bir sıra ile oluşturulan soru akışı ile uyanış gerçekleşmeli ve bireyden hareketle toplumda fark etme durumu oluşturulmalıdır.Şair uzaklıktan, yalan sevgiden ve yabancılaşan tüm insancıl eylemlerden şikayetçidir. Bu durum kişinin kendine ve sahip olduklarına olan inancını azaltmakta ve gerçek olan her değere şüphe katmaktadır. "Ne" ibaresi ile sorgulama durumu yaşayan şair insani olan her duygunun yabancılığından rahatsızlık duymaktadır;

ÇİLE

Büyüdüm sessizce

Büyüdü çilem günler dolusu

Omuzlarıma çöktü dağların derdi

Nerede gözlerimin rahat uykusu

Esiyor kasırgalar saçlarımda merhabasız

Dağılmış umut yüküm.

...

Yağmur uzak karanlıklara yağmakta

(Erbil,1998, s.109)

Şairin çocukluktan itibaren yaşanması olağan bazı duygulardan yoksun kalması olumlu bir durumu ifade eden büyüme eyleminin omuzlardaki yükü arttırmasına neden olacak şekilde göstermesine yol açar. Şair büyüyen huzursuzluğuna, eklenen kaygılı ve huzursuz bir yaşamın anlamsızlığını dile getirirken aradığı geçmişini unutup yakın zamanda var olan iyi hallerine olan özlemini dile getirir. Bu durum baştan itibaren hayalini kurduğu öz vatana dönme ümidinin de azaldığına işaretir.

Umut ve hüznü her daim okurun gönlüne işleyen şair, artık boş vermişlik ve kabullenilmiş bir çaresizliği yaşar. Kişisel çıkarımların sıralandığı büyümekten ve gelen her günün acı ve hüznü getirmesinden şikayeti dile getiren *Dağılmış umut yüküm* dizisinde öncelerde ilham kaynağı olan umut yerini belirsizliğe bırakırken, bereketin sembolü yağmur uzakları, karanlıkları çoğaltmaktadır. Nesrin Erbil'in şiirlerinin en önemli kaynağı olan doğa yine huzurun, insanlığın karşısındaki yıkıcı gücü temsil edecek biçimde kurgulanmıştır.

BİLSEN

Ölmek istersin her türlü ölümle

Çekilmez olur gülüşü insanların

Özlem içini kemirir durur

Çaresiz dualarla yorulur kolların

Kaybolmuş bir insansın ufukta

Ne bulut seli ne yol kavuşturur

Deniz başka akar yel başka eser

Sürükler rüzgar dengen bozular

(Erbil, 1968, s.110)

Ölmek istersin her tür ölümle dizisinde insan için evrenin ışığının sönmesi anlamına gelen ölüm, şair için artık istenilen bir durum haline gelir. Ruh ancak umudu kestiğinde bedenden ayrılırken bireyin ölümü istemesi boşunadır. Ancak şair bilinçli bir şekilde hayattan vazgeçişini dile getirirken şairin şiir anlayışı ve yazma kaynağını oluşturan değerler ile birlikte düşünüldüğünde bu vazgeçiş benin dünyalık hayatına son vermesinden ziyade bizim ulaşmayı hedeflediği evrensel bir dünyanın varlığından vazgeçişidir.

Şair uzaklara, araya konan mesafelere rağmen, kendini ait hissettiği topraklarda ölmeyi ister. Çünkü akan zaman ve yaşanan hayat içinde tektir. Bu teklilik diğerine bir tepki hatta gülmelerine, sevinmelerine de kızma davranışını doğurur. Bu kızgınlığının nedeni insanın kendisinde olmayan bir durumu başkasının yaşaması şeklinde ortaya çıkar. Şairin mizacının alışık olunmayan yanını yansıtan kızma eylemi şairin şiirinde umutsuzluk ile ortaya çıkar. Seslenilen doğa kişi yerine konularak ve yapılan tüm eylemlerin; boşunluğuna/beyhudeliğine dikkat çekilir. Şiirlerde işlenen doğa temi genel anlamda bir kurtuluş ya da kurtarıcı olmaktan çok şairin içinde olduğu durumu ve düşmanlarının acımasızlığını göstermek için kullanılır.

Ne sel, ne yol, ne de rüzgar artık şairin umudunu işleyecek güçtedir. İnsanın her daim, koşulsuz, her durumda döndüğü sema, el açtığı sonsuz ufuklardan da artık umut kesilmiştir. *Bilsen* başlığını taşıyan tüm bu olumsuz durumlar sanki bilinmeyene göndermedir. Artık hayali kurulan umut ile beklenen her şey son bulmuştur. Tüm referanslarından koparılan, edilgen bir bekleyişe ad olan ve yitik ruhların bulunmasına duyulan ümit tükenmiştir.

BOŞUNA

Varlığını duyurmak için yaşadım

Yıllar dolusu

Bütün çiçekleri senin için okşadım

Senin için

Dudak dudak sildim kinleri yer yüzünden

Sevgiyi sevenlere ben aşıladım.

(Erbil,1998, s.112)

Şair şiirlerinin asıl temini özneye duyulan aşk gibi verse de asıl olan vatan aşkıdır. Vuslatın sonunda ulaşılacak vatan için yapılan tüm eylemler benin aşkını dile getirişi şeklinde verilir. *Senin için* ibaresi sıkça kullanılan şiirlerde bir farkındalık alanı oluşturma çabası vardır.

Sen diye hitap edilen vatan için yıllarca çabaladığını, benin sınırlarını zorlayan eylemlere ad olduğunu ancak bütün bunların boşuna bir eylem olduğunu sonradan fark ettiğini dile getiren şair duyarlı birçok davranışı gerçekleştirmenin gurunu da yaşar.Şiirin bir sevgiliye yazılmış olma ihtimali için ise şair genel itibari ile millet aşkı ile yanan bir duyusun adı olması sebebi ile bu tem şair için sığ kalabilir;

KARANLIK

Ben bu karanlıktan korkuyorum

Susmuş tüm yeşili evrenin

Kişiler paslı rüyalar ardından kaybolmuş

Yitirmiş anlamını duyular

(Erbil,1998, s.113)

Her gün yaşanan gece kavramından ziyade her şeyi yutacak kara olan, her şeyi şeyleştirilen bir gücün adı olan karanlık, şairi korkutmaktadır. "*Karanlık bütün ayrıntıları,*

incelikleri ve hassasiyetleri silen, yutan, yok eden ve eşya üzerinde kurduğu mutlak hakimiyetle her şeyi tek boyutlu olmaya mecbur eden bir karşı değer"(Korkmaz, 2002, s.150-151)olarak karşımıza çıkarken tüm acımasız yaşanmışlıkların tek kaynağı ve ne anlama geldiği bilinen karanlık duyarlı bir bilinç için açmazdır. Yaklaşan bu karanlık yüzünden dünyanın en yaşamsal simgesi yeşil doğa bile susmuş yaklaşan tehlikeyi seyretmektedir. Zaten tüm eylemlerde yok sayılan artık unutulmaya yüz tutan kişiler, yani Irak insanı, paslı eskimiş bir gerçeğin rüyasını yaşamaktan vazgeçmiş ve beklenen güzel günler artık anlamını yitirmektedir.

Dizenin esrareniz gücü ile oluşturulmaya çalışılan umut evrenini bu şiirde baştan sona yıkılmaktadır. Asıl gerçek şu an yaşanılandır ve hayal edilen hayallerde kalmaktadır. "*Korkuyorum, susmuş, kaybolmuş, anlamını yitirmiş*" eylemlerinin ortak anlamı gerçekle karşılaşan ve paramparça olan, öznenin yaşadığı durumdur. İnsanın inandığı değerlerin yavaş yavaş yok olduğunu görmesi ve duruma karşı çıkabilecek tek bir varlığın olmadığı gerçeğini kabul etmek zorunda kalması şairin yaşadığı içsel bunalımının göstergesidir. Bu açıdan şairin yalnızlık duygusu *karanlık, susmak, kaybolmak* ifadeleri ile birlikte verilmektedir;

ÖÇ/2

Bahsetme bana yağmurdan

Çorak topraklar üstünde

Güçsüz ve mutsuz

Duasını unutmuş biriyim

(Erbil, 1998, s.114)

Birisi ile konuşmuşçasına verilen isyan durumu kişisel bir duygu aktarımı gibi verilirken söze yansıyan isyan artık beklentilere inancın kalmadığı şeklinde yorumlanabilir. Birey kendini adadığı değerlere ulaşamadığında ya da bu değerlerden vazgeçmek durumunda kaldığında; itilmişlik, terk edilmişlik, kuşatılmışlık, bırakılmışlık hissi duyar. Bu durumda olan şair kutsala olan inancını da kaybeder. Kendini, savunduğu dünya için artık yetersiz ve güçsüz hisseden, içinden çıkmaya çalıştığı bir durumun varlığından da bahsetmez.

Şairin ilk dönem şiirlerinde yer alan inanç değeri yerini artık yılgınlığa bırakır. İnsan önce hayallerinden ya da uğruna verdiği savaşın anlamından vazgeçer ve bu vazgeçiş aslında kişinin kendinden vazgeçtiştir. Nesrin Erbil'in şiire başladığı ilk yıllardaki izleksel gelişimini

sağlayan vatan özlemi ve gelecek güzel günlere olan ümidi son dönem şiirlerinde yerini ümitsizliğe bırakır. Şiire ad olan öç kavramı bilinen sözlük anlamı ile yer almaz.

Öç veya intikam; *kötü davranış veya sözü cezalandırmak için kötülükle karşılık verme isteği* iken şiirde ceza vermekten ziyade bir vazgeçme durumunu anlatacak biçimde kullanılır. Hitap edilen zümreye durumunu açarken benliğindeki ve vicdanındaki değişimleri de dile getiren şair, olumlu bir durumu olumsuz bir durumla bağdaştırarak verme yöntemini bu şiirde de kullanır. Dua; ötenin varlığını daima içimizde hissetmemizi sağlayan ruhani bir seremonidir. İktal Lahori şöyle yazmaktadır: "*Dua; ister bireysel bir şekilde olsun ister toplumsal bir şekilde olsun, insanın sessizlik hakkında bir cevap bulmak için içsel arzusunun ortaya çıkmasına denir.*" (2015, s.18) Bu ruhsal rahatlama vazgeçen bir ruhunun dünyevi tüm beklentilerden de feragat ettiği görülür. Şair dua etmek gibi olumlu bir davranış ile duasını unutan, mutsuz, umutsuz bir ruh halini aynı çerçevede verir.

Burada asıl vurgulanmak istenen durum ise iyinin içinde de kalmayan umut durumudur. En iyi bile artık yeterince iyiyi ifade edemez hale gelmiştir. Verilen kişisel çıkarımlarla aslında toplumsal bir tepki oluşturulmak istenir. Ancak bu isteme, eyleme dönüşür mü ya da dönüşecek midir bilinmez.

ÖTE

Evrenden çalıp yaşantımızı

Aç susuz günahları bölmüşüz

Bir noktaya varmışız ki habersiz

Yaşıyoruz ama çoktan ölmüşüz

(Erbil, 1998, s.115)

Öte ile gerçeğin soğuk dokunuşları içerisinde oldukça gerçek bir resim çizilir. Asıl kırıcı olan yaşanan yıkımlardan habersiz bir neslin varlığıdır. Yukarıdan bir elin işareti ile günahlar bile bilinçsizce dağıtılmış ve ortada sonun, ötenin bir çıkmaza dönüşme durumu söz konusudur. Ötenin varlığı, ona ulaşma isteği, beden ve ruh birleşiminde tutkuya dönüşürken Nesrin Erbil'in şiirlerinde tutkudan çok hüznün, ulaşabilme hayali ve kendi özünü barındıran öteye ulaşabilme arzusu varlığını hissettirir. "*Varlığı ve yokluğu ile aleme sır olan insan*" (Korkmaz, 2002, s.146) halde kendini yok eden savaş gerçeğinin altında ezilir. Savaş tüm güzelliklerin ölüm adı iken sözcüğe yansıyan savaş yüksek sesle ifade edilmese de yaşanan tükenmişliğin asıl sebebi ruhsal ve fiziksel verilen savaş gerçeğidir.

"Yaşamak insanın yüzüne vuran Tanrısal aydınlık"(Korkmaz, 2002, s.92) iken asıl görülen aydınlığın karanlıkta kalan yanında ortaya çıkan gerçektir. İnsanın ölümünden habersiz oma durumu bilinç yitimi anlamına gelirken şair kendi ölümü ile milletin ölümünü de birleştirmekte ve bu durumun farkında olamamaktan dolayı da gizli bir acı çekmektedir. Şiddetli bir idrakin eşiğinde sancılı bir uyanışı yaşayan, varılan noktanın vahametinden habersiz nefes alan bir bilincin varlığı, şairin kitlesel bir yok oluşa dikkatleri çekme gayretini gösterirken yapay tedirginliklere tutsak olmayan, baştan sona hammaddesi vatan özlemi ile yoğrulan şair için son şiirlerinde çizdiği umutsuzluk durumu dikkat çekmektedir;

UYANIŞ

Unutulmuşum çapraşık sokaklar ortasında

İnatçıl arzular kemirmiş içimi

Buz bağlamış kaplarda donmuş aşım

....

İki yol arasında kalmışım

Yalansız bir evren içinde yitik

Karışık rüyalardan uyanmışım

(Erbil,1998, s.118)

Uyanma eylemi rüyanın gerçeğe dönüşmesi şeklinde yorumlanırken içsel olarak daha derinlere inmeyi gerektiren uyanma şairin dünyasında somut gerçekle karşılaşma şekline dönüşür. Unutulan bir benin varlığı 9 dizelik bir şiirde son sözcük olarak kullanılırken olumsuzlanan tüm durumların aslında bir rüya olmasından doğan istek dile getirilmektedir.

Anın, geçmişin ve gelecekle ilgili beklentilerin sırası değişir ve artık gerçek somut ve soğuk varlığı ile kendini bireye kabul ettirir.Geçmiş zaman ifadesi kullanılan şiirde yaşananlardan dolayı gizli bir pişmanlık duygusu içerisinde bulunduğu görülür. *Buzbağlanmış kaplarda donmuş aşım* dizesinde gözle görülür bir yalnızlaşma, tek kalma, unutulma durumu varlığını hissettirirken şair insanı eyleme götüren, bireysel doyumların kaynağı olan arzu duygusundan da rahatsızlık duyar. Arzu bireyi davranışa iten güçlü bir duygu olmasına rağmen şair için rahatsızlık verici bir durumu imler. *İnsan kendini yitmiş, çevresindeki şeylere gömülüp batmış, gibi duyar.*(Gasset, 2011, s:38) ve *öyle de yaşarsaiki şey arasında seçme durumunda kalma durumunda temiz, saf olanın içerisinde birey kendini yitik hisseder.*

Karışık rüyalardan uyanmışım diyen şair için uyanmak içinden çıkılması zor olan bir durumu sonlandırmak şekline dönüşür. Son dönem şiirlerinde hissedilen ümitsizlik ve boşuna çabaları ifade eden bir hal alırken vatan aşkı ile varlığa imkan oluşturan şairin, pes ettiğini ifade eden bir söylem kullanması seslenilen dünyaya sembolik bir sırt çevirme şeklinde yorumlanabilir;

ALDANIŞ

Güneşsiz bir sabah uyanacaksın

Etrafını cüceler sarmış olacak

Çarpık gölgeler içinde küçüleceksin

Yollara dökülecek kaderin

Yokuş aşağı büyüyecek boşluklar

Üşüyeceksin

(Erbil, 1998, s:119)

Güneşsiz bir sabaha uyanmak, uyanmak mıdır? Güneşin ışığı ile aydınlatamadığı bir zaman dilimi karanlık, gece iken şair uyanmak eylemini zihinsel bir uyanış olarak imlemektedir. Hitap edilen kişiyi durumu ile ilgili bilgilendirirken -ecek/-acak zamanı kullanılması bu anlatılanların gelecekte olacağına dair bir öngörüdür. Yapılan zulümlere boyun eğmenin sonunu güneşsiz sabahlara uyanmakla eş değer gören şair bu uyanışta etrafında kötü, kendi küçük ama yaşattığı acılar büyük olan bir kitlelerin varlığına gönderme yapar.

Tüm olumsuzlanan eylemleri yaşayacak olan *sen* şeklinde verilirken asıl vurgulanmak istenen bu zulümlerden en çok zarar görecektir olan Iraklı Türkmen halkıdır. Yaşanması olası olayların görsel bir şölen ile ifade edildiği dizelerde şairden duymaya alışık olmadığımız ümitsizlik durumu daha net hissedilmektedir.

Cücelerden ve onların vereceği zarardan bahseden, kaderin yollarda aranması gerekliliği ve bireyin isteksiz çıkacağı zoraki yolculukların gerçekleşeceğini vurgulayan şair, yola çıkış eyleminin boşluklar, yokluklar ve çığıllıklarla dolu olacağı ifade ederken yaklaşılan alem ve gerçeklerin asıl gerçek olmayışı ve en önemlisi de bu yanılsamalar karşısında yaşanacak asıl aldanışın sarsıcı yanına dikkat çeker;

ALDANIŞ

Dev pençeler sıkacak boğazını

İpinden kopmuş rüzgar önünde savrulacaksın

Koşacaksın tuttuğun yolun sonuna dek

İğri bir güneş çıkacak önüne

Aldanacaksın;

(Erbil, 1998, s:119)

İmgenin sonsuz perdesinde rüzgarın, güneşin gücü sembolik bir derinlik kazanır. Güneş, rüzgar gibi doğa unsurları karşıt değer olarak karşımıza çıkarken N. Erbil olumsuzlanan bu durumları yaşayan birinin varlığından bahseder. Birçok şiirinde kendi duygularını ben öznesi içerisinde verirken bu şiirde şair pencerenin dışında kalarak içte/içeride olabilecek durumları gözlemlemekte ve bunu parçadan bütüne yaymaktadır;

VEDA

Yüklü akşamın çökmüş omuzlarına

İğri bir yağmur yağıyordu

Avuç avuç gözler avuç avuç göz yaşı.

(Erbil,1998, s:120)

İki Şehir kitabının son şiiri olan *Veda*tüm yaşanmışlıklarına, tüm arzularına, yaşanan tüm haksızlıklarına karşı çaresiz bir veda niteliğindedir. Sözcüğün işlenerek dile geldiği, içinden çıkılan kaotik ortamlar, acılar, vahşet ve ölümler gözler önüne serilirken acılardan kaçan insanların buruk sevinçleri ve geride bırakılan, özlenen yaşam acısı dile getirilir. Şair kendi adına tüm acıları çekmiştir. Bu acılar bitmemektedir sadece adres değişmekte ve bu durumlarda yanında olan onu tanıyan ve onun gidişinden muzdarip tek bir el görememektedir. Bu veda şairin tüm yaşanmışlıklarının arkasında yatan mücadele ruhunadır aynı zamanda;

VEDA

Keder ve sevinç dolu tren

Gitgide uzaklaşıyordu

Gitgide kayboluyordu sisler ardında

Ben pencerede tüm acılara doymuş kişi

(Erbil,1998, s:120)

İzinde olduğu bir inanç silsilesinde zoraki birçok eyleme ad olan birey, aslında toplum bu mücadelede umutsuz bir sonla karşılaşmış ve bu gerçeğin verdiği acı ile de eyleme, yazmaya ara vermiştir.Mücadele ruhunun bıçak gibi kesildiği, uçsuz bucaksız belirsizliklerin kol gezdiği ve umudun taşıyıcısı olacak tek bir yüreğin varlığının hissedilmemesi veda eyleminin nedeni olan ruhsal kaos duygusunu verecek biçimde tasarlanmıştır.

VEDA

Uydurma bir şarkı dudaklarımda

Beni uğurlamayan birine el sallıyordum.

(Erbil,1998, s:120)

Boşvermişliğin ifadesi olan uydurma ifadesi ile ciddi bir durumun algılanma şekli ortaya konurken olmayan bir durumu resmetmektedir. Yolculuğu tamamlayan el sallayan birisinin varlığı iken şair yaşadığı yoksunluk durumunu da ciddiye almayan bir tavırla vermektedir.

İzleksel açıdan incelemeye aldığımız N. Erbil şiirlerinde yurtsuzluk, vatan sevgisi, yabancılaşma, özlem, milli olan değerlerin korunma gayreti, yok sayılma kavramları üzerine kurduğu şiir evreninde var olandan olması gerekene , ben bilincinin bizdeki yansımalarına, değerlerin korunmasına değinmekte ve bireysel çıkarımlarından toplumsal sonuçlar oluşturmaktadır. İncelemeye aldığımız 94 şiirde ortak paydada görebileceğimiz vatan özlemi ve şairin uzağında kaldığı gerçeğe duyarlı yaklaşımı çalışmamızın ana konusu olmuştur.

3. BÖLÜM ŞİİRLERİN YAPI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

3.1. Nazım Birimi ve Nazım Şekli

3.1.1. Nazım Birimi

3.1.1.1. Dörtlü Dize Terkiplerinden Oluşan Şiirler:

Nesrin Erbil şiirlerinin hemen hemen tamamını serbest ve hece veznine bağlı kalarak yazmasına rağmen hiçbir zaman bu konularda ön yargılı olmamıştır. *Güzel olan her tarzda şiire kucak açan son derece uygar bir şairdir.*(Pamukçu,1998, s.5) Şiirde kullanılan şekil unsurları ile ilgili böyle düşünen şairin yayınlanan iki şiir kitabında toplam dokuz şiiri dörtlüklerle yazılmıştır. Şairin *Deniz Rüyası* adlı şiir kitabında yer alan "*Geleceğin Mutlu Kızına*" adlı şiirinde dörtlükle yazılan şiirleri içerisinde 7+7=14'lü hece ölçüsünü kullandığı görülür.

GELECEĞİN MUTLU KIZINA
Sırmalı yeleklere bezenir zeybekleşir
Yeşil dallar incecik belinde kemerleşir
Büyürsün büyüklerin seninle dertleşir
Varlığın vatan üste bereketler yağdırsın

(Erbil,1968, s:39)

Deniz Rüyası adlı şiir kitabında 71 şiirden 7 tanesi dörtlüklerle yazılmıştır. Hece ölçüsüne bağlı kalınmamakla birlikte aynı şiir kitabında 3 altılı, 5 beşli ve 54 şiirde serbest tarzda yazılmıştır.

Nesrin Erbil'in *İki Şehir* adlı kitabında da ilk şiir kitabında yer alan 71 şiir ile toplam 92 şiiri bulunmaktadır. *Halay* adlı şiirden sonra yazılan 22 şiir *İki Şehir* adlı kitabında yer almaktadır. *İki Şehir* adlı şiir kitabında da toplam dört şiir dörtlük şeklinde yazılmıştır. Geriye kalan 17 şiir ise serbest ölçüde yazılmıştır. Dörtlük ile yazılan 4 şiirde de hece ölçüsü kullanılmamıştır.

BİLSEN
Ölmek istersin her türlü ölümle
Çekilmez olur insanların gülüşü
Özlem içini kemirir durur

Çaresiz dualarla yorulur kalırsın.

(Erbil, 1998, s.110)

DÖNÜŞ

Dudağıma değen her suda seni içiyorum

Seni okuyorum şarkılarda

Yollar bitecek bir gün biliyorum

Son bir nefes uçuşan şarkılarda

(Erbil 1968, s.82)

ÖTE

Bahsetme bana yağmurdan

Çorak topraklar üstünde

Güçsüz ve mutsuz

Duasını unutmuş bir kişiyim

(Erbil. 1998, s.115)

Nesrin Erbil'in son dönem şiirleri arasında yer alan ve dörtlülle yazılan bu şiirlerde hece ölçüsü kullanılmamıştır. Şairin izlek olarak belirlediği acıların hakim olduğu bir hayatın tasvirinde şiiri oluşturan dış öğelere itibar etmediği görülmektedir. Şair bütün içtenliği ve yaşanmışlıkları ile tanık olduğu gerçeği aktarırken şiiri anlamda bulduğunu da belirtmektedir. Şairin etkilendiği Türk şairlerin etkisi ile de şiirlerinde serbest nazım biçimini tercih etmesinde etkili olmuştur. Şairin bent şeklinde yazdığı şiirleri bulunmamaktadır. Nesrin Erbil dizelere hakim olan esrarengiz bir güç ve nerde başlayıp nerede bitireceğini bilen bir tavır ile şiirlerini oluştururken biçimden çok anlama önem verir.

3.1.2. Nazım Şekli

3.1.2.1.Düzensiz Nazım Şekilleri

3.1.2.2.Serbest Nazım

Nesrin Erbil'in serbest tarzdaki şiirlerinin yoğunluğunun sebebi çocuk yaşlarda yazmaya başladığı şiirlerinde örnek aldığı Türk şairlerdir. Cahit Sıdkı, Behçet Kemal ve Orhan Veli gibi şairlerin şiire bakış açısı ve şiirlerini meydana getirirken kullandıkları yöntemleri

kendine rehber edinen şair serbest nazım biçiminde kendini kanıtlamayı başarır. Şairin özellikle Orhan Veli gibi Türk şiirine bambaşka bir bakış açısı kazandıran şairin söylem biçiminden etkilenmesi şairin başarısını arttıran ve şairin anlaşılmasını kolaylaştıran Irak'ın karanlık dünyasına ışık gibi doğan bir şairi olmasını da sağlar. Nesrin Erbil geliştirdiği şiir sanatında biçimden çok manaya önem vererek anlaşılabilir, kitlelere ulaşan ve ulaştığı kitlelerde yazılış amacına ulaşmak için kaygılar uyandıran bir biçimi vardır. Şairin içinden çıktığı dram sahnesi anlama yönelmesinde etkilidir. Yönlendirme ya da ayaklandırma amacı olmayan şairin en önemli amacı halkı içine çekilmeye çalışılan karanlıktan kurtarmak ya da bu şekilsiz, sonsuz, karanlık eyleme dünyanın uyanmasını sağlamaktır.

Deniz Rüyası ve İki Şehir adlı şiir kitaplarında yer alan toplam 92 şiirde en fazla serbest nazım biçimi kullanılmıştır. Bu şiirlerde uyum genel olarak dize sonlarında kullanılan zengin kafiyelerle sağlanmıştır.

Serbest tarzda yazılan şiirler, çoğunlukla tek bir metin parçasından oluştuklarından şiirin tamamında tek bir izlek hissedilir. Nesrin Erbil şiirlerinde işlenen konunun doğal akışı karşısında dikkat izlek üzerine yoğunlaşır. Şairin serbest şiirleri incelendiğinde dış form özellikleri açısından belli bir kural söz konusu değildir. *Şiir bütün hususiyeti edasında olan bir söz sanatıdır. Yani tamamıyla manadan ibarettir.*(Veli, 2008, s.25) Erbil hayatın tam ortasından resmettiği şiirlerinde dizenin girdiği sembolik şekillerden çok; bildiği, istediği ve hayalini kurduğu dünyayı okura vermenin gayreti içerisindedir.

Şiirde Uyum Ve Ahenk Unsurları:

1.Dış Uyumu Sağlayan Unsurlar

a) Ölçü ve Duraklar:

Ölçü ve durak şiirde ritmi oluşturan dış yapı unsuru olarak değerlendirilir. Nesrin Erbil'in incelemeye aldığımız iki eserinde yer alan 92 şiir içerisinde 7 tanesi hece ölçüsü ile yazılmıştır. Diğer şiirleri ise serbest ölçüde yazılmıştır. *Bu açıdan şair 1960 sonrasında Irakta gelişen yeni Türk edebiyatı ve serbest şiir akımının önde gelen temsilcisi olarak, büyük ilgi toplamıştır.*(Erbil, 1998, s. 5)Şair serbest ölçü ile kaleme aldığı şiirlerinde dış unsurların ahenginden çok vermek istediği mesajın, duygunun yoğunluğunda kendini açılabilir hissetmiş ve özlemlerini, acılarını, yaşanmışlıkların bırakmış olduğu izi, söylem becerisi ise harmanlamayı başarır.

YOLCU SERAP

Bir ezeli yoldur ki fan ömürde hayat (7+7)

Dalgın bir ırmak gibi elimizden sürükler

Zannetme gelecektir yolun sonunda vuslat

Seni yalnızlık yolun bittiği yerde bekler

(Erbil, 1968, s.18)

ALDANMIŞIZ

Topraklar toprak diye toprak yaratılmadı 7+7

İnsanlar insan diye toprağa atılmadı

Hayata hayat diye bir gözle bakılmadı

Devrimler selle gibi eserler yıkılmadı

Yiğitler toprak gibi toprakta yatmadılar

(Erbil,1968, s.23)

Ölçülü söyleyişin müzikal ritmi okuyucuyu etkileyen bir dış unsurdur. Bu unsur şiirin oluşturduğu anlam dünyasında etkili kullanılırsa şiirin ulaştığı kitlede hoşnutluk yaratabilir. Ancak şairin sadece 7 şiirinde seçtiği ölçülü yazma eğiliminde de örneklere baktığımızda bu becerisini de kullanabildiğini görmekteyiz. Şiirde ahengi yakalamak ya da monotonluktan kurtulmak için tercih edilen ölçü şairin söylemlerinde sıklıkla tercih ettiği bir yol olmasa da 7 şiirinde etkili biçimde kullandığı görülmektedir.

3.2.1.2.Kafiye Ve Redif

Şairle ilgili kısıtlı bilgiler sebebi ile şairin şiirlerini yazdığı tarihler tam olarak bilinmediği için kitaptaki sıralanışına bakarak ara ara söylemde dış yapı unsurlarına yöneldiğini söyleyebiliriz. Dize sonlarındaki ses benzerliklerinden oluşan kafiye ve redif unsurlarına da sınırlı sayıda şiirde karşımıza çıkmaktadır. Bu şiirlerde kullanılan kafiye ve redif alışılmışın dışına çıkmadan kullanılmıştır. Şairin şiire bakış açısı ve oluşturduğu izleklere bakıldığında kafiye ve redifin amaç olmaktan çok farklı bir arayış ya da bir araç olduğu düşünülebilir.

HANCI İLE HASBİHAL

.....yoruldum

.....soruldum

.....buldum

.....hancı

.....bende

.....gülşende

.....sende

..... hancı

(Erbil,1968, s.36)

3.2.2. İç Uyumu Sağlayan Unsurlar: Dize Örgüsü Ve Ses Düzeni

Şair halkın anlayacağı dil hazinesini şiir dili ile ulaştır hale getirir. Bu dönüşüm ve kullanım alanında şiirin uzakları yakın eden etki gücü de dikkate alınır. Bu açıdan incelemeye aldığımız Nesrin Erbil şiirlerinde iç yapı unsurları kullanılmaktadır. *Aldanmışız* şiirinde tekrar edilen *toprak, insan ve hayat* sözcüklerinin tekrarı ile iç yapıda uyum sağlanmakla birlikte insanın hayatının başlayıp bittiği yer olan toprak kavramına da vurgu yapılmaktadır. Şiirde tekrar edilen bu kavramlarla insanın arkasında bıraktığı gerçeğe bir gönderme söz konusudur.

ALDANMIŞIZ

Topraklar toprak diye toprak yaratılmadı

İnsanlar insan diye toprağa atılmadı

Hayata hayat diye bir gözle bakılmadı (Erbil,1968, s.23)

Bekir Sıtkı Erdoğan'ın "*Binbirinci Gece*" şiirine karşılık olarak yazdığı söylenen şairin, *Hancı ile Hasb -i Hal* adlı şiirinde de bağlaçların yinelenmesi ile sağlanan bir uyum ve Türkçe'nin şekil unsurlarını etkili bir biçimde kullanıldığı görülmektedir. Şiirde ne ...ne bağlacı ile oluşturulan olumsuz anlam ile "*gezmek, yorulmak, söylemek ve sorulma*" eylemlerinin yapılamadığına etkili bir biçimde dikkat çekilmiştir

HANCI İLE HASBİHAL.

Ne gurbette gezdim ne de yoruldum

Ne derdimi söyledim ne de soruldum

(Erbil,1968, s.36)

Bekir Sıtkı Erdoğan'ın *Hancı* adlı şiirinde de gurbet temasının yüreklerde bıraktığı yalnızlığı karşılıksız taşıyan ıssız yollara bir hayat ışığı veren ve aynı zamanda her gelen yabancı ile yeniden anlam kazanan bir yapının şiire etkisi görülmektedir.

HANCI

*Gurbetten gelmişim, yorgunum hancı!
Şuraya bir yatak ser yavaş yavaş...
Aman karanlığı görmesin gözüüm,
Beyaz perdeleri ger yavaş yavaş...*

(Erbil, 1968,s.97)

ŞEY

*O şey öyle bir şey ki
Şey gibi*

(Erbil, 1968, s.35)

Şey adlı şiirde de dize içerisindeki uyum 'şey' kelimesinin tekrarı ve 'ş' ve 'y' sesleri farklı kelimelerde fakat aynı dize içerisinde kullanılması ile sağlanmıştır. 'şey' kelimesi alanı geniş ve belirsiz olan bir kelime olması itibari ile Nesrin Erbil'in söylem dilinde de belirsizliği ifade etmektedir. İfade edilmeye çalışan şeyin büyüklüğü ya da etkileyciliği tam olarak ifade edilememekle birlikte bu belirsizlik sözcük tekrarı ile ayrı bir uyum içerisinde sunulmaktadır.

DİLEK

*Bir yağmur isterim
Baharı müjdeleyen
Başaklarla yeşersin arzular*

(Erbil,1968, s.33)

'*Dilek*' adlı şiirde de dize başlarında 'b' sessinin tekrarı ile dize içlerindeki uyum sağlanmıştır. Şiirde geleceğe dair umutların ifadesi ses tekrarı ile daha etkili hale gelirken bahar başak gibi olumlu durum ve canlılara dikkat çekmek maksadı ile b sesi tekrar edilmiş olabilir.

DERTLİ KUŞLAR

*Her bekleyişten uzak
Hayal mi olacak
Hilal dolu gecelerden beklediklerimiz*

(Erbil, 1968, s.28)

'*Dertli Kuşlar*' adlı şiirde de dize başında 'h' sessinin tekrarı dize içindeki uyum sağlanmaktadır. Yapılan ses tekrarları ile hem okurun dikkati çekilmekte hem de duyguların okura geçiş hızı artırılmaktadır.

IŞIK

Büyük bir ışık düşünüyorum

Bir şeyi silecek

Boş upuzun uzayan düşüncelerimde

Bir güneş doğuyor

Büyüyor büyüyor bir ucu

(Erbil, 1968 , s.53)

'*Işık*' adlı şiirde dize başlarında tekrar edilen 'b' sesi ve dize sonlarında tekrar edilen *düşün* kelimesi şiirde akışı kolaylaştırılan tekrarlar olarak karşımıza çıkmaktadır. 'büyüyor' fiilinin şimdiki zamanda çekimi ve 'b' sesinin tekrarını artırmakta ve bu da dize içindeki uyumu ve verilmek istenen anlamın etkileyiciliğini sağlamaktadır.

ALDANMIŞIZ

Günler dizilip gider her gün aynı biçimde

Gurbet sel gibi coşar tortulaşmış içinde

Güller var alev alev açar hazan bahçemde

Güller ki ömrüm gibi eriyip solmada

Güller ki ardım sıra süzülüp akmadadır

(Erbil., 1968, s.23)

'*Aldanmışız*' adlı şiirde dize içindeki uyum birçok sözcüğün tekrar edilmesi ile sağlanmaktadır. Devrik cümlelerle oluşturulan şiirde 'g' sesi ve '*güller*' kelimesinin tekrarı ile yaşananlar gülün ömrü ile özdeşleştirilerek verilmektedir. Seçilen kelime ve ses tekrarı ile şiirin akışı ve dize içlerinde oluşan uyumu dikkat çekici hale gelmektedir.

Şairin *Yol* şiirinde "yollar ki", *Yaralı Kuş* şiirinde 'hınc', diyar', *Halı* şiirinde 'kimler', *Rüya* 'kimin', *Artık Gel*, 'alev, ırmak, damar, damar', *Boşluk* şiirinde 'boşluk', kelimeleri tekrarlanmaktadır. İncelemeye aldığımız eserlerde yer alan 92 şiirinden 18 inde mavi kelimesinin çeşitli bağdaştırmalar içinde kullanıldığı ve ayrıca *Mavi* başlıklı bir şiirin de

olduğu görülür. Şairin hiçbir dış yapı unsuru kaygısı taŐımadan oluşturduğu Şiirlerinde iç yapı unsurlarını da birçok kez kullandığını görmekteyiz. Şair ile ilgili edindiğimiz bilgiler ıŐıđında yeniliklere açık olduğu, Şiir yazmaya başladığı dönemlerde çeşitli Türk Şairlerden esinlendiği ve yapı ile ilgili seçtiği örneklere bu Şairlerin etkisi de görülmektedir.

4.DİL VE ÜSLUP

4.1 Dil

4.1.1 Şiirlerdeki Söz Varlığı

Nesrin Erbil'in şiirlerindeki sözcük kadrosu çok geniş değildir. Bazı sözcüklerin sık sık tekrarı söz konusudur. Bu sözcükler şair için büyü, tesiri yıllara ve yollara yayılabilen deneyimsel bir yaşam öyküsü ortaya çıkarabilen bir tablo çizer. *Sözcük deyip geçmemeli, sözcük bir hazinedir.*(Sombahar, 1994, s.28) Bunun içindir ki söz ve biçim birlikteliği şairin dönüştürdüğü bir biçim olan şiiri ortaya çıkarır. Her zaman şairin olmuş olandan hareket etmesini gerektirmeyen şiir söz ile meydana gelirken her bir dizede farklı bir oluş meydana getirebilir. Erdost "*Dil konuşulur, ama kelime konuşulmaz kullanılır.*" (s.239)der. Nesrin Erbil de yaşamsal zorluklara rağmen kendi diline sahip çıkmış ve şiirlerinde de Türkçe'nin bütün olanaklarını kullanmaya gayret göstermiş bir şair olması sebebiyle şiirlerinde kullandığı sözcük hazinesi geniş olmamakla birlikte şairi yaşadıklarını anlatması açısından yeterlidir. Söz içinden doğduğu kültürün en önemli mirasıdır ve söz yaşanmışlıkları ifade eder. Bu açıdan şairler de şiirlerinde kullandıkları sözler ile kendiliklerini dile getirirler. Nesrin Erbil ben den çok bizim yaşadığı acıları ve olumsuzlukları şiirlerinde halkın anlayacağı bir dille ifade etmektedir. Hatta denilebilir ki, Nesrin Erbil'in bütün hayatı, acıları, bekleyişleri, özlemleri, kızgınlıkları kullandığı bu sözcüklerin dünyasından bize yansımaktadır.

Büyük bir duyarlılığın adı olan Nesrin Erbil, toplumsal sorunlara dönen şiir yüzünde açık anlaşılır, bir dil kullanmaya özen göstermiştir. Nesrin Erbil'in iki kitabında yer alan şiirlerinde kullanılan kelimelerin dağılımına bakıldığında ilk sırada mavi, hınç, gölgesiz, dağ, deniz kavramları yer almaktadır. Bu sembollere bakıldığında şairin kendiliğini elinden alan düzene isyanı ve isyanın neticesinde meydana gelen bir dinginlik ve sonsuzun, sonsuz umudun kapılarını aralayan ya da kaybolmayı kolaylaştıran deniz imgesi ortaya çıkmaktadır. Deniz sonsuza açılan bir kapı ya da sakin bir yolculuk gibi yorumlanabilirken Nesrin Erbil şiirlerinde duaya açılan ellerin birleştiği ya da vatan hasretinin dindirildiği açık ve ferah mekanlardır. Şair kendi gerçeğini somut değerlerle anlatmaya çalışırken en önemli çıkış noktası bizim yani milletin yaşadığı acı ve haksız eylemler olarak belirler. "*Bir kelime ne kadar tekrarlanırsa, muayyen bir nispette kazandığı mana da o kadar artar.*(Kaplan, 2013, s.183)Nesrin Erbil de incelemeye aldığımız iki kitabında "mavi" sözcüğünü 133 kere

kullanarak mavinin içinde kaybolmayı ya da maviden yeniden doğmayı vurgular. Mavi sözcüğü alışılmadık bağdaştırmalar içerisinde kullanılarak sözcüğün tekrarındaki farklı anlamların okura yansıtılması belki de okurun dikkatinin, özgürlüğün içerisindeki tutsaklığı görmelerine olanak sağlamak için kurgulanmış olabilir.

4.1.2. Dili Kullanım Biçimi ve Dize/ Cümle Yapısı

Nesrin Erbil şiir dünyasını oluştururken deneyimlediği şiir gerçeğinde dış unsurların önemli olmadığını ancak bu unsurlardan faydalanılması gerekebileceğini vurgular. Şaire göre asıl olan şiirin mesajı, ulaşmak istediği noktadır. Şairin serbest ölçü ile kaleme aldığı şiirlerinde dizelerde kullandığı ses tekrarları mükemmel bir uyumu da ortaya çıkarır.

KAÇIŞ

Kimi koyu kimi kapalı

Ağıt

Dallarda dolaşır nefesin

(Erbil, 1998, s.105)

Bu dizelerde bütün kelimeler birincide 'k' sesi ikincide de 'd' sesi ile başlar. Şiirde tekrarlanan bu sesler ile de şiirde bir seremoni yaşanır. Dize örgüsü de bu öğelerin birleşmesi ile oluşur. Şairin konuşma dilinin özelliklerini taşıyan şiirinde ahenk, şiirin yapısını etkileyen unsur olarak belirlenir.

4.1.3. Kurallı Cümle(Düz Nesir Cümlesi)

ÖÇ

Yağmursuz bulutlar altında uyanacaksın

(Erbil, 1968, s.94)

GEÇMİŞTEN SES

Göz pınararıma dolar

Dış kapının zinciri seneleri kilitlemiş

(Erbil, 1968, s.89)

GÖÇ

Dualarımı çakallar çalmış

(Erbil, 1968, s.92)

4.1.4.Devrik Cümle

Susar gönlüm

Bir demet yaptım sana

(Erbil, Ağıt, s.95)

Güneşi yalınayak kişilere kaptırdıktan sonra

(Erbil, Göç, s.92)

Yabancı çimenlere yavaş bas geçtiğinde

(Erbil,Geçmişten Ses, s.89)

Düşlere sığmaz olmuş geceler

(Erbil, Düşler, s.44)

4.1.5. Soru Cümleleri

Bu körü nereye gider

Nerde biter

(Erbil, Meçhul,1968 s.102)

Nereye perişan ömrüm nereye

(Erbil Gölgeleler,1968 s.44)

Durabilir misin hep öyle Gülgün

(Erbil, Hayat Bestesi,1968, s.55)

4.1.6. Ünlem Cümlesi

Ey gönüller dileği ey aziz can tanesi

(Erbil, Gençliğe Sesleniş,1968, s.49)

Ey akşamları yanan Kerkük

(Erbil,1968,Yanan Şehir, s.32)

4.1.7. Kili Birleşik Cümle

Öyle bir boşluk ki

(Erbil,1968, Boşluk, s.24)

İstiyorum ki

(Erbil,1968, Dağlar, s.27)

Yollar ki geliş midir gidiş midir bilmeyiz

Yollar ki durmadadır giden ve gelen biziz

(Erbil,1968, Yitik Yollar, s.71)

Şiirlerde bazı sözcüklerin ya da seslerin aynı dize içerisinde tekrarı ahengi artırırken şiirlerde çoğunlukla devrik cümle kullanılmakla birlikte noktalama işaretlerinden de sadece virgül ve tırnak işareti kullanılmaktadır. Nesrin Erbil yaşamışlığın adı olan şiirlerinde dilin imkanlarını kullanmaya gayret etmiş ve açık anlaşılır bir şiir dili oluşturmayı başarmıştır. Şiirdeki dış yapı unsurlarını 7 şiirinde kullanmakla birlikte diğer şiirlerinde serbest ölçüyü kullanmayı tercih eden şair için sözcükler gerçek birer anlatım alanı oluşturmaktadır.

4.2. Üslup

Nesrin Erbil'in şiirleri üzerine yapılacak üslup incelemesinde, şairin şiir anlayışı, şiirsel arayışı, hayat akışındaki iniş ve çıkışların dikkate alınması gerekir, varılan yargılarda bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Şair şiirsel yolcuğunda aile kaynaklı birikimlerini Orhan Veli ve Cahit Sıtkı Tarancı gibi Türk şairlerin şiirsel söyleminden etkilenerek geliştirirken daha sonraları kendi üslubunu belirleyen Nesrin Erbil şiirlerinde yabancı kaynaklı sözcüklere rastlanmazken Türkçeyi yetkin bir şekilde kullandığı da görülür. Bu kullanışı şairin söylemi ile birleştiren şey ise şairin söylem gücünü ortaya çıkarır. Şair ile ilgili kısıtlı bilgiler nedeni ile şairin üslubunu oluşturduğu esinlenme kaynakları ya da kişileri ile ilgili yeterli bilgi edinilmediği için üslup incelemesinde şairin şiirlerinden yola çıkılmaktadır. Şiirlerinin hangi tarihlerde yazıldığı ile ilgili gerekli bilgilerin eksikliği nedeniyle üslup anlayışındaki gelişme ve değişimler açık bir şekilde verilememektedir.

4.2.1. Etkilenmeler

Nesrin Erbil çocuk yaşlarda şiir yazmaya başlar. Şiir anlayışının gelişmesine olanak sağlayan baba ocağında zengin bir kütüphanenin varlığı ve babanın destekleri söz konusudur. Kendi çabaları ile öğrendiği yabancı dillerin etkisi ile şiir yazmaya devam eden şair 1960'lı yıllarda Iraklı Türkmen şairler arasında şiir dilini hissettirmeye başlar. Bu süre zarfında tüm şiirleri Kardeşlik dergisinde yayımlayan Nesrin Erbil işlediği konular itibari ile de okurun üzerindeki etkisini artırır. Şiirlerindeki derinliği artıran çalışmalarında Orhan Veli ve Cahit Sıtkı Tarancı'dan da etkilendiği belirtilmektedir. Üslup incelemesine bakıldığında devrik

cümlelerin varlığı ve noktalama işaretlerinin kullanım oranı açısından Orhan Veli etkisi hissedilmektedir. Ancak bu esinlenme ve etkilenmeler şairin kendi sözcük imkanlarını genişletmesi ve yapay olmayan duyguların aktarımında kullandığı sözcük seçimleri ile asıl olanın ortaya çıkmasını kolaylaştırır. Bu bakımdan şair için ifade edilen sözcük işçiliği tabiri Nesrin Erbil'in sanat hayatındaki gelişmeler açısından da uygun bir sıfat olarak kabul edilebilir.

4.2.2 Soyut Dil ve Sembolik Anlatım

1960'lı yıllardan sonra şairin söylem gücünün etkisi ile hissettirdiği sembolik dil dize-lerde gücünü gösterir. İncelemeye aldığımız şiirlerde dönemi, yaşanan haksızlıkları ya da sindirilen bir dönemi önemsenen yanları ve unutulmaması gereken dönüm noktaları doğrudan değil ama imgenin etkileyici gücüyle okura sunma çabası görülür. Şiirlerde biçimden çok anlam önemli bir durak olarak karşımıza çıkar. İncelemeye aldığımız şiirlerde üslup ve anlam olarak farklılaşma yaşadığı dönemler kesin çizgilerle birbirinden ayrılmasa da *İki Şehir* adlı eserde yayımlanan son şiirlerin ilk şiirlerle kıyaslandığında daha karamsar ve yaşanan hayal kırıklığının en belirgin olduğu dönemleri ifade ettiği görülmektedir.

Nesrin Erbil şiirlerini toplumbilim ya da felsefenin dizgeli dili ile değil imgesel anlatımın imkanı ile kurar. Şiirlerin izleksel oluşumunda modern dünyaya, nesne ile sözcük arasındaki çatışmaya, bireyin belleğini oluşturan geçmişin unutulmaması gereken algıya yönelir. Soyutlamalarla ile var olan problemin detayında kendi gerçeğini ortaya koymaya çalışan şair soyutlamayı güçlendirmek amacı ile sıklıkla başvurulan alışılmadık bağdaştırmalar ile anlamın önemini azaltan söz dizilişini ortaya çıkarır. Bağdaştırmalar başlıklı incele-mizde bu konu üzerinde durulacağı için yinelemeye gitmek istemiyoruz. Bununla birlikte alışılmadık bağdaştırmaların soyut dil kullanımında oldukça önemli olduğunu belirtmek gerekir. İmgelerin sıklıkla kullanılması okurda imgeler arası zorunlu bir bağın kurulmasını gerektirirken şairin izleksek yapısının kurgusu da bu açıdan değerlendirilmiştir.

ALDANIŞ

Mavi bir el okşadı gözlerimi

Ağladım

Gözyaşlarımı kolye yaptılar

(Erbil, 1998, s.20)

ARTIK GEL

Uyan bak;

Yalınayak bir güneş kovalıyor çıplak gecelerimizi

(Erbil, 1998, s.21)

HINÇ

Yağmur gölgeme düşmeli

Islanmamalıyım

Ve geri dönmeliyim

Gölgeleri ıslak insanlar

(Erbil,1998, s.23)

MAVİ

Seni unutmak için

Hayallerimi martı kanatlarına takmış

Gidiyorum

Derken mavi insanlarla dolu

Bir yere varıyorum

(Erbil,1998, s.26)

YOLLARIN SONU

Nefesim açacak kapılarınızı

Geçtiğim yollarda

Taşlar ürperecek

Geceler titreyecek adımlarımda

Ağaçlar bükülüp yol verecek

Gerinmiş karanlık ormanlarda

(Erbil,1998, s.45)

Alıntıladığımız metinlerde de görüldüğü gibi, imgelerin birçoğunun alışılmadık bağdaştırmalardan seçilmesi söz dizimindeki anlamı soyut içerikli bir hale getirmektedir.

Nesrin Erbil şiirlerinde yaşanmışlığın ön planda olduğu görülürken, şiirlerin izleklerinde sözün ne olduğu ile nasıl söylendiği üzerinde de durulmaktadır. Zamanın yaşamsal bir

oluş olarak görülmesi, bilinçte beklenen uyanış, geçmiş algısının oluşması için kullanılan soyut dil söylemi farklı kılan unsurlar arasında yer almaktadır. Şair için nasıl söylemekten çok ne söylediği önemli olduğu için anlam daima daha fazla önem kazanmaktadır.

4.2.3.Nesneler Üzerinde Yoğunlaşan Somut Dil

Nesrin Erbil şiir dili olarak kullandığı somut dil ile soyut kavramları somutlaştırırken tasavvur ve hayalleri benzetmeler yolu ile anlatır. Varlığını akıl ve duygu varlığımız ile hissettiğimiz olgular, kavramlar, insanlığa ait sözcükler aracılığı ile okuyucuya aktarılır."Işık" kavramının kurtarıcı imgesine benzetilmesi, "kapının" bir kurtuluşa benzetilmesi, "çınarın" yaşamın en önemli tanığı olarak ifade edilmesi, "halının" geçmişin tanığı olarak ifade edilmesi, "çelişkilerin, alışılmadık hayallerin ve beklentilerin" mavi renk unsuru olarak verilmesi şiir dilini soyut olmaktan çıkararak somutlaştırmaktadır.

Şair anlatmak istediği psikolojik ve toplumsal görüngüleri somutlaştırarak vermek ister. Seçilen söz ve ifadeler, zaman ve yaşanmışlık detayları sözün değişik tablolarda kullanımını sağlamaktadır. Şiirlerde kullanılan somut dil maddenin anlatılmasından çok soyut durumların ifade edilmesini kolaylaştırmaktadır.Sanati, şiiri, her şeyden evvel yaşanmışlığın bir tablosu olarak gören şair, insani tükenişlerin yeri olarak da şiirsel söylemi tercih eder. Söylemlerinin ifade alanını; vefa, eşitlik, özgürlük, sevgi, ümit, hayal, geçmişe bağlılık...gibi soyut olgular oluşturmaktadır.

HALI

Sen, ailemin

Bir asırlık dostu,

Kimler gezinmedi üzerinde

Kimler!

(Erbil,1968, s.9)

SİGARA

Tablada unutulmuş sigara,

Yanmış

Sonuna kadar.

Birinin düşünceleri karışmış

Onun havada duran

Dumanına.

(Erbil,1968, s.11)

MAVİ

Derken, mavi insanlarla dolu

Bir yere varıyorum.

Bana mavi bir içki veriyorlar

Sarhoş oluyorum.

(Erbil,1968, s.19)

DAĞLAR

O kadar zalim olmayın dağlar

Bırakın varayım yurduma.

(Erbil, 1968, s.24)

BUĞULU CAMLAR

Karşımda duran

Buğulu camlara

Meçhul birisi, birşeyler çizmiş,

(Erbil, 1968, s.31)

Alışılmadık bağdaştırmaların yanında sıklıkla kullanılan somut dil şairin duygu dünyasının okura açılmasını sağlar. Bu açıdan şair nesneye ad olan sözcüğün anlamını değiştirerek, onu imgesel bir algılamaya açık hale getirmiştir.

4.2.2.1 Dildeki Sapmalar

Edebi eserlerin ötesine ulaşma gayreti her zaman olmuştur. Octavia Paz "*şiiysel yaratış"ın mevcut dile saldırı ile başladığını söylerken yine sanatın, görünen alışılmış ve sıradan olana karşı aldığı estetik tasarım ve yaratıcı imgelemin esasını oluşturduğunu belirtir.* Bu açıdan şairlerin yaratıcılıklarının dili kullanma yetenekleri ile doğru orantılı olduğu görülür.

Var olanın, en son yapılanın yani sınırın kuşatılmışlığından kurtulmak isteyen şair, dilin, dizenin biçim ve özünü kendi evreninde oluşturmak ötelere çağırısına cevap verebilmek için yeni arayışlar içine girer.

Şiir, şairin bilincinde meydana gelen değişim ve gelişmelerin şekillendiği resim olması açısından şairin üslubunu belirlemede oldukça önemlidir. Şiir dili, mevcut olanın üzerinde

yapılan değişikliklerle ortaya çıkarken Nesrin Erbil'in sözcükleri kullanım biçiminde doğal bir akış söz konusudur.

4.2.2.2. Sesbirimsel Sapmalar

Sesbirimsel sapma, genel dildeki bir sözcüğün ses değerleri üzerinde değişikliklere gidilmesi yolu ile ortaya çıkan sapmalardır.

YARALI KUŞ

Demir çemberler içinde unutulmuş

*Bir **arслан** hıncım*

...

Gerindi savaş yıllarının yayı

*Ta **Kerküğe** Erbil'e kadar*

(Erbil, 1998, s.12)

UNUTTUĞUM

Açtım saçlarımı tel tel

*Yollarını **süpürmeğe***

(Erbil, 1998, s.14)

ARTIK GEL

Kırılıyor bahara doymayan fidanlarım

*Taşlanıyor **meyvalar** dallarında*

(Erbil, 1998, s.21)

DERTLİ KUŞLAR

*Ey rüzgarların esiri **yaşıyan** kuşlar*

Geldiğiniz yerler güzel olmalı

Hazin nağmelerinizde gariplik var

*Derdini **taşayan** derdimi **taşayan***

(Erbil, 1998, s.35)

GERÇEK HAYAL

Onar meşale yanıyordu

Yüzbinlerce koşuyordum

...

Uğruna ölünen yurt

Uğrumuzca **yaşıyacaktı**

(Erbil, 1998,s.36)

Şiirlerdeki arslan (aslan), Kerküğe (Kerküt'e), süpürmeğe (süpürmeye), meyvalar (meyveler), yaşıyan (yaşayan), yaşıyacaktı (yaşayacaktı) sesbirimleri üzerinde değişiklikler yapılmış, şiirlerdeki ritmik akış sesbirimdeki sapma aracılığı ile sağlanmıştır. Şair şiirlerinde biçimsel değişiklikler ya da çeşitlemeleri sesbirimsel değişiklikler yolu ile oluştururken duyguların anlatımında kullanılan somut dil konuşma havası içerisinde sunulmaktadır.

Sesbirimsel sapma, anlamsal bir içerik taşıırken şiirin biçimsel kuruluşunda da etkili olmaktadır. Ses denkliklerinin kurulabilmesi ölçünün kurulmuş yapı içerisindeki kurgulanışı şairin şiir dilini önemseydiğini de göstermektedir. Bu bağlamda Erbil şiirlerinde görülen sesbirimsel değişimlerin sebep olduğu sapsmalardan birkaçını tablo olarak şöyle ifade edebiliriz.

İ.Ş., 40	yaşamağa	Yaşamaya
İ.Ş.,40-	çırağ	Çıracak
İ.Ş. 45	örtülmeğe	Örtülmeye
İ.Ş., 45	başlıyacak	Başlayacak
İ.Ş., 45	bağlıyamazsınız	Bağlayamazsınız
İ.Ş., 50	bazan	Bazen
İ.Ş., 50	çözmeğe	Çözmeye
İ.Ş., 53	Kerküğüm	Kerkük'üm
İ.Ş., 62	Tebrike	Tebriğe
İ.Ş., 62	Bağdad	Bağdat
İ.Ş., 65	kardaşa	Kardeşe
İ.Ş., 71	sed	Set
İ.Ş., 77	istemiyerek	İstemeyerek
İ.Ş.,	gelmiyeceksin	Gelmeyeceksin
İ.Ş.,	çeviremeyecek	Çeviremeyecek
İ.Ş.,	alamıyacaksın	Alamayacaksın
İ.Ş.	bekliyeceğim	Bekleyeceğim

Sesbirimsel sapmada, sözcüğün sesleri üzerinde değişikliğe gidilmektedir. Bu aynı zamanda yazımsal sapmalara da neden olmaktadır. Sesbirimsel ve yazımsal sapmalar şiir dilinin etki alanını değiştirmekle birlikte şairin söylem gücünü de etkilemektedir.

4.2.2.3.Yazımsal Sapmalar

Yazımsal sapmalar, şiir türünün kendine özgü yazım düzeni ve ölçüt dilin yazım kurallarının değişikliğe uğratılması ile oluşan sapmalardır.Şiir türünün en geleneksel özelliklerinden biri olan her dizenin büyük harfle başlaması buna örnek gösterilebilir. Şiiri düz yazıdan ayıran kurallardan birisi olan bu unsur zorunlu bir durum olmamakla birlikte geleneksel şiir kurallarının dış yapı unsurlarından sayılmaktadır.

Nesrin Erbil'in incelemeye aldığımız şiirlerinin tamamında bu kurala uyulmuştur. Ancak şiirlerin birkaçında dize içerisinde büyük harf kullanılmıştır.

ANNEME

Sen **Cennet** kapısının müjdeleyen şehidim

....

Anarken **Kasımları** sızlamada her yanım

(Erbil, Kerkük Şehitlerine, s.65)

Dudağıma götürdüğüm bardakta sen varsın

Bir **Nisan** yağmuru gibi serin anneciğim

(Erbil,1998, s.58)

Şiirlerde sözcüklere bağlı kurulmuş yazımsal sapma örnekleri de vardır. Nesrin Erbil aşağıda yer alan şiirlerinde yer alan kelimeleri genellikle sapmaya uğratmıştır.

ŞEY

Birşeyler söyle" derdim

(Erbil, 1998, s.42)

BUĞULU CAMLAR

Meçhul birisi **birşeyler** çizmiş

Birşeyler çizmiştim

(Erbil,1998, s.38)

4.2.2.3. Sözdizimsel Sapmalar

Dilbilgisel sapma olarak da bilinen sözdizimsel sapma, ölçüt dil bilgisinin kurallarını bozma ile gerçekleşir. *Özdemir İnce, sözdizimsel sapma için:"Sözdiziminde kurallara aykırı kullanımlar, sözdiziminde sapmayı oluşturur."* (İnce, 1992, s.43) Bu yolla yeni bir anlam ortaya çıkmaktadır. Sözdizimindeki bozulma anlamsal sapmayı be alışılmadık bağdaştırmaları da beraberinde getirir. Bağdaştırmalar ayrı başlık altında inceleneceği için burada birkaç örnekte sözdizimsel sapma örneği görebiliriz.

UNUTTUĞUM

Öptüm yaprakların tozunu

Rüzgar yardı dudaklarımı

Kanımın dolaştığı damarlarımı

Köprü yaptım uçurumlarına

(Erbil,1998, s.14)

DENİZ RÜYASI

Bir şehir vardı

Gümüşi sularında yıkanırdı güneş

(Erbil, 1998, s.24)

YOLLARIN SONU

Alına basacağım zifiri karanlığın

Gözlerim gözlerinde bulacak gözlerini

(Erbil,1998, s.45)

4.2.2.4. Anlamsal Sapmalar

Şair, kullandığı sözcük dünyası ile düşüncelerini ve tasarımlarını en etkili şekilde sunmak için dilin tüm imkanlarını kullanır. Dili etkileyici şekilde kullanmanın önemini bilen şair, sözcüğün genel dil içerisindeki anlamına bağlı kalmayabilir. Anlambilimde yan anlam, çağrışımsal anlam... gibi anlamlarla tanımlanan yeni bir anlam üretimine olanak sağlar. Bu süreç ise alışılmadık bağdaştırmalar, eğretilmeler ile oluşturulabilir. Alışılmadık bağdaştırmalar ve eğretilme okurun alışık olduğu sözcüğün dizim kuralının dışına çıkarak okurun

dikkatini çekecek şekilde kullanılmalıdır. Bu durumda da sözcükler birbiri ile ilişkisini değiştirerek farklı bir anlam deryası oluşturur. Genel anlamın ötesinde oluşan bu anlama da anlamsal sapma denir.

UNUTTUĞUM

Mavi dualar dilendim

Bahtsız insanların eceline

Irmak ırmak uzayan parmaklarıma

On meşale yaktım

(Erbil,1998, s.7)

ALDANIŞ

Tuzlu sularla yıkadılar beni

Balıklar ağladı çıplaklığıma

Martı kanatları döktüler üzerime,

Gülümsedim

Dudağım yarıldı

Mavi bir el okşadı gözlerimi

(Erbil, 1998, s.13)

ARTIK GEL

Uyan bak;

"Yalınayak bir güneş kovalıyor çıplak gecelerimizi

Sisliyor pembe semaları

Ateşten bir masal uykusu

Alev alev ırmaklara örülen

Zafer taklarım sökülüyor

(Erbil, 1998, s.21)

GERÇEK HAYAL

Her taze sabah ağartırken

Solmuş düşüncelerimi

Büyüdü kuşlar yalnızlığında

(Erbil,1998, s.36)

GECE

İpek ayaklı kedim pencereye tırmanır

Islak karanlıklar dolaşır boynuma

(Erbil,1998, s.64)

GÖLGELER

Dünya lamban neden bu kadar sönük

Yıldızların sönmüş rüzgar uykulu

Gece savrulmada rüyalar bir yük

Bütün gözler yaşlı gözler buğulu

(Erbil, 1998, s. 90)

İKİ ŞEHİR

Dualarımı çakallar çalmış

Tutsak kişiler gibiyim

Kapkaralık bir evren sarmış etrafımı

(Erbil, 1998, s.93)

dizelerindeki "ırmak ırmak uzayan parmaklar", "Boyna dolaşan ıslak karanlıklar", "dua çalan çakallar", "sabahları ağartan taze baharlar", "Hayalleri kovalayan çıplak ayaklı güneş" "ateşten bir masal uykusu", "şairin çıplaklığına ağlayan balıklar" gibi kullanımlar anlamı metin içerisinde üretilen imgesel bir uygulamadır. Oluşan imgelem dünyasını anlamlandıracak okur kendi dünyasında yeni bir dünya oluşturmaktadır.

Bu türden olan anlamsal sapmaları alışılmadık bağdaştırmalar ve imge konusu içinde ele alacağımız için diğer şiirler üzerinde durmayacağız.

4.2.1.5. Tarihsel Dönem Sapmaları

Art zamana göndermelerde bulunabilme amacıyla şairin metin içine art zamanlı sözcükleri almasıyla oluşan sapmalardır. Bu sapma ile hem anlamsal hem de biçimsel göndermeler yapılır.

Nesrin Erbil şiirlerinde tarihsel sapma örneği bir şiirde görülür.

Kalasıyam

Solmayan lalasıyam

Uzat eliv ver mene

Erbil'in balasıyam

Kalasına

Ağına karasına

Hak mene bir dil verip

Merhemem yarasına

(Erbil, Sayın İhsan Doğramacı'ya)

YOLCU SERAP

Müsavidir bu yolda ağlayanlar gülenler

Sana müşfik kucağı toprak ana saklıyor

(Erbil,1998, s. 25)

4.2.2.6. Sözcüksel Sapmalar

Şiir dilinde, arkaik ya da yeni türetilen sözcük kullanılması ile ortaya çıkan sapmalardır. "Olağan dilbilgisindeki kök ve eklerle uyuşan ya da uyuşmayan yeni kök ve ekler aracılığı ile türetilmiş sözcük kullanımı bu sapmayı belirler. (Özünlü,1992, s.47) Şairin kullandığı her bir kelime onun dünyasında arı bir anlam ve görev üstlenmektedir. Şairin kendi tasarımları ile oluşturduğu ilişkiler yumağında sözcük kullanımı oldukça önemlidir. Bu açıdan Nesrin Erbil şiirlerinde çok fazla değişik yapıda sözcük kullanımı olmamasına rağmen bu başlık altında inceleyeceğimiz şiirleri de bulunmaktadır.

ALDANMIŞIZ

Devrimler seller gibi eserler yıkmadadır

Yiğitler toprak gibi toprakta yatmadadır.

Güller kiömrüm gibi eriyip solmadadır

Güller ki ardım sıra süzülüp akmadadır

(Erbil,1998, s.30)

DİLEK

Bir çırağ isterim

Sönmez

(Erbil, 1998, s.41)

MEÇHUL

*Kimin Şu kapanmış kapılar
Bu türden dönen değirmen kimin
Bu iğri büğrü küçeler
Nerede biter*

(Erbil,1998, s.102)

RÜYA

*Savgun bir at gibi koŐuyorum
Ellerim yalvarıŐlı
Ulu parmaklara uzanıyorum
Ve en son çizgide halsiz
Ayrasmadan uyanıyorum*

(Erbil,1998, s.106)

SİTEM

*Gel **ilinsin** nefesimiz birlikte
Gel masalımıza yeniden baŐlayalım*

(Erbil, 1998, s. 107)

UYANIŞ

*Unutulmuşum **çapraşık** sokaklar ortasında
İnatçıl arzular kemirmiş içimi*

(Erbil,1998, s.118)

ALDANIŞ

*İpinden kopmuş rüzgar önünde savrulacaksın
Koşacaksın tuttuğun yolun sonuna dek
İğri bir güneş çıkacak önüne*

(Erbil, 1998, s.119)

VEDA

*Yüklü akşamın çökmüş omuzlarına
İğri bir yağmur yağtıyordu*

(Erbil,1998, s.120)

Nesrin Erbil şiirlerinde kullanımı olmayan ya da şairin kendi dünyasının anlatılmasında anlam kazanan yukarıdaki örnekler olağan dil içerisinde olmamasına rağmen anlamlarına bakıldığında şiirin kendi içerisinde bir anlam bulutu oluşturduğu görülmektedir. Şair çok fazla sözcük oyunlarını kullanmasa da bazı şiirlerinde yer alan bu sözcükler ile sözcüksel sapma örneği oluşmaktadır.

4.2.2. Yinelemeler

Şiirde yinelemeler şiirin ahengini artıran önemli bir dış unsurdur. Şiirde ses veya kelime tekrarı okurun dünyasında şairin asıl söyleminin belirmesine olanak sağlar. Sıradan bir sözcük şiir dili ile ayrı bir anlam ve biçim kazanabilir.

Nesrin Erbil'in şiirlerinde yinelemeler şu şekilde incelenir:

Ses yinelemeleri

Sözcük ve İbare yinelemeleri

Blok yinelemeler

4.2.2.1. Ses Yinelemeleri

Şiirde ses tekrarına aliterasyon denir. Hem anlam hem de ses değeri bakımından şiirin asıl zenginliğini bu yinelemeler oluşturur.(Korkmaz,2002, s.308)

UYANIŞ

beyaz bir bulut sarmış saçlarımı

(Erbil,1998, s.118)

BAŞTAN

Kollarım kalmadı tutacak

(Erbil,1998, s.24)

ÖÇ

Damla damla dökülmekteyim anılara

(Erbil, 1968, s.94)

KAÇIŞ

Körpe çocuklar kederli

(Erbil,1998 s.94)

AĞIT

Dallarda dolaşır derin

(Erbil,1968, s.95)

YİTİK YOLLAR

Beklerken herkesi herkesin beklediği yerde

Beklenen bekleyiş yolunu bekledim

(Erbil,1968, s.71)

GERÇEK HAYAL

Her insan hür

(Erbil, 1968, s.29)

ALDANMIŞIZ

Günler dizilip gider her gün aynı biçimde

(Erbil,1968, s.23)

Yukarıdaki örnekler şiiirlerde ses tekrarlarını şiire ahenk katmak amacı ile kullanıldığını göstermektedir. Şairin sözün imkanlarını ses yolu ile kullanma gayreti ben de meydana gelen kargaşa ya da uyumu dile getirmenin en doğal ve etkileyici yolu olarak belirlenmiştir. Bu çaba yaşatılan düzensizliğe sembolik bir düzen kurma gayreti de olabilir.

4.2.2.2. Sözcük ve İbare Yinelemeleri

Nesrin Erbil şiiirlerinin bir kısmında kelime ve ibare yinelemelerine rastlanmaktadır. Dize içerisinde aynı sözcüğün tekrar edilmesi ile oluşan yapıya yineleme denir. Tekrar edilen sözcük şiirin ses düzenini belirli bir şekilde etkilemektedir. Bu süreci de yaşanan durumun zamana dağılmasında yani yaşanan duyguların en derine inmesini beklemesine bağlayabiliriz.

RÜYA

Meçhul bir yerdeyim

Uzun uzun serviler

El açmış pembe semalarına

Gürül gürül sular akıyor

....

İnsanlar görüyorum

İnsanlar

...

***Kimi** mesut kimisi meyas*

***Kiminin** elinde çekik*

***Kiminin** bomboş elleri*

(Erbil, 1998 s. 17)

ARTIK GEL

***Irmak ırmak** dağılan*

***Damar damar** yayılan*

(Erbil, 1998, s. 21)

DENİZ RÜYASI

***Ben** garip*

***Ben** acı hakikatler rüyasında*

(Erbil, 1998, s.24)

MAVİ

*Derken **mavi** insanlarla dolu*

Bir yere varıyorum

*Bana **mavi** bir içki veriyorlar*

.....

*Allahın **mavi** olduğuna inanan çocuklara*

Masallar anlatıyorum

***Mavilikten** pay alarak*

*Ve bütün **mavileri** sende buluyorum*

(Erbil,1998 s.26)

4.2.2.3. Paralel Yinelemeler

Şair bu tür yinelemeleri genellikle dize başlarında kullanmaktadır.

ALDANMIŞIZ

Güller var alev alev açar hazan bahçemde

Güller ki ömrüm gibi solmadadır

Güller ki ardım sıra süzülüp akmadadır
(Erbil, 1998, s.23)

RÜYA

Kiminin elinde çekiç
Kimin bomboş elleri

(Erbil, 1968 s.10)

ARTIK GEL

Gel ısıtsın alevlerin
Gel parlatsın karanlık gecelerinin yıldızı
Gel yüzün şafaklarımız zerinde

(Erbil,1968, s.14)

YİTİK YOLLAR

Yollar ki geliş midir gidiş midir bilmeyiz
Yollar ki durmadadır giden ve gelen biziz
Buğulu camlar
Bir şey değil ama
Bir şey değil

Bir şeyler çizmiştim

(Erbil,1968, s.71)

GENÇLİĞE SESLENİŞ

Sensin bütün bizlerin emeli can dileği
Sensin bu yurda bekçi sinsin demir bileği

(Erbil,1968, s.49)

ANNEME

Ne gözlerime gülen
Ne ellerimi okşayan var

(Erbil,1968, s.52)

MÜJDE

Unutur mu öksüzler dökülen kanlarını

Unutur mu anneler kuruyan yaşlarını

(Erbil, 1968, s.56)

KERKÜK ŞEHİTLERİNE

Senin uğruna cana fedayı bileceğiz

Senin için savaşıp senin için öleceğiz

(Erbil, 1968, s.60)

YALNIZLIK

Uzarken yollar yollarca

Uzarken adımlar dolusu yorgunluk

(Erbil,1998, s.69)

Paralel yinelemeler ile şiir dilini zenginleştiren şair iki eserinde zıt paralel yinelemelere değinmemiştir. Şairin incelemeye aldığımız iki eserinde toplam 92 şiirde dil ve üslup açısından dikkatimizi çeken en önemli noktalar; şairin şiirlerinde genel anlamıyla konuşma diline yakın ifadeler kullanmasıdır.

Kerkük Şehitlerine ve *Gençliğe Seslenişi,Artık Gel* şiirlerinde slogan dilini kullanmıştır. Bununla birlikte şairin şiirlerinde devrik cümlelere fazlaca rastlanmakta ve cümleler bir alt dizede tamamlanmaktadır.

ÇAĞRI

Bir kirpik çırpısında

Kaybettim seni

Şimdi bana

Masal şehirleri kadar

Uzaksın

(Erbil, 1998, s.47)

Çağrı şiirinde olduğu gibi şairin *Yaralı Kuş*, *Unuttuğum*, *Rüya*, *İki şehir*, *Artık Gel*, *Hınç*, *Deniz Rüyası*, *Uzak Rüya*, *Özlenen Ülke*, *Boşluk*, *Gerçek Hayal*, *Yanan Şehir*, *Düşünce*, *Çağrı*, *Karanlık*, *Yabancı* ... şiirlerinde de aynı durum söz konusudur. Şiirlerde noktalama işaretlerinin pek kullanmaması da dikkat çekicidir. Anlam bulanıklığını ortadan kaldırmak

ya da ifadeye daha etkileyici olma imkanı sunmak için kullanılan noktalama işaretlerinden sadece virgöl ve tırnak işareti kullanılmaktadır. Soru cümlelerinin sonunda soru işareti kullanılmamıştır. Bununla birlikte şair önemli bulduğu ya da okurun dikkatini çekmek istediği kelimeleri tırnak işareti içinde verir. İncelemeye aldığımız iki eserde de Kerkük, Erbil ve İhsan doğramacı adları özel ad olarak kullanılmıştır.

4.3. Bağdaştırmalar

İki veya daha fazla sözcüğün bir araya gelmesi ile oluşan anlam bütünlüğüdür. Sözüün anlamının çoğaltılmasında önemli bir nokta olan bağdaştırmalar, aynı dil yapısı içerisinde bulunan ortak bir kurulumdur. Bağdaştırmaların kullanım alanındaki tekrarı ve kullanım alanı dil içerisinde ortak payda olan dilsel kodların oluşumunu da etkilemektedir. Dili hem anlam hem de biçim olarak farklı yapılar içerisinde kullanan şairler bağdaştırmalar ile oluşan yapıyı bozarak kendi söylemlerini oluşturmaktadır. Toplumsal anlamda dilin görevi bir amacın iletilmesi iken sanatsal anlamda böyle bir görevi yoktur. Şiir dili Roman Jakobson'un ifadesi ile *şiiresel işlev* amaç edinir. Sözüün şiiresel kullanımındaki en önemli faktörlerden birisi olan alışılmadık bağdaştırmalar da şairlerin şiiresel oluşumlarında oldukça önemli bir yer tutarlar.

Birbirini herhangi bir şekilde veya sürekli olarak yadsıyan, ama karşılıklı olarak da birbirini etkileyen ve bu etkileşimden şiiresel güçle yüklü bir imgenin doğduğu, en az iki göstergeden oluşan söz birleşimine alışılmadık bağdaştırma adı verilir. (Kantel, 1978, s.58) Nesrin Erbil dilin şiiresel işlev alanı olarak kabul edilen alışılmadık bağdaştırmalar alanını şiirlerinde kullanır.

UNUTTUĞUM

Mavi dualar dilendim

Bahtsız insanların eceline

Irmak ırmak uzayan parmaklarımı

(Erbil, 1998, s.45)

Mavi dua ibaresi şairin mavi rengine yüklediği anlamın kutsallığını ifade ederken dua insanın kendini yaratana en yakın, en çaresiz ve en samimi şekilde sunduğu duygu yoğunluğunu ifade etmesi açısından mavi renginin sonsuzluğu ile birleşerek sözüün karmaşık bir duygu yoğunluğu oluşturmasını sağlar. Şair insanlığın çaresiz kaldığı ölüm gerçeğini de sadece bahtsız ve mutsuz insanların yaşayacağı gerçeği ile bağdaştırmaktadır. İnsana ait uzuvların

sınırlı yaradılışı da yine imkanın sınırlarının zorlanması ile ırmak gibi akan ve değişen bir sızıya benzemektedir.

ARTIK GEL

Yalınayak bir güneş kovalıyor çıplak gecelerimizi

Sisliyor pembe semaları

Ateşten bir masal uykusu

(Erbil,1998, s.68)

Güneş evrenin en büyük ısı ve ışık kaynağı kovalama eyleminin öznesi biçiminde verilir. Kovalanılan şey ise hiçbir zaman yakalanması mümkün olmayan gece yani zamandır. Güneşin doğuşu gecenin kaybolması iken bu zamansal değişimin düşman kovalamacasına dönüştürülerek verilmesi Nesrin Erbil şiirlerinde doğa teminin ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Masal tecrübelerin süslü anlatımı ve hayal dünyasının renkli aktarımı iken şairin söylem dünyasında yakıcılığı ve yıkıcılığı ile bilinen ateşle bağdaştırılarak verilir. Şiiri okura yansıyan yanında güç olumsuzunu temsil ederken masal, uyku gibi olumlu durumlarda şairin uyutulan yok sayılan gençliğinin temsilidir. Şiir şairin durum değerlendirmesi ve bir sonuç çıkarılması ile son bulur.

HİNÇ

hayaller hakikatler karanlığında

yeşil yeşil büyümeli endişem

(Erbil,1998,s.16)

Gerçekler karşısında kararan hayaller ve bu yaşamsal zorlukların derin işleyişinin dile getirilmesi ile başlayan şiirde yeşil ve büyüme gibi olumlu isim ve eylemleri olumsuz bir durumun sonucu olarak verilmektedir. Endişe kişinin içini kemiren, varlığını dolaştıran garip bir duygu akışı iken sakinlik ve doğanın simgesi olan yeşil ile birlikte verilmektedir. Şiirlerde dikkat çeken önemli bir nokta ise yansıtılan olumlu durum ve eylemler karşılaştırıldığı olumsuz eylemler karşısında yetersiz ve etkisiz kalmaktadır. Bütün bu duygu aktarımı ve benzetme şekilleri, şairin dünyasından bilerce kez işlenen sözcüğün ulaştığı manaların derinliğini gösterir.

YOLLARIN SONU

Rüzgarlar beni bağlayamazsınız

Alnına basacağım zifiri karanlığın

...Bekle beni titrek karanlıklar içinde

Kahverengi bir savaş başlıyor ufkumuzda

(Erbil,1998,s.67)

Yolların Sonu adlı şiirde şair rüzgarı kişileştirirken doğanın doğal akışı içerisinde kendine bir mücadele alanı oluşturur. Nesrin Erbil şiirlerinin temel izleklerinden biri olan geleceğin güzel olacağına olan ümit doğaya karşı savaşma ile sembolleştirilerek verilir. Şair doğa öğeleri ile mücadele halinde verdiği ben öznesini toplumsal bir karşı duruşun sembolü olacak şekilde okura sunar.

Karanlık, siyah rengin ürkütücülüğü ve gecenin soğukluğu ile birleşirken olumsuzlanan savaş durumu da masmavi ufku kahverengiye dönüştürür. Şair kullandığı gelecek zaman eki ile, ben öznesinin eylemdeki kararlılığını basmak eylemi ile bütünleştirerek verir. Öyle bir ben vardır ki karşıda zifiri karanlığı bile titrek ürkek göstermektedir. Şair şiirin bazı bölümlerinde gelecek zaman bazı bölümlerinde ise şimdiki zaman eylemleri kullanırken şairin birçok şiirinde karşımıza çıkan geçmişi geleceğe taşıma endişesi ile oluşan zaman çatışması da ifade edilir.

GÖLGELER

Dünya lamban neden bu kadar sönük

Yıldızlar sönmüş rüzgar uykulu

(Erbil,1998,s.71)

Gölgeler şiirinde şairin kullandığı '*Dünya lamban*' ibaresi kişinin dünyalık hayattaki farkındalık yaratmaya yarayan her şeydir.. Lamba karanlığı aydınlatan suni bir araç iken aynı zamanda bireyin etki alanını göstermesi açısından da semboliktir. Kişinin dünyayı okuma gayreti ya da eylemlerini ifade eden dünya lambasının sönüklüğü de kişinin tükenmişliğine dikkat çekmek açısından önemlidir.

Şairin son dönem yazdığı şiirlerin ortak izleklerinden kabul edebileceğimiz umutsuzluk durumu yıldızların, sonsuz ışık demetinin sönmesi şeklinde ifade edilir. Aynı dizelerde yer alan ses ve hareketin sembolü olan rüzgar insana ait uykulu olma durumu ile verilirken Nesrin Erbil şiirlerinin temel yapı taşlarından olan doğa öğeleri yaşanılanları somutlaştırmada oldukça etkili bir şekilde kullanılır.

Dizelerde anlatılanları farklı bir boyuta taşıyan imge, şiirin temel unsurlarından biridir.Şiir bilinen sözler ile bilinmedik sözler kurmaktır (Blanchot, 1993, s.47) diyen M. Blanchot şairin anlamsal derinliğini ifade etmektedir. Bu açıdan Nesrin Erbil şiirlerinde de kullanılan bağdaştırmalar ile bilinenden bilinmeyene bir yolculuk söz konusudur. Yaşanılan

gerçeklik ya da hayal edilen durumların anlatım alanını genişleten bağdaştırmalar ile okur ters yüz edilerek düşündüklerinin asıl olan ile ilişkisi açısından kişisel bir değerlendirme yapmasını sağlar. Nesrin Erbil şiirlerinde de yaşanan acılar ile şekillenen dize, insanı yeniden kurmaktadır.

5. İMGE VE SEMBOL DÜNYASI

Okur için metnin yeniden her bir okunuşunda dönüşümünü değişimini ifade eden bir öteye taşıma anahtarı olan imge:*Yunanca, meta: öte aşırı ve pherein: taşımak yüklenmek* (Durmuş, 2011, s.487) *sözcüklerinin birleşmesi ile oluşmuş iki kavram olan imge öteye taşımak anlamına gelir.* (Ziss,1982,s.167-169) Şairin asıl gerçekliğinin en önemli sembolü olan imge edebi metnin her bir dizede yeniden anlamlandırılmasını sağlar. İmgenin temel özelliği olan tasarım¹okurun donanımı, hayal dünyası ve biçimlenişi ile doğrudan ilintilidir. Şiir dilinin kullanım özelliklerinden biri olan imge şairin içselleştirdiği ya da uzağında durduğu yaşamsal değerlerin varlık sebeplerinin inanışların ve önemlisi de belleği dolduran yaşanmışlıkların birer gösterge aracıdır. Sözcüğün birinci ve ikinci anlamından farklı olan ve asıl derinliği içinde barındıran imge okura anlamı genişletme ve tekrar tekrar anlamlandırma olanağı sağlar.

İmge yeniden doğuş ya da yeniden yorumlama iken, sembol bir timsaldir. Sembolde göstergenin anlamı başka bir öge ile gösterilir. İmge de birçok anlam söz konusu iken sembol tek bir anlamı ifade eder. İmge her bir açılıştta yeni bir anlam doğurur. Simge ve sembol anlamları değişmez oysa imge her bir yorumda farklı bir resim çizer. Dolayısıyla imge daha kapsayıcıdır. Sembol sözcüğün anlamının taşıyıcısı iken, imge söz diziminin taşıyıcısıdır. İmgenin oluştuğu söz dizimlerinde kelimelerin yerine başka bir kelime getirilemez. İmgenin daima yorumlanmaya açık bir tarafı söz konusudur. Çelişkilerin uyumsuzlukların ve değişmelerin içerisinde imgenin kendini fark ettirir.

İmge zihinsel tasarıma olanak sağlarken okurun esere baktığı pencerenin dışa vurumudur. Avner Ziss deimgeyi "*nesnel dünyanın öznel tasarımıdır*" (Ziss,1982,s.166-169) şeklinde ifade eder. Düşünceyi daha etkileyici bir güç, tasarım haline getiren imge eserin dinginliğinin altındaki dalga gibi esere ayrı bir giz de katar. Şiiri dilinin bulmacası olan imge incelemeye aldığımız şiirlerde de yer almaktadır. Nesrin Erbil'in şiirlerinin biçimlenişindeki sade tavrı şiirlerin imge dünyasında şekillenmesini engellemez. Şair etkilendiği şairler ve seçtiği biçim itibari ile söz oyunlarına çok fazla itibar etmese de şiirlerin uzun yıllar Irak'ın en beğenilen şairleri arasında yer almasını sağlayan etmen olarak şiirlerinde kullandığı anlam

biçimi ve gizi olduğu düşünülebilir. Şairin şiirselliğini ve şiirlerinin etkileyiciliğini belirleyen yaşanmışlık,sözcüklerin yeniden tasarımı ile mümkün olmaktadır. Şairin tüm şiirlerinde şairin zamanda ve uzamdan daima bir ayrılış ve bu ayrılışın yarattığı özlem duygusu ağır basmaktadır

YARALI KUŞ

Arzularım demir çember içinde unutulmuş

(Erbil,1968, s.5)

Demir çember şairin arzularının, yaşamsal değerlerinin, isteklerinin, beklentilerinin, yok edici unsuru, kırılmaz gerçek yanını temsil eder. Unutmak eyleminin nedeni insanlığın içine düştüğü kaotik durumlar ve şairin varlık alanını ihlal eden dış güçlerdir. Arzu kişinin nefsi ile mantığının çatıştığı bir durumda ortaya çıkarken şair çok da alışıktığımız ben duygusu sarmalında kaldığı ve unutulduğu duygusunu okura vermektedir;

UNUTTUĞUM

Mavi dualar dilendim

Bahtsız insanların eceline

(Erbil, 1998, s.14)

Şairin incelemeye aldığımız eserlerinde 133 kere tekrar ettiği mavi sözcüğü kimi zaman soyut bir kavram kimi zaman somut bir kavram olmakla birlikte birkaç şiiri hariç sıfat olarak kullanılmıştır. Şair maviliklerden, gökyüzünün ululuğundan ve sonsuzluğundan yardım dilemekte ve kendi insanının ölümüne duyduğu acıyı ecel kelimesi ile dile getirmektedir. *Halt, Sigara, Boşluk...* şiirlerinde imgeye rastlanmamakta fakat asıl hissettirilmek istenen farklı kavramlar yolu ile verilmektedir.

Şiir iklimini imge dünyasını zorlu bir coğrafyanın çetin şartlarından alan Nesrin Erbil, gördüğü ve etkisi altında kaldığı dünyayı kendi bakış açısı ile okuyucuya verirken imgenin zengin dünyasından faydalanır. Dua evrensel bir doyum ve ruhsal bir terapi iken şair için acı olan ecel kavramı ile beraber verilir. Ben öznesi biz öznesinin yaşamsal döngüsü içerisinde üzerine düşeni yapar ve ecel bekleyen bizin ölümüne yardımcı olacak dua seremonisini gerçekleştirir. Ecel dünyalık yaşamın sonu, arzuların ve ihtiyaçların bittiğinin kanıtı iken şair için dua ile istenilen bir durum haline getirilir. Yaşanmışlıkların içinden çıkıp dizeye

hükmetmenin gücünü gösteren şair için halkı için en iyiyi istemede de görev üstlendiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

ARTIK GEL

*Yalınayak bir güneş kovalıyor çıplak gecelerimizi
Sisliyor pembe semaları
Ateşten bir masal uykusu*

(Erbil,1998, s.21)

Edebi söylemlerin oluşumunda, alt yapısında şairin yaşanmışlıklarının önemi yadsınamaz. Nesrin Erbil' de küçük yaşlarda ayrılmak zorunda kaldığı özüne olan özlemi ve bu özleme neden olan yalancı ve tüm insani değerlere yabancı, dünyayı mekansızlaştırma ve ötekilerini çoğaltıp her şeyde hiç bir şey yaratma arzusunda olan tarafa isyan, sitem niteliğinde yazdığı şiirlerinde gerçeğin en acı görünüm ve gerçekleşen yıkımlar karşısındaki çaresiz hali dile getirir.

Dünyanın tek ve en büyük enerji ve ışık kaynağı olan güneşin, insanın mahrum yanlarını kapatan, her şeyi birbirine benzeten, özellikleri yok sayan bir dünya çizen karanlığı kovalarken, gerçeği aralamak ya da insanı kendi gerçeğinden uzaklaştırmak isteğine şair de anlam verememektedir. El açılan sema, derinleşen dünyanın tek gerçeği sema, pembeye, hayale, gerçeği yok eden düzene inat çevrelenmektedir. Ateş ve uyku aynı düzen içerisinde yer almak zorunda kalırken insanın zihinsel tasarımında önemli bir yerde bulunan masal insanlığın gerçekler karşısındaki kandırılışını imler.

MAVİ

*Derken mavi insanlarla dolu
Bir yere varıyorum
Avutuyorlar mavice
Allahın mavi olduğuna inanan çocuklar var*

(Erbil, 1998, s.26)

Şair, mavi rengini ulaştırmak istercesine insanın bulunduğu her yere ulaştırır. İnsanın, avutulmaya ihtiyacı olan bir dünyanın kurtuluşu, yine mavi rengindedir. Soyut ve somut tüm kavramlar mavi rengin dinginliğinde buluşur. Mavi rengin yoğunluğu derinliği insanın kurtuluş umudunu ya da kendine çekilmesini sağlar. Mavi dua mavi çocuklar ya da mavi

Allah denizin özgürlüğün sonsuzun en çok yakıştığı maneviyatın, teklüğün ve saflığın temsili olan çocuk Allah ve dua isimlerine verilmesi şairin şiirsel evreninde geniş yer kaplayan umudun en önemli taşıyıcısıdır. Sonsuz merhamet sahibi Allah, saflık abidesi çocuk ve bu iki değeri evrende çevreleyen dua ulaşılacak istenen kutsallığını anlatmak için kullanılan önemli sembollerdir.

DİLEK

İki kale isterim

El ele vermiş

Biri alevler içinde

Öbürü mavilikler içinde düşünür

(Erbil,1968, s.33)

Şair geleceğe dair dileklerini de yine mavi rengin yansımasında dile getirir. İki kale olarak simgelenen de şairin iki şiir kitabının ortak izleği olan Kerkük ve Erbil şehirlerini sembol etmektedir. Bu iki şehrin el ele vermesi insanlığın ortak direnişi olarak ifade edilir. Kerkük yanarken Erbil hayal şehir olmaya devam eder hayallerde ancak ortak olan öge ise iki şehrin insanının yaşadığı çaresizlik durumudur. Şairin şiirlerinde gök yüzü, sema, ufuk, şairin yaşadığı dramın şahididir.

BİR ÜLKE

Bir ülke düşünüyorum

Tebessümü taşıyan sabahlar

(Erbil, 1968,s.50)

Şairin şiirlerindeki en belirgin temalardan birisi de geleceğe olan inançtır. Gelecekte esir olan, tutsak edilen bir neslin evladı olmanın, öcünü alabilmenin inancı ile şiirleri kağıda dökülür. Kültürü ve yaşamsal tüm öğeleri tehdit altında olan bir şehrin, ülkenin, ülkünün, törenin yetiştirdiği bir ses olan Nesrin Erbil tanık olduğu zulmün tam da ortasında halkına umut ışığı olabilmenin sorumluluğunu taşır. Şimdiki zaman ifadesi ile başlayan dizelerde beklenenin geldiği manası ortaya çıkarken insanın en tabii hallerinden biri olan gülümseme eylemin doğanın ve dünyanın uyanışını temsil eden sabah vakti ile birlikte verilir. Şair birçok şiirinin aksine bu şiirde olumlu olan bir durumu yine olumlu bir sonuçla bağlamıştır.

ÇINAR

Sen yillanmış bir çınar

Ben incelmış dalınım

Sarmış etrafını yabani otlar diken diken

Dalların göklerde mavi bir dua arar

(Erbil, 1968, s.76)

Şair ülkesini, koca bir çınara benzetirken çınar yüzyıllık bir geçmişin tanığı olarak karşımıza çıkar. Tüm yaşananlara tanık olan ülke, bu yaşanan gerçeğin tanığı olan şair tüm yaşananları doğada yer alan ve doğada, istenmeyen ve canlının yaşamına engel olan bitkilerle sembolleştirir. Diken istenmeyen çorak verimsiz yerlerde biten ve etrafında tek bir canlının yaşamadığı bir bitki iken şair insanının etrafını saran kötülüğü de diken nesnesi ile imler. Yine bu umutsuzluğun ve kuşatılmışlığın sonu mavi gök yüzüdür. Çaresiz, ötekileştirilmiş, kendi değerlerinden uzaklaştırılmaya çalışılan insanın umudu yine göklerdeki maviliklerdedir. Şair mavinin kuşanmışlığını her defasında ortaya çıkarmaya çalışır. İnsanlıktan evrenden umudu kesen Irak şehri kendi yaratıcısından umutludur. İnsanlığa dostlarına olan inancı biten şehir son çare olarak manevi bir dünyanın varlığını dile getirmektedir.

ÖÇ

Yağmursuz bulutlar altında uyanacaksın

Yeşermeyecek güllerin hiçbir mevsimde

Gözlerin sisler altında solacak

Dualarını geri alacak Tanrı

Kişilerin lanetine uğrayacaksın

(Erbil, 1968, s.94)

Nesrin Erbil şiirlerinde edebi söylemin bir slogan haline dönüştüğü ya da yönlendirici bir etkisi olduğu söylenemez. Şiirlerde genel olarak hem halkın hem de insanlığın yaşanan acımasız kısımlara dikkatini çekmek isterken asıl amacı kendi halkının, gençliğinin yaşanan zulümleri unutmaması ve kendinin olanı koruması gerekliliğine olan inancıdır. Son dönem şiirleri hariç genel olarak şiirlerde kullanılan izlekler gelecek güzel günlerin umudu ile şekillenirken Öç 1-2 şiirinde, yapılan zulümlerin karşısında Tanrının cezası ile karşılaşacağına olan inancını dile getirildiği görülür. Şiir doğa yapılan zulme hep karşı çıkacak ve bu zamana kadar yapılan yok saymaların öcü alınacaktır duygusunu verecek biçimde kurgulanmıştır. Bir nesli yok sayan, bir ülkenin kaderini karartan, çaresizlik içerisinde bırakan zulüm ordusuna

yine doğa kendi dilinden cevap verecektir. Şair aslında bu şiirinde sanki insanlıktan kesilen umudu doğada, yaratıcı da, ötede aramaktadır

GÖLGELER

*Dünya lamban neden bu kadar sönük
Yıldızların sönmüş rüzgar uykulu
Gece savrulmada rüyalar bir yük
Bütün gözler yaşlı bütün gözler buğulu
Dalların kırılmış yapraklar dökük
Yolların esrarlı esrar kokulu*

(Erbil,1968, s.44)

Şair *Gölgeler* adlı şiiri insanın aksi olan insanın kendini gösteren gölge olarak belirlediği şehir insanına seslenişidir. Halkını karşısına almış sanki onu sorgulayan nedenleri sorgulayan bir şiir yazar. Şair zulümlerle şekillenen şekilsizleşen bir insanlığın savunucusu olarak kendini belirler.

Dünya lambası, insanı hayata bağlayan, insanın dünyalık ilişkilerinin derecesini belirleyen ve yaşamsal enerjiyi ortaya çıkaran bir semboldür. Acıları ile yoğrulan bir insanın yaşamsal enerjisinin yüksek olması da beklenemez. Bu açıdan şair bildiği bir gerçeği sanki bu şiiri ile dünyaya duyurmak istemektedir. Tüm doğa, yaşamsal öğeler, dünya düzeninin en temel fiziksel parçaları acılar içerisindeki insana neden küser? Şair aslında unutulmuş olan bir insanlığa doğanın bile sahip çıkmayışını vurgulamaktadır. Dünyayı aydınlatan enerji kaynaklarının tamamı sönmektedir. Yani dünya bu insanlar için mekansızlaşmaktadır. Rüzgar dünyayı taşıyan hafifleten bir etmen iken artık bu şehir için o bile bir yükü temsil etmektedir. Bu ülkede bu şehirde bütün insanlar umutsuz ve mutsuz bütün yaşamsal öğeler özelliğini yitirmiş ve insanın kendini tanımladığı yolların bir içerisindeki esrarın gizemin varlığı şairi kendi beklentileri karşısında yoklaştığını duyumsatacak kadar gerçektir.

GEÇMİŞTEN SES

*Dış kapının zinciri seneleri kilitlemiş
Sanki içinde boğmuş bitmemiş hikayemi
Şimdi hafif bir meltem geceler titretiyor
Beyaz mermer üzerinde dolaşan hayalimi*

(Erbil,1968, s.89)

Seçilen izleksel tabloda gerçekler ve geleceğe olan inanç sıklıkla yer almaktadır. Oysa şair bu şiirinde sanki kendi geleceğinden duyduğu endişeyi yine kendi varlığına söylemektedir. Dış kapının zinciri seneleri kilitlemiş dizelerinde şair kendi yaşamını sanki dıştan bir elin alıkoyduğunu ve yaşamın yaşanmışlıkların zorla sonlandırıldığını ifade etmektedir. Şair son dizede ölümü tadan bir ruhun sanki kendi ruhsal uzaklaşışını görselleştirdiği hissedilmektedir. *Beyaz mermer* ölümlünün son durağı asıl dünyanın, sonsuzun başlangıcı olan mekan olarak imlenirken şair sonlanan hayatını da kendi sözcük dünyasının kuruluşu ile verir.

YİTİK

Biliyorum çakır dikenler bitmiş yollarda

Kan kusan yaban hayvanlar yasaklamış dönüşümü

Dolaşmış ayaklarım zincirler çaresiz

Çözülmez kavşaklar başında kalakalmışım

(Erbil,1968, s.77)

Başlıktan itibaren ifade edilen yitiklik durumu ben öznesinden biz öznesinin yaşamına bir uzantıdır. Şair 1.tekil şahıs kullanırken asıl anlatmak istediği bizin içinde yaşadığı tutsaklık durumudur. Şairin aslını terk etmesine neden olan düşman yine onun ve onun gibi olanın aslına dönmesini engellemektedir. Şairin tüm yaşanan dramlardan haberdar olması ve bu acı gerçek karşısındaki çaresizliği şiirin ana temasını oluşturmaktadır. Bu şiir de şairin İki şehir adlı kitabında yer almaktadır. Nesrin Erbil şiirinde insanı ve insani olan veya olamayan tüm eylemleri doğa ve doğada yaşayan canlılar ile benzeştirerek ifade etmektedir. Kan usan yaban hayvan düşmanı acımasızca halkına zulmeden insanlığı ifade etmektedir. Şair kuşatılmışlığının vermiş olduğu çaresizlik karşısında yapmak istedikleri ve maruz kaldıkları arasında bir yerlerde karanlıkta kalmaktadır.

Şairin *Yitik Yollar, Yolların Sonu, Yol*, adlı şiirlerinde bilinmezlik, gelecek iyi günlere olan inanç, geleceğe yönelik bir arayış kendini gösterir. Şiirlerdeki genel tema şairin hayat karşısındaki genel tavırlarının birer sembolü durumundadır. Şairin şiirlerinde geleneksel semboller kullanılmaktadır. Şairin şiirselliğinin bir sembolü olan imge Nesrin Erbil şiirlerinde durumun duygunun beklentilerin umudun anlatılmasında birer metot olmayı başarmaktadır.

SONUÇ

Şiir oluşumundan dönüşümüne kadar kendi içinde bir çok ögeyi barındıran çok katmanlı bir yapı, şairin şiirselliğini gösteren söylem biçimidir. Dans etmeye benzetilen, bu açıdan bir çok duygu, ses ve ritmi içerisinde barındıran şiir, yaşanmışlığın taşıyıcısıdır. İnsani olanın yine insanda dönüşümüne olanak sağlayan ve başka bir dünyanın insan içinde resmedilmesine olanak tanıyan şiirin bütün bu özellikleri geçmiş ve geleceğin organik bir bağ ile bağlanmasını sağlar. Bunun içindir ki Nesrin Erbil şiirlerinde de geçmişin, kültürel varların geleceğe taşınma gayreti dikkat çekmektedir.

Nesrin Erbil içinde bulunduğu ya da uzağında tanık olduğu zulümleri, varları yoklaştıran eylemleri, pervasızca yapılan yıkımların ortasındaki Iraklı Türkmenlerin yaşadığı acıları, geçmişin hoş sesini, geleceğin kaotik, yoklaştırmacı karanlığından korumak kurtarmak en önemlisi de yaşatmaya devam ettirmek isteği ile şiirlerini kaleme alır. Bu bağlamda edebi eserlerin kaleme alındığı coğrafyadan bağımsız düşünülmesi mümkün değildir. Bunun içindir ki aydın kişinin, yazarın, şairin yetiştiği ortamın, nefes aldığı dünyanın, beslendiği edebi ve sosyal varların içerisinde kalemine yön vermesi gerekirken kendi gerçeğine göz kapayan sadece ulaşılmasını hayal ettiği bir dünyanın resmini çizen bir söylemin etkisi geçici olacaktır.

1960'lı yılların usta kalemlerinden olmayı başaran Nesrin Erbil çeşitli sebeplerle uzağında kaldığı acı sarmalını şiirlerinde an an yaşamakta ve okurun zihninde de yıkıcı olmamak kaydı ile kaygı durumu oluşturmaktadır. İnsanın varlık alanı olan, kültürel belleğinin oluşmasını ve gelişmesini sağlayan, kişinin kendi eylemlerini kurmasını sağlayan toprak, Nesrin Erbil şiirlerinde benliğin, bilincin yaşamsal alanı olarak belirlenmiştir.

Sadece ekonomik düzen kurma kaygısı ile ortaya çıkan orantısız güç karşısında, kendisini savunamayacak durumda bırakılan bir neslin içinde yaşayan Nesrin Erbil'in ilk şiirlerinde yıkım sonrası filizlenmeler belirirken son dönem şiirlerinde acımasız gerçekle karşılaşılması söz konusudur. Şiirlerinde vatan toprağında yaşanan dramlardan haber getiren yaralı kuştan hep iyi bir haber bekleyen şairin, Iraklı Türkmen gençliğine ve geçmişin unutulmaması gerektiğine olan inancı daima hissedilir.

İnsan hem kendi evreninde hem de dahil olduğu insanlık evreninde; kendi eylemlerinin odağı, insanlığın ise tanıdığı iken başkalarının eylemlerinin soncuna da katlanmak zorunda

kalır. Nesrin Erbil bu zorundalık ile kaleme aldığı şiirlerinde yardan, yerden uzak kalmanın vermiş olduğu tutsaklıkla yaşamsal alanlarını korumak için çaba sarf etmektedir.

Nesrin Erbil şiirlerinde söylem; tek kalmışlığın, unutulmuşluğun, yok sayılmanın rengine bürünürken insanlıktan kesilen umudun doğa ögesine çevrilmesi de dikkat çeker. Hüzün şairi, hüznün şairi olarak bilinen Nesrin Erbil şiirlerinde önemli bir anlatım ögesi olan doğa, yaşanan acılarının ve özlemlerinin hem tanığı hem de taşıyıcısıdır. Şair ben öznesinden biz öznesine giden yolu açmakta ve bireysel doyumlardan çok toplumsal sonuçlar alabilmek için doğaya, doğala yönelmektedir. Kimi zaman boğulduğunu düşündüğü acılarından yeniden doğmayı başaran ve umudun adı olan Nesrin Erbil'in anlatma gereği, tüm dünyanın düşünmesi gereken bir dram karşısındaki duruşu simgeler.

Şiirin toplumsal var oluştaki yeri, dizenin insanı hayatın tam ortasından yakalayan görünmez gücü ve şairin içselleştirdiği yaşam modeli okurun dünyasında çalkantılara neden olmakla birlikte vicdanları da acıtmaktadır. Nesrin Erbil'in şiirsel deneyimlerini oluşturan imgelem dünyası; arkada bırakılan tarihe sahip çıkan, elindeki kimliği koruyan ve geleceğe dair kendine has bir söylem olmayı başaran bir neslin varlığına duyulan güven ve inançla şekillenmektedir. Yaşanan acıların derinliği acının ifade edilememesini belirlerken bazı acılar derinlerde saklanır. Sözcüğün gücünü keşfeden şair bu acıyı mesafeler aştracak şekilde değiştirip dönüştürebilir. Bu açıdan Nesrin Erbil şiirlerinde de duygunun dile yansıması, okurun beninde değişimler ve dönüşümler yaratması açısından oldukça etkili olur. *İnsanlığın ana vatanı olan çocukluk yıllarında* ninnilerle uyutulması gereken çocukların silah sesleri ile susturulduğu zorlu bir coğrafyanın tanığı olan Nesrin Erbil, milli bir duyuş aynı zamanda insani bir duruş sergilemeyi başarmıştır.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

Aşkaroğlu, Vedit; İkinci Yeni Aykırı Sözşörlere, Kültür Ajans Yay., Ankara 2016

Bilgin, Nuri; Kolektif Kimlik, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2007

Camus, Albert; Düşüş, Çev: Hüseyin Demirhan, Can Sanat Yay., İstanbul. 2013

Camus, Albert; Başkaldıran İnsan, Can Yay, İstanbul, 1995

Campell, Josef; Kahramanın Sonsuz Yolculuğu, Kabalcı Yay., Ankara, 2010

Durmuş, Mitat; Melih Cevdet Anday'ın Şiir Çevreni, Meb. Yay., Ankara 2011

Morley, David & Robins Kevin; Kimlik Mekanları Küresel Medya, Elektronik Ortamlar ve Kültürel Sınırlar, çev: Emrehan Zeybekoğlu, Ayrıntı Yay., İstanbul. 2011

Erbil, Nesrin; Deniz Rüyası, Ötüken Yay., İstanbul., 1968

Erbil, Nesrin; İki Şehir, Ötüken Yay., İstanbul. 1998

Gasset, Ortega; İnsan ve "Herkes", Metis Yay., İstanbul. 2011

Genç, S.; Acı Vatandan Kısa Ve Acısız'a" Yeni Film, 2004

Heidegger, Martin, Varlık Ve Zaman, Çev. Kaan H. Ökten, Agora Kitaplığı Yay., İstanbul 2011

Durmuş, Mitat; Melih Cevdet Anday'ın Şiir Çevreni, Meb, Ankara 2011

Kaplan, Mehmet; Şiir Tahlilleri II, Dergah Yay., İstanbul. 2011

Kaplan Mehmet, Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar, Dergah Yay., İstanbul. 2012

Kaplan; Mehmet; Tanpınar'ın Şiir Dünyası, Dergah Yay., 6. Baskı Ocak 2013

Kevin; Robins;, Morley David & Kimlik Mekanları Küresel Medya, Elektronik Ortamlar ve Kültürel Sınırlar, çev: Emrehan Zeybekoğlu Ayrıntı Yay., İstanbul. 2011

Korkmaz, Ramazan; İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı, Akçağ Yay., Ankara

2002.

Korkmaz, Ramazan; Deveci Mutlu, Türk Edebiyatında Bir Tür Küçürek Öykü, Grafi-
ker Yay., Ankara 2011.

Esin, Necmettin; Irak Türkleri”, Türk Dünyası El Kitabı, TKAE Yay., Ankara 1976

Osho, Farkındalık; Ganj Yay., Çev. Sangeet, İstanbul 2004

Özher, Sema; Romancı Yönüyle Atilla İlhan, Akçağ Yay., Ankara 2009

Pamukçu, Ekrem; Irak Türkleri Şairlerinden Nesrin Erbil, Reyon Yay., Ankara 1998

Rejioğlu'ndan, Abdulhekim, "Şiir Toplumun Olmalı", Seçmeler, 1982

Richard Sennett, Karakter Aşınması: Yeni Kapitalizmde İşin Kişilik Üzerindeki Etkileri

(Çev: Barış Yıldırım), Ayrıntı Yay., İstanbul 2009

Saatçi, Suphi; Irak Türkmenleri, Ötüken Yay., Ankara 2003

Sarkehye, Kasım; Irak Türkmen Edebiyatçıları, Şairler ve Yazarlar M.1400-M. 1970

Teoman, Ali; Eğretileme Beşinci Töz, Kitaplık, S.65, Ekim 20

Veli, Orhan; Bütün Şiirler, Yapı Kredi Yay, Ankara 2008

Yalçın, Mehmet; Şiirin Ortak Paydası, II, İkaros Yay. İstanbul 2010

Ziss, Avner; "Estetiğin Temel Kategorisi: İmge", (Çev: Yakup Şahan), Yazko/ Çeviri,
Mart-Nisan 1982

Durmuş, Mitat, Melih Cevdet Anday'ın Şiir Çevreni, Meb, Ankara

Ansiklopediler:

Irak Türkleri Maddesi, Türk Ansiklopedisi

Tezler:

Mazin, Hasan; Dünden Bugüne Irak Türkmenleri, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü-Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara 2007

Okan, Sungu, Irak Türkmenlerinin Türkiye İle Sosyo-Kültürel İlişkileri ve Bunun Müzikal Yansımaları, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Haziran

Ötmişi kömilgen millätning istikbâl häm pãrdãsi âstidãdir.”, bk. Mehmet Hazar, Herman Wambery Buhara Ya-/hud Maverãunnehr Tarihi, Özbek Türkçesi, (Tarnskripsiyon-Dil Özellikleri-Sözlük), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Malatya 1994, Bölüm II

Dergiler:

Anday, Melih, Cevdet; "Şiir ve Gelecek", **Cep Dergisi**, S.13, 1 Kasım, 1967

Yurdanur, Salman; Dilin Düşvereni Eğretileme, Kitaplık, S.65, Ekim 2003

İnternet Kaynakları:

www.iasj.net/iasj?func=fulltext&aId=45962 21/08/2015 s. 19.13, Çağdaş Türkmen Şairleri, 1.c. Tanıtma Bakanlığı, Kültür Genel Müdürlüğü, Türkmen Kültür Müdürlüğü, Bağdat 1973

www.iasj.net/iasj?func=fulltext&aId=45962, 21/08/2015, Kasım Sarıkehye,

Irak Türkmen edebiyatçıları, şairler ve yazarlar, 1970

www.iasj.net/iasj?func=fulltext&aId=45962r. Fazıl Mehdi Bayat, Irak Türkmen Edebiyatı Tarihi (1958-1968), Umma Basımevi, Bağdat 1984

www.iasj.net/iasj?func=fulltext&aId=45962Erbil, Nesrin, Geleceğim, Irak Türkmen Cephesi Kültür müdürlüğü yayınlanmıştır, 2004

<http://www.tebyan.net/islam/islamicbeliefs/2011/4/5/161152.html>, 28.12.2015

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Serpil Güler

Doğum Yeri ve Tarihi : Doğanşehir/ 06/08/1982

Eğitim Durumu : Lisans

Lisans Öğrenimi : Atatürk Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Yeni Türk Edebiyatı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi : Öğretmen

Stajlar :

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : MEB

İletişim : Toki Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu Merkez
Ardahan

E-Posta Adresi : serpil.aru@gmail.com

Tarih : 28/04/2017

